

Ob kulturnem prazniku

Maja Melinc Mlekuž*

Bralna kultura v instant družbi

Ob bližajočem slovenskem kulturnem prazniku se v različnih medijih znova omenjajo raziskave o funkcionalni pismenosti in bralni kulturi otrok in odraslih, pa povezave med branjem, pismenostjo, uspešnim šolanjem, sodelovanjem v vseživljenjskem učenju in socialnih dogodkih. Dobro je znano, da branje pri (pred) šolskih otrocih ugodno vpliva na njihov vsestranski razvoj – jezikovni in intelektualni, razvoj domišljije, čustvenega ozaveščanja, bogatenje besednega zaklada in različnih drugih področij znanja, zato je smiselno tej naložbi že zgodaj nameniti čas in pozornost. Poleg tega pa se, ko se zvečer s knjigo v roki stisnemo z otroki in z njimi skupaj s pravljičnimi junaki rešujemo svet, med nami razvijajo čustvene vezi, pri otrocih pa tudi t. i. praestetski doživljaj, ki je osnova za njihovo kasnejše estetsko doživljanje besedne umetnosti. Nič manj pomembno ni, da beremo odrasli. Če otroke spodbuja k branju samo šola, bodo po končanem šolanju nehali brati. Potrebujejo zgled, mi pa potrebujemo junake za identifikacijo, širjenje obzorij, morebiten odklop, preusmeritev težkih misli, možnost analize medčloveških in medkulturnih odnosov, različnih značajev, spoznavanje družbenih norm, navad, izročil in vrednot. Branje literature, v nasprotju z globalizacijskimi trendi po uniformiranju ljudi, pospešuje občutljivost, spodbuja sočutje in zaznavanje sveta, vpliva na naše razumevanje in razmišljanje, moralnost, solidarnost in nenazadnje na našo sporazumevalno zmožnost. Tukaj se seveda postavlja vprašanje razlikovanja med lahko in težko književnostjo, med nizko in visoko, med trivialno in umetniško oz. kanonom. V čem je sploh razlika, kaj sploh odloča o literarni

vrednosti? Razlikujemo okus hitro pripravljene polente in take, ki je dolgo brbotala v loncu. Trivialno besedilo nam predstavlja zgolj ugodje, ne postavlja neznank in od nas ne terja prevelikega odziva, kanonska besedila pa navadno obravnavajo zahtevnejše teme in pri nas bralcih spodbudijo predstavne in miselne sposobnosti. Ne podpirajo lenobnega branja in včasih od nas zahtevajo, da po besedilu počasi vlečemo s prstom oziroma se celo vračamo nazaj. Premišljeno nedoločena oziroma prazna mesta v besedilu smo primorani pogosto zapolnjevati sami, s predstavami na podlagi svoje lastne izkušnje in vednosti, z lastno predstavo in mišljenjem. Nizozemski literarni teoretik Douwe Fokkema je zapisal, da je literatura kot nekakšen laboratorij, ki nam omogoča, da v fiktivnem svetu iščemo alternativne rešitve svojih problemov in pomaga do odločitev v zasebnem in javnem življenju. O smislu vsakega besedila namreč zagotovo odločamo tudi mi, bralci, saj naša bralna dejanja konstruirajo svet, na katerega se jezikovno besedilo nanaša. Književnost ima tako pomembno vlogo pri graditvi naše identitete, in sicer ne le naše lastne, ampak tudi skupinskih identitet, predvsem narodne. Anderson v svojem delu Zamišljene skupnosti nazorno pokaže, kako literatura vpliva tudi na oblikovanje narodne zavesti, in sicer kako bralci z literaturo, svojimi junaki, motivi in temami ustvarjamo nevidne vezi, tako da postopoma začnemo prepoznavati sebe in drugega na osnovi skupnih točk simbolnega istovetenja kot pripadnike istih "zamišljenih skupnosti". Med drugim izpostavi, da so najpomembnejši atributi naroda, ki povezujejo ljudi v skupnost, skupni jezik, kulturna in zgodovinska izkušnja. Naj bo ta zapis spodbuda k branju, času za globok stik s samim sabo. V slovenski zavesti je prav literatura močan kulturni dejavnik, ki odločilno oblikuje narodno zavest. Ne dopustimo ravnodušnosti in mlačnosti do slovenske knjige in nemarnega odnosa do slovenskega jezika!

*Slovenistka, doktor znanosti, profesorica na klasičnem liceju Primož Trubar v Gorici

Foto JMP

Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

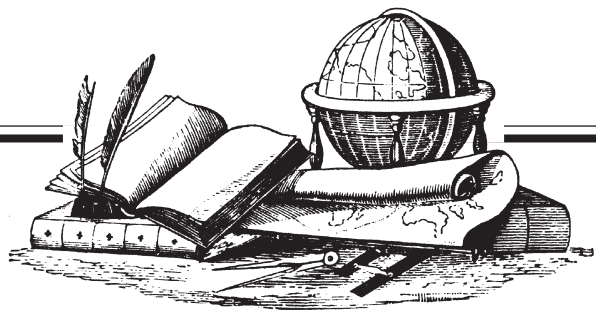
www.parrucchelanza.com

Najboljši portal v Italiji
za kakovostne lasulje

Gorica - Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078

Odprto vsak dan od ponedeljka
do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

Še o Slovencih v Ameriki (3)

Slovenci namesto sužnjev

Priseljevanje Slovencev v Pueblo (Kolorado), največjo slovensko naselbino na ameriškem zahodu, ima zanimive

začetke. Po osvoboditvi ameriških sužnjev so na bombnih poljih potrebovali novo delovno silo ter tako začeli uvažati ljudi iz Italije in Avstro-Ogrske. A ko so ti prišli v Louisiano, so ugotovili, da so Slovenci visoki in močni in bi jih bilo škoda za polja. Poslali so jih v Pueblo, kjer je razcvet doživljala železarska, jeklar-ska in metalurška industrija. Seveda Slovenci nikakor niso bili edina etnična skupnost v Pueblu, ampak le ena izmed mnogih. Vsekakor pa zelo številčna in je v mestu pustila zelo izrazito sled, eno najglobljih v vsej Ameriki. Slovenci v Pueblu so se hitro organizirali in že leta 1893, v letu, preden je bila ustanovljena Kranjsko-slovenska katoliška jednota (KSKJ), ustanovili svoje društvo sv. Jožefa, ki se je kasneje pridružilo KSKJ. Sezidali so narodni dom in cerkev sv. Marije Pomagaj. Ta je bila pozneje premaknjena na novo lokacijo in deluje še danes, sicer ne več zgolj kot slovenska župnija, a z jasnim slovenskim imenom, s podobo Marije z Brezij in z drugimi slovenskimi znamenji v njeni notranjosti. Pred nekaj leti je bil pred cerkvijo zgrajen park s spominskimi ploščami rajnim faranom. Tukaj lahko na enem mestu vidimo zgoščenih na stotine slovenskih priimkov, največ iz Bele krajine in Dolenjske. Enako velja tudi na pokopališču, kjer marsikateri slovenski napis na tisočih slovenskih nagrobnikih obiskovalca popelje v tok skoraj stoletja in pol, ko so ljudje tukaj govorili, peli, mislili, delali, živeli in ljubili po slovensko. Spomini, ki se počasi iztekajo, čas neutrudno briše njihove sledi. Sledi, ki ostajajo, pa dobivajo nov pomen – nekoč žaljivko, poimenovanje "kurji vrh" za predel, kjer so živeli Slovenci, danes sami ponosno poudarjajo. Enako velja za nekoč tudi žaljivo poimenovanje Slovencev kot "bujoni". Za to se sicer ne ve, od kod izvira. Nekateri menijo, da iz angleškega poimenovanja za škornje (boots), saj so jih Slovenci kot rudarji nosili. Drugi pravijo, naj bi jih ljudje v severno francoskih pristaniščih, od koder so odpluli v Ameriko, imenovali "lepi ljudje" v francoščini in naj bi se spačenka ohranila tudi čez lužo. Izvor poimenovanja bo očitno vedno ostal nekoliko dvomljiv in

skrivnost.

Ob župniji sv. Marije Pomagaj je v preteklosti delovala tudi šola. Ta je danes zaprta, v stavbi

Slovenski bar

pa sedaj delujejo Gornikova slovenska knjižnica in muzej ter Rodoslovni center. Ta hrani

Slovenski priimek sredi Puebla

pomembne vire o porokah, krstih in smrti ljudi slovenskega porekla v Koloradu. Obisk teh treh organizacij, ki jih vo-

Z nacionalnim predsednikom KSKJ Rudijem Krasevcem (levo) in nekdanjim kongresnikom slovenskih korenin Rayem Kogovškom (desno)

dijo isti navdušenci, pa človeka težko pusti hladnega. Tukaj je

zbranih na stotine slovenskih knjig, tako najstarejših slovenskih kot povsem novih. Posebej ponosni so na lastne izdane slovenske kuharske knjige z recepti v angleščini in lastne pravljičnice s slovenskimi motivi. V muzeju najdemo narodne noše, panje, čipke, toolarske bankovce ... in celo prav vse znamke, ki jih je Pošta Slovenije izdala od osamosvojitve do danes. Tega nisem videl še v nobeni izseljen-ski skupnosti! Velik interes je tudi za rodoslovno društvo, iskanje korenin pa je zelo prisotno pri vseh slovenskih skupnostih po

ZDA.

KSKJ v Pueblu še vedno upravlja narodni dom, poleg tega deluje še več drugih društev. Posebej zanimiv je klub Prešeren, v katerem je članstvo omejeno le na sto ljudi, biti morajo moškega spola in ne le Slovenci, ampak imeti tudi slovenski priimek (torej v poštev pridejo iz mešanih zakonov le ti, ki imajo slovenske očete, ne pa tudi tisti z le slovenskimi materami). Starejši člani to še vedno podpirajo in so ponosni na takšno zaprtost, številni mlajši pa kritično opažajo, da na takšen način izgubljajo številne dobre ljudi, ki bi lahko obogatili klub. Kot zgled kažejo italijanska društva, kjer niti ni potrebna italijanska narodnost, ampak je dovolj zanimanje za italijansko kulturo. Približno pol ure vožnje iz Puebla, v kraju Rye, delujeta tudi Prešernov dom, velika podeželska prireditvena kočica, in dvorana sv. Jožefa.

/str. 13
Dejan Valentincič

NAŠA DRAGA IVA

je v ponedeljek slavila lep življenjski jubilej. Naši 'rdečelasi piki nogavički' voščimo, da bi bila še naprej igriva ter predana čaru gledališča in radosti vsakdana. Želimo ji še veliko lepih trenutkov v naši družbi, saj nas njen nasmeh in prisrčna beseda vedno razveseljuje.

VSI PRI NOVI GLASU

Prešernova proslava tokrat v Gorici

"... pustita nam rože po našim sadit..." je naslov letošnje osrednje proslave ob Dnevu slovenske kulture, ki bo v soboto, 6. februarja, ob 20. uri v Kulturnem domu v Gorici.

Glavni organizator dogodka, Inštitut za slovensko kulturo, je želel počastiti lik preminulega beneškega kulturnega delavca Alda Klodiča in zato izbral naslov ene od njegovih poezij. Kulturni program, med katerim bodo predstavili pesmi, poezije in delo Alda Klodiča, bodo oblikovali sopranistka Mojca Milič, basist Goran Ruzžier, otroški zbor Mali lujerji, pevski zbor Fajnabanda, Beneško gledališče, mali orkester in solopecvi Glasbene matice ter gledališka skupina špeterske dvojezične šole. Scenografija je bila zaupana Luisi Tomasetti, režija pa Elisabeti Gustini. Pokroviteljici dogodka sta krovni organizaciji Slovencev v Italiji, SKGZ in SSO, ki bosta na prireditvi kot vedno podelili priznanja kulturnim delavcem za posebne zasluge na kulturnem področju. Vabila za prireditev bodo na voljo od ponedeljka, 1. februarja, na sedežu KD Ivan Trinko v Čedadu, v goriškem Kulturnem domu in od torka, 2. februarja, v Tržaškem knjižnem središču.

Še o migrantski krizi

Populistično zaganjanje proti žični pregradi ob meji s Hrvaško

Področje Bližnjega vzhoda je že ves povojni čas politično nestabilno in stalno napeto. Poleg tradicionalnega tekmovalstva med svetovnimi velesilami za vpliv na tem območju zaradi petrolejskih virov ni moč spregledati tudi nastanka izraelske države, ki drži v napetosti skoraj ves arabski svet. Vsa dose-danja prizadevanja na mednarodni ravni za pomirjenje niso obrodila otipljivih in stalnih sadov. Stanje se je še bolj zapletlo z vojaškim posegom ZDA in njihovih ožjih zaveznic v Iraku.

Pred nekaj leti je nekakšna "politična pomlad" zajela arabske države ob Sredozemlju (Egipt, Tunizijo, Alžirijo in Libijo), kjer se z velikimi težavami skušajo uveljaviti bolj demokratični vladni režimi. Najbolj krhko je bilo začetno pomirjenje v Libiji, kjer nekatere evropske države skušajo posredovati za vzpostavitev enotne vlade. Kot znano, je Libija že več let izhodišče migrantov iz Srednje Afrike in z Bližnjega vzhoda za prebeg čez morje v Italijo. Lani jeseni pa se je odprla nova pot preseljevanja iz Sirije, kjer že več let divja državljanska vojna, prek balkanskega območja proti Srednji in Severni Evropi. Glavni vzrok za bežanje civilnega prebivalstva s tega območja je nevarno vojno stanje med opozicijskimi skupinami in osrednjo vlado predsednika Asada, ki ostaja gluha za številne pozive po političnih spremembah. Posledica tega zmedenega stanja je nastanek t. i. "Islamskega kalifata", ki ga vodijo teroristične skupine, ki niso nastrojene samo proti zahodnim državam, ampak demonstrativno uničujejo tamkajšnje zgodovinske spomenike. Ti islamski skrajneži nadzorujejo znaten del Sirije in od tu organizirajo teroristične vpade predvsem v evropske

države.

Prebivalci z vojnih območij v Siriji žal ne vidijo možnosti ureditve razmer v razumnem času, zato množično zapuščajo svoje domove in se najprej zatekajo v sosednjo Turčijo in od tod po Egejskem morju v Grčijo in naprej proti

Evropi prek Makedonije, Srbije, Hrvaške, Slovenije in Avstrije v Nemčijo, na Dansko in Švedsko. Tega množičnega navala beguncev ni mogoče več ustaviti, kar povzroča veliko zaskrbljenost ne samo v posameznih državah, temveč v sami Evropski uniji, ki doslej ni zmožna zaščititi svoje schengenske meje, to se pravi južne meje. To je prisililo tudi Slovenijo, da je na najbolj izpostavljenih področjih ob meji s Hrvaško dala postaviti bodočo žično ograjo, ki naj bi odvrčala nenadzorovano prehajanje meje in migrante usmerjala k urejenim mejnim prehodom in omogočila njihovo registracijo. V preteklih mesecih se je namreč večkrat zgodilo, da so hrvaški policisti ponekod usmerjali migrante v Slovenijo prek travnikov in nevarnih vodnih grap. Slovenska vlada je tako prišla do spoznanja, da je treba onemogočiti takšno nezakonito in nevarno prehajanje meje. Odločila se je začasno postavitev žične pregrade, dokler se celotno vprašanje premikanja beguncev ne uredi med vsemi prizadetimi državami Evropske uni-

je.

To je bil sicer nepriljubljen, a potreben ukrep iz varnostnih razlogov. Nad tem se najbolj čutijo prizadeti krajevni prebivalci ob meji. Njihovo nasprotovanje so takoj podprli razni politiki in predstavniki oporečniških skupin, ki so ob meji na Kolpi in Dragonji v Istri organizirali nekaj protestnih shodov, na katerih so prišla očitno do izraza evroskeptična stališča. Organizatorjem teh shodov je šlo v bistvu za pridobivanje političnih točk pri ne dovolj informiranih državljanih. Zanimivo je, da so se teh shodov udeležili tudi nekateri levo usmerjeni zamejci, predvsem z Goriškega. Slovenski mediji so nasprotovanje omenjenemu ukrepu slovenske vlade ob postavitvi žične pregrade v glavnem prikazovali, kot da je naperjen proti emigrantom, ki želijo živeti tam, kjer se živeti da, ne pa na vojnih področjih.

Neki krajevni predstavnik ljudi ob Kolpi je novinarjem med drugim dejal, da žice ne potrebujejo, saj še med jugoslovanskimi vojnami ni bilo beguncev. Neki drugi krajan iz Kostela ob Kolpi je dejal: "Ta žica na Kolpi in na drugih slovenskih rekah ni nič drugega kot zastrašujoč instrument, s katerim nas želi Evropa prestrašiti". Zaskrbljenost obmejnih prebivalcev lahko razumemo, ne moramo pa odobravati načina, kako svoja nasprotovanja utemeljujejo in prikazujejo javnosti. Žalostno pa je bilo po televiziji gledati transparent protestnikov pred parlamentom v Ljubljani proti žični ograji na meji s Hrvaško, na katerem je bil žaljiv napis: "Miro Cmerar". Sprašujemo se, kje sta tu etičnost in državljanska vzgoja!"

Alojz Tul

Povejmo na glas

Umiriti izvorna območja?

Isati o pribežnikih postaja vse bolj nevhvaležen posel, saj naj bi bili bralci na ta način preobremenjeni, in to z vedno isto stvarjo. Tako se potem časopisje in televizija odločata, da ta problem od časa do časa odstranita s prvega mesta, ga potisneta navzdol med druge novice ali skoraj umakneta iz poročanja. Toda nič ne pomaga, problem je tu, je velikanski razsežnosti in bo pogojeval naše življenje tudi v prihodnje. Trenutno živimo v obdobju večjega ali manjšega zapiranja mej ter dosti oostrejšega azilantske politike. V tem smislu je Švedska napovedala, da bo s čarterskimi poleti odposlala nazaj v domače kraje 80 tisoč tistih beguncev, ki jim je bila prošnja za azil zavrnjena. Finska dostavlja, da jih bo podobno vrnila 20 tisoč. In v tem okviru je mogoče v izjavah vodilnih politikov opaziti zanimiv pojem kot ene od možnosti učinkovitejšega reševanja pribežniškega pojava. Dobro naj bi bilo namreč umiriti razmere v t. i. izvornih območjih, kjer divjajo državljanska vojna in drugi spopadi, da si tamkajšnji prebivalci ne bi več reševali življenja z begom v Evropo. S tem bi se razlogi za množično begunstvo razumljivo zmanjšali ali bili celo popolnoma odstranjeni. Umiriti torej razmere na izvornih območjih, se pravi v Siriji, Iraku, Afganistanu, Libiji in še kje. Stvar je osupljivo logična, vendar se zdi, da je neizvedljiva, saj politiki novega pojma rešilne možnosti ne odprejo, ga le omenijo in istočasno tako hitro preletijo, da ga ni mogoče zaznati takoj, ampak šele ob

večkratnem navajanju. Ameriški predsednik Obama je pred nedavnim izjavil, da je za sedanjo situacijo na Bližnjem in Srednjem vzhodu in celo za nastop Islamske države kriv napad na Irak, tam da se je vse skupaj pričelo. Vretje v muslimanskem svetu je dobilo enega svojih viškov v sirski državljanski vojni, ki je že sama po sebi katastrofalna, toda to ni nič v primeri z dejstvom, da so vanjo vojaško vpletene Združene države Amerike in Rusija, delno pa pri tem pomaga tudi Evropa. Zagotovljena umiritev v t. i. izvornih območjih bi bila seveda v vojaškem umiku vseh ravnokar navedenih naslovov, sicer se bo vojna le stopnjevala in širila in beguncev bo vse več. Toda primer nemirne Libije kaže, da umiritve izvornih območjih nihče ne jemlje resno, saj je Italija že dala vedeti, da bo po potrebi tam vojaško posredovala. Jasno je, da je vse skupaj začaran krog oziroma širjenje tega vojnega kroga, ceno za takšno usmeritev pa z begunci plačuje Evropa, jo plačujemo mi. Kajti posledice niso majhne in je skrajno nujno napraviti vse, da ne bi bile še večje. Kontrola na mejah slabi Schengen, kar pomeni manjšo moč skupnega evropskega trga, in če bi prišlo do črnega scenarija, bi bil lahko v nevarnosti celo evro - tu pa si ni težko predstavljati pretresov in zniževanja življenjske ravni. Za zdaj na srečo še vedno ni pokopan humanitaren odnos do pribežnikov, kar je edina svetla točka v vsak dan bolj militariziranem svetu.

Janez Povše

POGOVOR G. Marijan Markežič, urednik otroške revije

Pastirček z mladim srcem in s pogledom naprej!

Priljubljena in v zamejstvu zelo razširjena otroška revija, ki jo izdaja Zadruga Goriška Mohorjeva, bo letos spomladi na več načinov obeležila 70. obletnico izhajanja. Na uredništvo smo povabili njenega urednika, g. Marijana Markežiča, da bi skupaj razumeli, kako to, da je mesečnik kljub svojim letom vedno tako vitalen in svež.

S kakšnimi vtisi je Pastirček stopil v 70. leto?

Pastirček ima vedno v svoji glavi in mislih svojo zgodovino. Začelo se je v prvem šolskem letu po drugi svetovni vojni, ko ni bilo na voljo slovenskih učbenikov in časopisov. Nekateri veroučitelji - takrat smo jim pravili kateheti - na Goriškem so si zato izmislili novo revijo. Rekli so: "Reviji moramo dati pomembno ime. Kristus je pastir, Pastirček je tisti, ki bo širil njegove ideje". Na tem temelju so začeli msgr. Kazimir Humar, g. Srečko Gregorc in še mnogi drugi, ki so pristopili k projektu. Kmalu so začeli izdajati preprosto revijo s tem naslovom, da bi širili krščanske ideje med otroke. Na tej osnovi še vedno delamo. Zato pravim, da moramo vedno imeti pred očmi zgodovino, korenine in ohranjati bogastvo narodovega izročila, ko tiskamo igrice, izštevke, praktične pripomočke, knjige in izdajamo cd-je.

Skozi vsa leta se je Pastirček razvijal največ tako, da je poslušal učitelje in veroučitelje. To je tudi izraz želje, ki jo imajo otroci v osnovni šoli. Zato je večina naših sodelavcev odraslih učiteljev ali veroučiteljev. Imamo nekaj sodelavcev tudi s slovenske strani, tako da v

praksi vedno nadaljujemo delo v t. i. enotnem slovenskem prostoru. Mnogi o tem prostoru govorijo, mi ga ustvarjamo na preprost način, v živo. Pastirček je vedno prisluhnil želji učiteljev, ki ga tudi uporabljajo pri vseh predmetih, če to želijo: na Goriškem večina, na Tržaškem malo manj, to pa mogoče zaradi vpliva Galeba in tamkajšnjih drugačnih razmer.

Pastirček ni ves v barvah, in vendar otroci radi segajo po njem...

Pastirčka tiskamo vedno delno v črno-beli tehniki in delno v barvah. Včasih je bil problem finančne narave, tako da se je s črno-belimi tiskom kaj prihranilo; danes, ko je razlika med črno-belimi ali barvnimi tiskom majhna, kljub temu ostajamo pri polovici črno-belih in polovici barvnih strani. Zakaj? Na črno-belih straneh imajo otroci več dela. Barvajo, dopolnjujejo in vadijo. Kdo bi rekel: "To

ni pomembno". Pa je! Še vedno srečujem 13-14-letne fante s srednje šole, ki me sprašujejo, ali je prišel Pastirček. Barvali so skozi vso osnovno šolo in še vedno radi barvajo. Če kdo barva, pomeni, da se je na neki strani ustavil in da je oko padlo tudi na besedilo. To je naša želja, da otroci delajo: na vsaki strani imajo Pastirčkovi sodelavci delo: barvajo, berejo, dopolnjujejo, odgovarjajo na vprašanja...

Na kaj ste posebno ponosni?

Mesečnik se lahko pohvali s tem, da več kot polovica otrok odgovori vsak mesec. Prejemam po 200-300 risbic, še enkrat toliko spisov, pa še kvize in druge zapise. Ko je natečaj za naslovnico, dobimo vsako leto nad tisoč risbic, letos kar 1248! Zanimanje je. Če so zadaj še učitelji in starši, revija dobi svoj pomen in tudi razlog obstoja taka, kot je: brez celofana, brez migajočih in svetlikajočih se

lahko razširili strani. Najhujše mi je, ko grem mimo šole med odmorom in me otroci sprašujejo, zakaj nisem objavil risbic, ki so mi jih poslali. Objavim jih namreč lahko 30-40, to je 10-15% teh, ki jih redno prejemam. Lepo bi bilo, ko bi mogli dati vsaj na spleto vse risbice in spise, ki jih ne moremo objaviti v mesečniku. Mogoče se bo to kdaj uresničilo ...

Od kdaj ste urednik Pastirčka?

Ko sem prišel v Gorico pred 38 leti, sem stopil takoj v akcijo... Najprej sem sodeloval s tedanjo urednico Ljubko Šorli; ko se je njeno zdravstveno stanje poslabšalo, sem sodeloval vedno več. Ko ga je nato urejala Ljuba Smotlak, sem bil pri delu še bolj navzoč. V prvih 90. letih prejšnjega stoletja sem sprejel večino dela. Ko je imela hujše težave tudi ga. Smotlak, smo prevzeli vse mi.

/ str. 4
Danijel Devetak

Naši študentje v Ljubljani / Mateja Jarc

"Moj študij je zelo raznolik"

Ime: Mateja Jarc

Doma si iz: Doberdoba

Študiraš: Logopedijo in surdopedagogiko na Pedagoški fakulteti

Najraje: imam glasbo

Kako pravzaprav izgleda tvoj študij?

Recimo, da je študij zelo raznolik. Segam od osnov razvojne pedagogije, pedagoške psihologije, pa do specifičnih predmetov, ki so za nas značilni, kot na primer razvoj govora in jezika, fonetika in fonologija. Raznolik je tudi zato, ker je to študij tudi surdopedagogike; učimo se tudi baze slovenskega znakovnega jezika, metod poučevanja itd. Letos imamo v drugem semestru tudi 14 delovnih dni prakse. Drugače pa pri raznih predmetih redno obiskujemo različne vrtce v Ljubljani, kjer opazujemo razvoj otrok. Na primer v decembru sem bila na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani, kjer smo se srečevali s problematiko gluhih otrok.

Kaj pa je pravzaprav surdopedagogika?

Besede surdopedagogika ne prepoznam niti program Word na računalniku! (smeh) To je veda o tem, kako poučevati, kako se spoprijemati z gluhih, kako z njimi komunicirati. Za gluhe je najbolj pomembno to, da sploh z njimi komuniciramo, ne glede kako. Surdopedagog skuša biti most med svetom sliščih in gluhih, obenem pa tudi pomagati gluhim pri različnih težavah, s katerimi se srečujejo, na primer z govorom.

Že veš, ali bi se raje ukvarjala v večji meri z logopedijo ali s surdopedagogiko?

To, kar bi najraje delala, je povezano z glasbo. Obstajajo namreč logopedi prav za pevce oziroma rada bi v redno logopedsko terapijo uvajala glasbo. To je recimo moj cilj.

Če sva že pri glasbi: v Doberdobo vodiš otroški zbor, med tvojimi izbirnimi predmeti pa je tudi dirigiranje. Kako izgleda ta predmet?

Nikoli nisem spoznavala zborovodstva s tega vidika. Pridobila sem neke teorične osnove, predvsem v delu z otroki, ki me tudi najbolj zanima. Imeli smo dobro profesorico, ki je dajala poudarek tudi na zdravo uporabo glasu. Recimo, kako otroku izboljšati dihanje. Če začneš otroku to razlagati, ne bo nič. Pri otroku se mora to razviti instinktivno. Učili smo se izbirati vokalizme, da ne začneš z neko togo vajo, ampak da izhajaš iz zvokov iz narave, iz posnemanja recimo žoge ali vlaka, in da otrokom na ta način približaš tehniko zdravega petja.

Tudi sama poješ tako v zamejstvu kot v Ljubljani. Predstavi nam svojo izkušnjo pri APZ Tone Tomšič Univerze v Ljubljani!

Začela sem v začetku tega študijskega leta in mi je za zdaj zelo všeč. Posebnost zbora je, da je študentski zbor, v katerem vlada zelo strog režim, in po mojem je to recept za uspeh. Na primer prisotnost na vajah, klepetanje

med vajami, splošna resnost. Opažam, da imajo pevci drugačen pristop k petju, drugače se spoprijemajo z glasbo, bolj znanstveno, tehnično. Kar je še bistveno različno, je to, da si v Ljubljani nekako v središču dogajanja. Za božični koncert smo, recimo, sodelovali z RTV in peli v Cankarjevem domu. Če bi pela samo v zamejstvu, bi o takem

projektu verjetno še dolgo sanjala. Potem srečuješ skladatelje. Na vaje je skoraj redno prihajal Aldo Kumar, avtor novitete, ki smo jo izvajali. Redno se srečujemo tudi z zelo dobrimi profesorici vokalne tehnike. Delati z njimi je res zelo zanimivo, ker spoznavаш druge pristope. V Ljubljani se zdi na splošno vse lažje.

Če se vrneva k tvojemu študiju. Veš morda, kako bi tvoj študij izgledal v Italiji?

Sem malce primerjala predmetnik, ki je prav res zelo podoben. Razlika je v tem, da spada logopedija v Italiji med zdravstvene vede, medtem ko je v Sloveniji med pedagoškimi. Tudi jaz sem najprej mislila, da je to strogo medicinsko, a odkar sem v Ljubljani, menim, da je bolje, da spada med pedagoške. Medicinsko je nekaj, kar vodi v več distance, v odnos pacient zdravnik, medtem ko pri logopediji mislim, da je nujen stik, zaupanje v osebo in da te distance ni treba.

Za koga je primeren ta študij? Primeren je za tiste, ki jih zanima podrobno jezik, jezik kot sistem. Jezik nastaja že v možganih in težave lahko nastanejo na več stopnjah, govor je v bistvu končni stadij. Torej tiste, ki jih zanima bodisi humanistična kot znanstvena plat, oziroma, ki jih osrečuje delo z ljudmi in ki radi pomagajo.

Kako izgleda študenstvo življenje v prestolnici?

Vsekakor je zame življenje v Ljubljani zelo pozitivna izkušnja. Dobro je, da zameji spoznamo tudi osrednjo Slovenijo. Ko si v zamejstvu, misliš, da imaš enako kulturo, a potem vidiš neke razlike. Pozitivno je tudi, da imaš v Ljubljani vse, kar želiš, prav pod roko; Ljubljana nudi ogromno stvari.

Kaj pa pogrešaš v Ljubljani?

Najbolj pogrešam sproščenost; vsi se mi zdijo zelo togi, domov pa bi pripeljala malo njihove resnosti.

Če pogledava še v prihodnost...

V četrtem letniku bi rada šla na Erasmus izmenjavo v Belgijo. Morda bi nadaljevanje res opravila v Italiji, da bi spoznala italijanski pristop k temu področju.

Lucija Tavčar

Naši domovi, bogastvo ali breme? (8)

Sedež SSO v Čedadu

Uveljavitev demokracije in osamosvojitve Slovenije, ki sta se uresničili na prehodu iz 80. v 90. leta prejšnjega stoletja, sta prinesli tudi spremembo odnosa matične države do Slovencev, ki živimo v deželi Furlaniji Julijski krajini. Prevzem vodenja novonastale Republike Slovenije s strani Demosa in pomladnih strank, ki se je udeležil, ko je Lojze Peterle prevzel predsedstvo prve domokratske izvoljene slovenske vlade, je priviedlo do celostnega upoštevanja slovenske narodne skupnosti v FJK in zato je Svet slovenskih organizacij v očeh slovenske države postal enakovreden Slovenski kulturno-gospodarski zvezi, ki je bila tako obravnavana v celotnem povojnem obdobju. To se je poznalo tudi pri sofinanciranju bogate in raznolike kulturne, prosvetne, športne in vzgojne dejavnosti, za katero v povojnem obdobju skoraj ni bilo možnosti za organizacije

in društva v sklopu SSO. V tem kontekstu je tudi prišlo do pomembne pridobitve za članice SSO v videmski pokrajini. Ravno s pomočjo Slo-

venije je prišlo do odkupa stavbe v Čedadu, ki jo je prevzel Svet slovenskih organizacij in si tam uredil pokrajinski sedež.

Največ zaslug za to pomembno pridobitev imata Riccardo Ruttar in Marija Ferletič. Riccardo Ruttar je bil v tistih časih pokrajinski predsednik za SSO, Marija Ferletič pa je bila deželna predsednica krovne organizacije. Oba sta si prizadevala, da bi tudi katoliški del Slovencev v videmski pokrajini pridobil svoj samostojni prostor. To pa je nalletelo na občutljivost takratnega predsednika vlade Republike Slovenije Lojzeta Peterleta, ki je redno obiskoval Slovence v videmski pokrajini od Trbiža do Čedada. Kupo-prodajno pogodbo za 140 milijonov takratnih lir so podpisali leta 1994 s podjetjem TSI

Leto usmiljenja krasna priložnost

Za človeka gre ...

V teh dneh se dogodki vrstijo kot po tekočem traku, če bi hotela v svoj prvi letošnji komentar zajeti vse, nad čimer se nekateri naslanjajo, drugi zgražajo, bi bil naslov vencek narodnih in mednarodnih. Pa ne bom, ker bi na koncu ostala le zmeda in velik vprašaj. Tako kot je zmeda v naših enih in drugih medijih. Pravijo, da je to pluralnost, ki je nujna. Morda res, vendar zlasto sredino težko najdeš, poštena beseda o nekem dogajanju je bolj izjema kot pravilo. Večinoma je v ospredju politična pripadnost, ki človeku brez strankarske navlake pove bore malo. V teh dneh smo večkrat slišali zgodbo brezdomca z naslovom *Dober dan, imate kaj drobiža, gospod?* In takih vprašanj je iz dneva v dan več. To te po mestih sprašujejo stari in mladi, vsem je skupno le to, da so ljudje brez iskric v očeh, s pogledom, uprtim v tla. V srce so se mi zarezale besede berača, ki je prosil ob avtomatu za plačilo parkirnine. Vsak posebej smo slišali njegov: "Dober dan, imate kaj drobiža?", nekateri smo dali, drugi so pogled obrnili v stran, nekaterim je bilo nerodno, bolj zaradi nas, ki smo reagirali, kot smo, kot zaradi človeka, ki je prosil. Tudi mladi gospod v črni obleki, z aktovko v roki, je bil deležen istega vprašanja. Cinično je pogledal reveža in rekel: "Delat pojdi!" Vsi smo bili tihi, videli smo le zabuhle oči in trepetajoče roke berača, ki je odgovoril: "Poglej me v faco in povej mi, kdo bi me vzel". Mladi gospod je odkorakal dalje, ostali smo se spogledali in mislim, da smo vsi skupaj v tem revežu prepoznali človeka, človeka, ki trpi in preizkuša našo človečnost.

Saj vem, da mi nekateri ne boste dali prav, tudi sama se strinjam, da je delo tisto, ki daje človeku dostojanstvo, toda hvalimo Boga, če nam je to danes dano, že jutri se lahko obrne. Preveč zgodb poznam, ki potrjujejo mojo trditev. Ja, nekaterim je pa bilo dano ozioroma so si kar sami dali. Gospodje profesorji z najbolj uglednim finančnikom na čelu, ki nam dan na dan ponavlja, da ni denarja za upokoje, da ni denarja za policiste, da ni denarja za vojsko, sploh pa za kulturo in celo šolstvo, da o sramotno nizki minimalni plačniti ne govorimo, je prejemal malo večji drobiž že zato, da je bil vedno pripravljen narediti kaj zase in svo-

je politične kolege. Prepričana sem, da bodo dokazali, da je vse po črki zakona, kajti verjamem, da to znajo, kaj je moralno, pa je drugo vprašanje; gospa baronica je v zaporu, ker je porabila denar za socialno pomoč delavcem, a si niso te reči kar malo podobne, kaj menite? Pa kljub temu se govori, da bodo ta denar vrnili oz. dali kot donacijo za humanitarne namene. Poznam gospo, ki bi ji le majhen procent tega, kar je neupravičeno dobil samo eden od teh priskladnikov, pomagal, da bi odplačala dolg, ki ga z minimalno

plačo nikoli ne bo zmogla. Zato apeliram na vse odgovorne v Sloveniji, ki imajo v sebi še vedno kaj socialnega čuta do sočloveka, naj udarijo po mizi in tu naredijo red. Tudi tokrat gre za človeka, ki mora spoznati, da skupno dobro ne more biti le moje dobro. Na steni neke naše fakultete se je bajje pojavil grafit, mimogrede grafitov ne maram, pa vendar to ni bil klasičen grafit, temveč je bil seznam tistih, ki so pri koritu dodatkov za stalno pripravljenost. In na tem seznamu so tudi ljudje, ki so zamrzili vsako dvigovanje plač in pokojnin z grožnjo, da bo to sesulo slovensko gospodarstvo. Dragi gospodje, večino ste ga že sesuli, kajti vaša himna ni naša himna, vaša ima naslov *Kaj nam pa morejo*. Ko smo že pri himni, bom rekla hvala našim skakalcem, zaradi njih so plapolale slovenske zastave, da ne govorim, kolikokrat se je slišala naša himna, zaradi katere so dali kape dol tudi drugi tekmovalci. Kako lepo bi bilo, da bi bili tako enotni in ponosni na naših proslavah, brez vraga in prepira. In že smo pri ograji, ki bode v oči in srce. *Ne vrag le sosed bo mejak* pojemo, po drugi strani pa postavljamo ograje. Še sreča, da so ograje same sebi namen, saj ni bilo slišati, da bi koga ustavile, le ubogim vojakom je poplava povzročila dodatne težave, toda to ni ma z begunci prav nič. V začetku begunskega navala je bila zaščita morda res potrebna, vendar danes

je smešno, to je tako, kot če postaviš alarm v hišo, ko te že oropajo. Kakorkoli, to niso enostavne stvari, državniki potrebujejo modrost, da bodo naredili, kar je najbolje najprej za svoje državljane in potem tudi za druge. Tudi tu gre najprej za človeka. Številni se sprašujejo, kam to pelje, zavračati ljudi ni človeško, jih sprejemati brez omejitev je naivno. Tudi če odmislimo stroške in nastanitev, tako naglo mešanje kultur bo prineslo velike probleme, enim in drugim. Silvestrski večer v Nemčiji je pokazal vso bedo kulture prišlekov in tudi nezmožnost neke države, da bi zaščitila svoje državljanke. Še danes si svet ni enoten, ali je to spolno nasilje ali terorizem. Priznajmo si, da se to lahko zgodi kjerkoli, in tudi če se ne zgodi, zaradi begunske problematike, je ogrožen mir,

je ogrožen človek. Tudi če še tako pozorno poslušam, kaj bodo naredili politiki doma in po svetu, me kot državljana Slovenije in Evrope ne morejo prepričati, da je to, kar se dogaja, prav. Pred dnevi mi je gospa, ki beguncev ne mara, očitala, da sta Karitas in Cerkev tisti, ki jim odpirata vrata. Za Božjo voljo, nalijmo si čistega vina; država je tista, ki odloči, koga bo sprejela in koga ne bo, Karitas in druge humanitarne organizacije smo le poklicane, da v skladu s svojimi načeli in krščansko etiko pomagamo človeku v stiski. Če človeku pošteno poveš, da ne bo dela za vse, da ne bo stanovanj za vse, še nisi njegov sovražnik, narobe je, da obljubljaš, vabiš in potem ljudje trpijo. Govoriti o multikulturalnosti je eno, izpeljati to čez noč pa je drugo poglavje. Multikulturalnost se ne zgodi na ukaz, temveč je stvar sobivanja in prilagajanja. Kaj hitro se rodijo predsodki, sovražnost, iz tega pa skupine, ki sejejo zlo. Tudi Komisija pravičnosti in mir je ob nedavnem onečaščenju prostora, namenjenega gradnji Islamskega verskega in kulturnega centra v Ljubljani, povedala, da je to nesprejemljivo dejanje, in pozvala vse za spoštljiv dialog z verskimi skupnostmi. Sami katoličani vemo, kako to boli, saj smo izkusili onečaščenje Brezjanske Marije in Strunjanskega križa.

V zadnjem času se po vseh slovenskih časnikih piše novica, da število slovenskih vernikov upada. Do zadnje podrobnosti lahko vsi preberejo, koliko je bilo krstov, obhajil, porok. Iz večine člankov se čuti veselje nad temi podatki. Ne pustimo se zmesti, ni potrebe, da vidimo posmeh, morda tudi upravičen; prišel je čas, da si postavimo ogledalo in se vprašamo, zakaj? Leto usmiljenja je krasna priložnost.

Jožica Ličen

Mir je božji dar

Ne zdi se mi dobro, da bi se razširilo med verniki negativno mnenje glede voščila miru s stiskom rok med sveto mašo, tudi zaradi zapisa gospoda Andreja Vončine pred časom ter gospe Nelde Štok Vojska v Novem glasu 21. januarja t. l.

Voščilo miru, ki si ga verniki med obredom svete maše zaželi drug drugemu, je tisti mir, "ki ga svet ne more dati", je božji dar, ki ga lahko nekdo sprejme ali pa tudi ne. Ko Jezus razpošlje učence, jim naroči: "V katerokoli hišo pridete, recite najprej: Mir tej hiši. In če bo v njej prebival miroljuben človek, bo na njem počival vaš mir; če pa ne, se povrne k vam" (Lk. 10,5-6). Bog nikogar ne pošiljuje.

O gesti podarjanja miru piše sveti Justin v Apologiji: "Ko se konča pridiga, vsi verniki vstanejo in molijo razne prošnje. Ko se končajo prošnje, si damo drug drugemu poljub miru".

Zanimivo, da sv. Justin postavi poljub miru po prošnjah vernikov, torej pred posvečenjem, to pa zato, da skupnost, ki se udeležuje svete maše, spravljena med seboj in Bogom, se lahko pridruži Jezusovi daritvi. Na tak način, tudi danes, si nekatera cerkvena gibanja

izmenjajo izraz miru po prošnjah vernikov. Izraz miru s poljubom ali s stiskom roke ni torej neki modernizem, ampak ima svoj začetek že v prvih stoletjih krščanstva, sveti Justin je umrl mučeniške smrti okrog leta 163.

Naj bom konkreten. Zgodi se, da kakšenkrat greva z ženo k sveti maši, "zaprti" drug do drugega. Tako zadržanje je v nasprotju s smislom svete maše, zato se tudi počutiva nelagodno. Povabilo k izmenjavi miru nama pomaga, da se pogledava v oči, in takrat pride božja pomoč, da si iz srca zaželi mir tudi s stiskom rok. Po tej stvari je doživetje svete maše vse nekaj drugega. Koliko družin, sosedov, gre skupaj k sveti maši, v notranjosti pa ostane "zaprtih" drug do drugega. Povabilo k izmenjavi miru s stiskom rok je velika pomoč, da se srca malo odprejo božji milosti in tako ima sveta maša čisto drugačno veljavo. Naj mi gospod Andrej Vončina in gospa Nelda Štok Vojska ne zamerita, če se ne strinjam s tem, kar sta zapisala glede voščila miru, prepričan sem namreč, da je pomemben del svete maše. / Emil Radetič

S 3. STRANI G. Marijan Markežič

Pastirček z mladim srcem ...

Kdo pa so bili vaši drugi prerdhodniki?

Od prve letošnje številke dalje posvečamo posebne prispevke v *Pastirčku* njegovi 70-letnici. Med drugim Mariza Perat piše tudi o dosedanjih urednikih. To sta bila dr. Kazimir Humar in g. Srečko Gregorec v Gorici, nato v Trstu dr. Jože Prešeren, potem - spet v Gorici - Zora Saksida in Ljubka Šorli; za njima Ljuba Smotlak iz Mačkolj in nato jaz. Meseca aprila pa bomo praznovali!

Povejte nam vse o tem prazniku!

V nedeljo, 10. aprila, bomo imeli prireditve v Kulturnem centru Lojze Bratuž: ob 16. uri bo pod lipami na dvorišču doma sveta maša za žive in pokojne *Pastirčkove* sodelavce, v dvorani pa kratek in vesel nastop otrok. Brez govoranc! Govore bodo zamenjale slike, ki se bodo vrstile na ekranu, in spremno besedilo napovedovalcev, sodelavcev, mladih. Nastopila bosta dva zbora, eden iz Tržaške, drugi iz Goriške, sledilo bo nagrajevanje likovnega natečaja, ki smo mu dali naslov *Pastir-Pastirica*. Podelili bomo 16 nagrad: tri za vsak razred osnovne šole ter nagrado za naslovno stran *Pastirčka* v prihodnjem šolskem letu. Vse te risbe bomo razstavili v Kulturnem centru Bratuž. Na sporedu bo tudi podelitev priznanj nekaterim zaslužnim. Neki je "nad oblaki" pa se pripravljajo še eno presenečenje...

Praznovanje boste sklenili s himno?

Da, himno je napisal Patrick Quaggiato in je bila objavljena v septembrskem *Pastirčku*. Otroški zbor glasbene šole Emil Komel jo pod vodstvom Damijane Čevdek študira in pripravlja posnetek; upam, da nam bo v prihodnjih tednih uspelo privariti tudi video-posnetek, ki ga bomo dali na splet. Ko bo pri-

pravljen, bomo to seveda sporočili prek Novega glasa. Za tiste, ki morda nimajo dostopa do spleta, bomo poskrbeli, da bodo prejeli posnetek na zgoščenki. Tako bodo lahko imeli otroci vseh šol na razpolago enak posnetek. Na prazniku bodo tako vsi prisotni otroci skupaj zapeli isto himno, ki povzema bistvo *Pastirčkovega* poslanstva. Patrick medtem pripravlja tudi instrumentalno spremljavo. Vencek narodnih, ki ga bo zapel otroški zbor iz Števerjana, bo spremljal ansambel števerjanskih glasbenikov, ki so se v zadnjih mesecih že večkrat izkazali na različnih odrih.

Bo jubilej tudi priložnost za kakšno izdajo?

Ob praznovanju bomo objavili tudi zbirko skladb, ki jih je napisal Patrick Quaggiato, te so bile objavljene v *Pastirčku* in doslej še niso bile izdane. To bo lepo darilo za naše zbere, ki potrebujejo take zbirke! Upam, da nam bo uspelo izdati tudi zbirko, posvečeno Packu, saj imamo doslej pri kraju skoraj 100 teh priljubljenih ilustracij. Ker se je nekdanja sodelavka *Pastirčka* Lučka Susič rodila istega leta kot *Pastirček*, smo želeli izdati posebno zbirko njenih zgodbic ali igrice.

Podpora mesečniku z leti med otroki in njihovimi mentorji upada ali se ohranja?

V glavnem je ta podpora konstantna, na Tržaškem gre počasi na boljše. Na Goriškem so eni in drugi vedno sodelovali dobro. Naklada, čeprav počasi, le narašča. Na začetku šolskega leta tiskamo 2300 oz. 2400 izvodov; prvi izvod dajemo brezplačno vsem, potem pa skušamo tiskati toliko, kolikor jih rabimo, približno dva tisoč. Pri tem se ne slepomišimo, številke ne pripuhujemo! Toliko tiskamo, kolikor rabimo, ker je

greh metati papir nazaj v papirnico. To je greh tiskanja nepotrebnih izvodov. Škoda je dreves. *Pastirček* se lahko pohvali tudi na tem področju, da že vrsto let tiska na naravi prijazenem papirju.

Kdo pa tiska *Pastirčka*?

Dolgo let smo tiskali pri Tiskarni Budin, zadnjih 12 let pa to dela Grafica Goriziana, ki je pri svojem delu natančna in redna. Pohvalo si zaslužijo tudi vsi sodelavci *Pastirčka*, saj tako lahko izhaja v roku. Otroci ga dobijo v roke prve dni tekočega meseca.

Občutite finančno krizo?

Uprava nam veliko ne more krčiti sredstev, saj večina naših sodelavcev ni plačana, smo prostovoljci. Urednik piše, urejuje, nosi v tiskarno in celo razpošilja. Lani smo zaradi slabega finančnega stanja našega založnika, Zadruga Goriška Mohorjeva, uvedli varčevalni ukrep, ki smo ga zelo elegantno in na tiho uredili: od začetka 2015 dalje revijo postavljamo sami. Zelo lepo ga urejuje naša pridna Maida. Sva na isti valovni dolžini: dovolj je, da se pogledava, in takoj narediva, kar je treba. To je bistveno pri časopisu: da se takoj razumemo, kaj gre kam in zakaj gre tja. Zato ji gradivo lahko pustim na mizi in grem; ko se vrnem, vem, da je naredila, kar je bilo prav. Tudi tako stiskamo papir in tudi zobe. In utrjujemo čeljustne mišice...

Eno glavnih sporočil mesečnika je od nekdaj srčna kultura.

Srčna kultura, delo, povezava med glavo, srcem in rokami. Srce, glava, roke. Na tak način, da otroci razumejo, preprosto! Jezik mora biti preprost, toda vzgojen. Da se takoj vidi, kaj je treba napraviti. Ko otroci vidijo stran, točno vedo, kaj bodo naredili. Vemo, da gre oko najprej na Packota, nato na uganke, potem pa prelistajo prispevke, ki jih najbolj zanimajo, tehnične, kuharske, jezikovni kotichek, pravljice, zgodbe itd. Vedno je prisotno vse, kar otroško domišljijo buri in spodbuja. Mi smo neke zadaj, za otroki in za starši, s pogledom naprej!

GLEDATI SKOZI POGLED (18)

Primož Krečič

POGLED ŽENINA IN NEVESTE

Visoka pesem je edinstvena pripoved o človeški in Božji ljubezni. Na stvaren in obenem na pesniški način opisuje srečanje ženina in neveste, ki hrepenita drug po drugem, se občudujeta in podarita v svojem življenju. Njuna ljubezen je tako močna, da more premagati človeško krhkost in minljivost, ker so v njej večni plameni Božje ljubezni.

Ženin čaka nevesto, ki se mu bliža skozi puščavo v poročnem sprevodu. Sprašuje se, kdo je ta oseba, ki je zapustila svoj dom in prihaja k njemu. Karavano spremljajo prašni oblaki in dišave, ki pomenijo moč čustev in navdušenja za ljubljeno. Draga je kot kraljica, ki jo spremljajo vojniki in varujejo pred vsakomer, ki bi želel umazati njeno ljubezen. Nevesta hrepeni po ženinu, vendar na tej poti odkriva, da je kljub bližnji poroki še vedno sama v svoji tišini, bolečini in iskanju.

Ko pride v hišo ženina, se mlada umakneta v svoj svet, okrog njih je tišina in ženin začne oprevati lepoto neveste. V ospredje stopi njegov pogled, ki občutljivo premeri njeno telo. Pogled začenja pri očeh in lasih, gre od ustnic do lic, k vratu in prsim. Iz njegove notranjosti prihajajo valovi navdušenja: Kako lepa si, prijateljica moja? V svojem opisu je pesnik spoštljiv, brez kančka vulgarnosti, nesramnosti ali hinavščine. Občudovanje telesne lepote zbliža tudi njuni srca. Nevesta objame ženina, da se njuni bitji odpreta v dialog, ki je obenem izraz presežne sreče in lepote. Zato je krščanska duhovnost ta verz obrnila na Marijo: Vsa lepa si, Marija, nobenega madeža ni na tebi.

Občudovanje telesa neveste poraja željo po lju-

bezni, ki je gibanje src in vodi v najgloblje človeško sobivanje. Pesnik pravi, da prihaja nevesta iz gorovja Libanona, da je dar od zgoraj, ki je prežet z bogastvom dišav in lepote. Ženin je ves iz sebe, spominja se, kako je bil osvojen z enim pogledom, ki ga je pritegnil in prežaril do globin. Nevesta je pričakovana in zelena kot največji dar v njegovem življenju. Med njima so pogledi, fantazija, strast, ki ju prežame do zadnjih vlaken in vabi k popolni podaritvi. Za simbolom gore pride simbol vrta, ki ima studenec žive vode. To je svežina neveste, njena nedolžna ljubezen, ki je kot zaklenjen vodnjak, najlepši dar za ženina. Vodnjak in izvir bosta odprta samo zanj, isto velja tudi za njega. V tem odnosu se bo obnovilo življenje, ljubezen bo ozdravila bolezn, telesne in duhovne. Zato vabi ženin še druge, da se pridružijo njegovemu veselju. V človeški ljubezni odmeva glas Božje ljubezni. Ko gleda žensko telo, gleda vso njeno osebo, ki je Božje delo in dar. Pomembno je, da pristopi k tem svetinjam s čistim pogledom in ohrani ter spoštuje bogastvo drugega. Nečisti pogled pa je sebičen in nasilen, krade svobodo drugega in zasenči edinstvenost njegove osebe. Ženin in nevesta sprejemata svoji telesi z novim, odrešenim pogledom, zato je Visoka pesem najbolj novozavezna knjiga Stare zaveze. Ni slučaj, da se v Svetem pismu zakonska podaritve imenuje 'spoznanje', s čimer hoče povedati, da ni resnične spolne podaritve, če se ženin in nevesta ne spoznata in priznata kot osebi, ki se ljubita. Beseda 'spoznati' tudi vključuje celovitost, da podarita in sprejmeta v vsem, kar sta v krogu ljubezni in spoštovanja, čudenja in hvaljenja, pa tudi pričakovanja in odpuščanja.

Laž sodobnega Zahoda

Zakaj potrebujemo novega Vaclava Havla

Objavljamo odlično pridigo duhovnika Milana Knepe z dne 1. januarja 2016 v župniji Ljubljana-Stožice o navideznem miru in svobodi sodobnega Zahoda.

Na dan novega leta, ko obhajamo praznik Marije, svete Božje Matere, in svetovni dan miru, bi se rad znova spomnil na Vaclava Havla (1936–2011), češkega dramatika in oporečnika ter prvega predsednika Republike Češke (1990). Ves svet mu prizna za slugo, da je kot eden od podpisnikov Listine 77 in s svojim umetniškim ustvarjanjem učinkovito razkrinkaval komunizem kot sistem laži, zaradi česar so ljudje živeli v svetu videza. Ker ni hotel pritrdjevati življenju v laži, so ga oblasti preganjale.

Danes Havla ne omenjam zato, da bi mu še sam pristavil delež hvale. Kdor je bil na njegovi strani pred štiridesetimi leti, je tvegala izgubo službe ali zapor. V ozadju splošnega občudovanja Havlovega poguma, ker je vztrajal v resnici, je veliko sprenevedanja. Mnogi hočejo biti Havlovi občudovalci zato, da bi javno pokazali svoj prezir do komunizma, čeprav so nekoč zaradi nenačelnosti imeli od njega korist. Sedaj pa se pretvarjajo v goreče privrženke demokracije, svobode, človekovih pravic, dostojanstva človeške osebe itd. To ni iskreno, kajti svet, ki mu pravimo Zahod, nikakor ni popolno nasprotje komunizma, proti kateremu se je boril Havel, ampak je tudi Zahod prežet z idejno diferenciacijo, kulturnim bojem, izključevanjem in kršenjem človekovih pravic.

Zahod potrebuje novega Havla

Zahod potrebuje novega Havla, ki bi tako natančno kot nekoč on analiziral laž sedanje zahodne demokracije in liberalizma. Zagotovo so danes na Zahodu ljudje, ki ne zaostajajo za duhovnim formatom Vaclava Havla, vendar jih javnost ne zaznava. Kadar se oglasi, se nihče ne zgane, kajti njihove pobude se sproti utapljajo v sistemski medlosti vodilnih politikov in v medijskem relativizmu. Takšen odnos do oporečnikov spada v sodobna oblastna razmerja, kot bi rekel francoski filozof Michel Foucault (1926–1984). Formalno kritičnih misli nihče ne zavrača, pač pa jih poplava informacij sproti nevtralizira. Havla je Zahod v času hladne vojne instrumentaliziral; pozornost mu je posvečal predvsem zaradi svojih interesov, za javno predstavo razlike med komunizmom in svobodnim kapitalizmom.

Laž in hipokrizija sta na Zahodu teže prepoznavna kot v komunizmu, ko so se vsi bali tajnih služb in vohilčev. Na Zahodu mislimo, da smo svobodni, ker se lahko oblačimo v maske, kadar koli med letom, kupujemo iste vsebine v nešteti različnih embalažah in prosto menjamo spolne prakse glede na trenutno stopnjo zmede v glavi. Pri tem videzu svobode, ki se izdeluje z mehanizmi oblastnih razmerij, nas vlečejo za nos in peljejo žejne čez vodo, pa se tega mnogo premalo zavedamo. Sistema laži pravzaprav ne razumemo in večina nemara sploh nima interesa, da bi ga razumela.

Nadomestek za vojno: splav

Naj se ustavim pri enem vidiku te laži. Danes je svetovni dan miru. Vsi Evropejci smo prepričani, da v Evropi živi-

mo najdaljše obdobje brez vojne, odkar obstaja Evropa. Vsi znamo povedati, da v Evropi, z izjemo držav nekdanje Jugoslavije, ni bilo vojne že polnih sedemdeset let. Kar naj bi z drugo besedo pomenilo, da smo Evropejci prišli k pameti ter etično in kulturno dozoreli, se na osnovi tragične izkušnje 2. svetovne vojne navzeli tolerance in rekli: nikoli več vojne. Postali naj bi demokrati, sposobni sporazumevanja in solidarnosti...

To je velika samovšečna samoprevara. Samo v Sloveniji smo v zadnjih šestdesetih letih pobili najmanj pol milijona ljudi. Leta 1982 je bilo v Sloveniji v enem letu usmrčenih 19.742 nerojenih otrok in podobno v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Leta 1991 še 14.025, v naslednjih letih se je število abortusov zmanjšalo, ker se je povečala uporaba kontracepcijskih sredstev, pa tudi neplodnosti je vse več. Tako je bilo leta 2009 še 4.718 splavov.

Ali ste kdaj pomislili, da je zakonodaja, ki v Evropi regulira splav – začetek liberalizacije te zakonodaje se je začel nekaj let po 2. svetovni vojni – nadomestek za vojno?

Zadnja desetletja bi na tisoče teh, če bi ostali živi, z nami sedelo pri isti mizi, a so bili pobiti že v materinem telesu. Ker nas je končno malo, s katerimi moramo deliti dobrine, lahko s hrano razmetavamo in uživamo blaginjo, o kateri nobena generacija pred nami ni mogla niti sanjati. Do preobilja, ki nam je povsem vzelo razsod-

nost, smo prišli, potem ko smo v Evropi z abortusi pomorili več sto milijonov nerojenih ljudi. V obdobju 1941–1946, ki velja za najbolj grozljivo obdobje slovenske zgodovine, je bilo po najnovejših podatkih ubitih okoli 85.000 ljudi, kar pomeni, da smo zadnja štiri desetletja prejšnjega stoletja pobijali enako kruto in srdito kot v letih komunistične revolucije, 2. svetovne vojne in po njej.

Zakaj moramo abortus imeti za umor?

Tega bi nas naučil Havel, mojster razkrinkavanja laži ideologij. V Evropi smo za olepšavo zločina abortusa iznašli ideologijo, ki pravi, da je vsaka ženska gospodar svojega trebuha, da sodi pravica do splava k človekovim pravicam; in kar je morda še najbolj izprijeno: da smo čisto umetno dooločili, do katerega dne ima spočeto človeško bitje status zarodka brez pravic in od katerega dne dalje naj bi imel zarodek pravico, da pride na svet. Evropa s čisto administrativnimi mehanizmi odloča o življenju in smrti. Temu M. Foucault pravi biopolitika. Ko sta administrativne mehanizme uporabljala Hitler in Stalin, smo ju pošiljali v pekel, ko pa to sedaj delamo sami, imamo to svoje ravnanje za kulturno-civilizacijski dosežek. Upravičeno lahko govorimo o organizirani in sistemski blaznosti.

Samocenzura sodobne umetnosti

Še en primer laži. Danes vsi govorijo o veliki umetniški svobodi ustvarjanja. V resnici te svobode ni, čeprav vsak misli, da lahko nariše, kar koli se mu zljubi. Vso sodobno likovno umetnost vodijo kuratorji, galeristi in trgovci,

kajti umetniška kritika, ki bi povedala, kaj je umetnost, je za vse naštete povsem irelevantna. O umetnosti odloča denar. Zdad 76-letni Francis Ford Coppola, sloviti filmski režiser, je pred nekaj dnevi izjavil: “Davno tega sem se domislil, da je treba za odgovor, kdo vodi svet, le pogledati, kdo zaposluje (plačuje) umetnike” (Delo, 18. 12. 2015).

To je eno. Še huje pa je nekaj drugega. Obstaja tudi cenzura, o čem naj se piše, snema filme itd. Rekli boste: to ni res, nikjer ni nobene cenzure. Pogledajte: decembra 2012 se je Jaroslav Skrušny v Delu pohvalil, kako je v času komunizma leta 1988 prišel v Prago in iz Havlovih rok prejel njegovo prepovedano dramo *Skušnjava*. Nihče ne bi pomislil, da je bil Havel kljub komunizmu ustvarjalno bolj svoboden, kot je dramatik danes. Havel je besedilo vsaj napisal in ga skrival, a so ga lahko marsikje v Evropi uprizorili.

Ali lahko vi danes napišite dramo ali posnamete celovečerni film na temo abortusa in osebne zgodbe ženske, ki je to prestala? Takšne drame z upanjem, da bi jo uprizorilo ugledno gledališče, sploh ni mogoče napisati, ker se je vsak umetnik vnaprej sramuje, da ne bi žel zaničevanja in posmeha. Cenzura se je izpod nadzora komunističnih tajnih služb preselila v samo ustvarjalnost, v srce in glavo sodobnih umetnikov. Zato je kultura vsak dan bolj nepristna in vse manj vpliva na življenje.

Ne živimo v miru, kakor si domišljamo

Zakaj o tem govorimo v cerkvi? Ker ni mogoče kar naprej podpisati zahodnjaške laži. In Cerkev je eden redkih otokov svobode, kjer je še mogoče govoriti resnico, kajti vsa Evropa živi pod pritiskom videza resnice,

samo da je ta videz resnice še težje razpoznaven kot tisti, s katerim je obračunaval Havel pred štiridesetimi leti.

V Evropi ta trenutek ni miru, kot si domišljamo, ampak divja vojna, ki se ne odvija na frontah, ampak na klinikah. Ni potrebno orožje, dovolj je ideologija, ki proizvaja sprevrženo zakonodajo, in vojna se opravi kar s skalpelom, stran od oči javnosti, le tisti, ki na ljubljanskih Zalah “kurijo” krematorij, vedo, kaj je v velikih zabojih, ki jih tja vozijo iz slovenskih bolnišnic.

Kot ne moremo na novo leto v evropski javnosti odkrito govoriti o problemu miru, tudi ne moremo odkrito govoriti o Mariji, sveti Božji Materi, ne da bi se nam posmehovali. Marijino materinstvo je upor proti vojni, zato se Marija obravnava kot žena za slaboumne in pobožnjakarske “krščanarje”. To zaničevanje ima za cilj, da se lahko nadaljuje vojna na naših tleh; tako imenovana vojna proti terorizmu pa je z Zahoda predstavljena v Sirijo, Afganistan in še marsikam drugam.

Za novo leto vam želim, da se vsi skupaj ne bi sramovali svoje vere, pač pa bi se trudili v luči vere razumeti laž Zahoda in tej laži kljubovati z vztrajanjem v resnici evangelija. To je lahko naš veliki prispevek za ohranitev življenja in miru v Evropi.

Številne polemike po sobotnem shodu

Poročanje medijev o “Family day” v Rimu

V soboto, 30. januarja 2016, so se mnogi Slovenci predajali evforiji ob uspehih slovenskih športnikov. Dan “sedmih stopnič”. Moški skoki v Saporu: 1. Peter Prevc, 2. Domen Prevc, 3. Robert Kranjec. Moški smuk v Garmisch Partenkirchnu: 2. Boštjan Kline. Ženski veleslalom v Mariboru: 2. Ana Drev. Ženski skoki v Obersdorfu: 3. Ema Klinc. Moško deskanje v Moskvi: 3. Rok Marguč. Žal, je dan, kot ga za slovenski šport še ni bilo, zasenčila huda prometna nesreča na primorski avtocesti. Med tem je v Italiji, v Rimu, na “Circo

obstaja “ljudstvo družine”, ki nasprotuje protidružinski zakonodaji, ki se leto za leto bolj organizira in je vedno močnejše. Kaj te ljudi vodi na družinske shode? Družine z vseh koncev Italije so začele v sproščenem in veselem vzdušju prihajati na “Circo Massimo” opoldne. Med njimi so bile družine z majhnimi otroki v vozičkih. Tudi mladih ni manjkalo. Slišalo se je petje. Zborovanje se je začelo ob 14. uri. Ob 15. uri je Massimo Gandolfini sporočil, da je na prizorišču 2 milijona ljudi. Ob 17. uri so množice ob zvokih znanih pesmi (*Nessun dorma, Mamma di Bixio e*

Massimo” potekal shod za ohranitev “naravne družine”. “Dan, kot ga še ni bilo!” Ta dan bo šel v zgodovino Italije kot dan enega izmed največjih shodov v zgodovini te države in kot eden največjih shodov za ohranitev lepote “naravne družine” v svetovnem merilu. Velika množica Italijanov je svojim voditeljem, pred glasovanjem v senatu, ki bo potekalo v februarju, sporočila, da so proti osnutku novega družinskega zakona (disegno di legge Cirinna’), da “otrok ni pravica”, da so proti “nadomestnemu materinstvu”, proti vzgoji otrok po teoriji spola, proti t. i. “homofobnim zakonom”, da otrok ni proizvod in maternica ni stroj. Po shodu “Ljudstva družine” 20. junija 2015 je to bil že drugi veliki shod Italijanov. Poleg tega v Italiji že od leta 2013 redno potekajo bdenja “Stražarjev” (Sentinelle in Piedi), ki povezujejo ljudi ne glede na njihovo politično, versko in nacionalno pripadnost. Ta bdenja so doslej potekala že v več kot 150 italijanskih mestih.

Zanimive so velike razlike v poročanju o sobotnem družinskem shodu v Rimu. Med “nekaj sto tisoč udeležencev” in “dva milijona udeležencev” je kar velika razlika, čeprav tudi nekaj sto tisoč ljudi ni malo. Komu verjeti? Pretiravajo organizatorji ali novinarji najvplivnejših medijev? Zanimiva je še ena primerjava: po ocenah pripadnikov LGTB in poročanju največjih italijanskih medijev se je prejšnji teden na 99 italijanskih trgih zbralo milijon zagovornikov predlaganega družinskega zakona. Nasprotniki predlaganega zakona pa trdijo, da je bilo na teh shodih prisotnih manj kot 50.000 oseb. Da bi bilo na 99 trgih milijon ljudi, bi moralo biti na vsakem trgu nad 10.000 ljudi. Toda v Turinu se je zbralo okoli 7000 zagovornikov predlaganega zakona, v Milanu okoli 1000, v Rimu le okoli 500, na mnogih trgih še manj... Kje so se novinarji učili matematike? Kje je etika novinarjev, ki širijo take laži? Nas podcenjujejo, da ne znamo šteti in računati? Smo vsi državljani imeli v matematiki “cvek”? Isti mediji, ki triumfalistično pišejo “Milijon nas je”, skoraj ne poročajo o mesečnih bdenjih Sentinell. Kje je objektivnost? Je naloga novinarjev, da poročajo o resnici ali da resnico ustvarjajo? Kljub vsem pretiravanjem, navzgor in navzdol, kljub zamolčevanju in prikrojevanju resnice je dejstvo, da

Cherubini ...) zapuščale prizorišče shoda.

Vsekakor lahko ob tem shodu govorimo o ljudstvu, ki se zavzema za družino, ki skuša preprečiti sprejemanje “DDL Cirinna’”. Je to ljudstvo nasilno, zavedeno, neumno, nečloveško, zaostalo, homofobno? Kako to, da na svoje stroške (poti jim ni plačal noben sindikat) in prostovoljno prihajajo na shod, ki poteka nenasilno, brez žaljenja tistih, ki mislijo drugače. Toda, sporočilo je jasno tudi za predsednika vlade Mattea Renzija: “Vietato rottamare la famiglia” (Prepovedano uničiti družino). Zgovoren je tudi slogan: “Renzi ci ricorderemo” (Renzi, se bomo spomnili). Seveda so pri tem mišljene naslednje volitve. Kako je mogoče, da se na takem shodu zbere toliko ljudi, kljub temu da politiki, novinarji in javnomnenjski voditelji že vrsto let, dan za dnem, kot papige ponavljajo, da klasične družine skorajda ni več, da je nastopil čas za svobodne zveze, da je družina nekaj zastarelega in preživelega, da obstajajo le še redki zaostali in čudaški posamezniki, ki živijo izven realnosti modernega sveta? Kje so vsi prej omenjeni inženirji t. i. novih človekovih pravic pogrešili, da pranje možganov, kljub tolikim organizacijskim in propagandnim naporom ter velikim finančnim vložkom, ni uspelo? Če vsi ali vsaj velika večina misli tako, kot pišejo mediji, od kod tako velika množica, ki zagovarja nekaj povsem nasprotnega? Pa še eno pomembno vprašanje. Zakaj skušajo mediji čim bolj minimalizirati ta zgodovinski dan, dan, kot ga še ni bilo? Njihovo ravnanje je nes pametno. S tem se njihova verodostojnost le še zmanjšuje, zato bo na naslednjem shodu še več pripadnikov “Ljudstva družine”. Novinarje, ki poročajo tako pristransko, bi moralo biti sram, če bi v sebi imeli vsaj malo vesti in srca. Kako prav je, da dvomimo o objektivnosti zgodovinopisja, če obstaja tako postransko poročanje o dogodkih, ki se dogajajo pred našimi očmi! Pristransko poročanje medijev o Family Day v Rimu je še en razlog več za kritično presojanje ravnanja ameriških in evropskih oblasti, OZN ter mednarodnih dobroteljskih organizacij. Je še en razlog več, da se še bolj zavzamemo za družino.

Bogdan Vidmar

Občni zbor Skupnosti družin Sončnica

Kje smo, kam gremo in kaj lahko izboljšamo?

Sedemnajst let delovanja je kar dolga doba, je na rednem občnem zboru Skupnosti družin Sončnica dne 27. januarja poudarila v svojem poročilu predsednica Mirjam Bratina. V Močnikovem domu v Gorici se je najprej iskreno zahvalila odbornikom, med njimi še najbolj blagajniku Marjanu Vogriču, tajnici Faniki Klanjšček in Kateřini Ferletič za vodenje skupine O'Klapa. Občni zbor je priložnost, da se za trenutek ustavimo in premislimo, kje smo, kam gremo in kaj lahko izboljšamo, je dejala. V orisu delovanja v letu 2015 je omenila odmevna spomladanska predavanja, nato "prijetno osvežitev", tečaj tehnike sproščanja, ki ga je vodil Aldo Rupel; zelo uspešen je bil tudi večdnevni izlet v Apulijo. Taka potovanja so "zelo pozitivna, ker ustvarjajo zelo lepo vzdušje in gradijo prijateljske odnose". Morda bi kazalo obnoviti enodnevne izlete po Sloveniji ob materinskem dnevu, ob koncu marca, ki so bili vedno zelo bogati in prijetni. Maja lani so imeli nočni pohod od Gabrij do Vrha Sv. Mihaela. Pomembna dejavnost je tudi poletno središče Srečanja, ki ga že več let organizirajo v sodelovanju s športnim združenjem Olympia: lani je bilo število otrok nihajoče, "pozna se tudi ekonomska kriza". V zadnjih letih je društvo ponosno tudi na gledališko skupino O'Klapa, ki združuje mlade različnih starosti;

Mirjam Bratina

ti obeležujejo razne priznanje in povezujejo prireditve. Zelo je "pozitivno, da imamo v naši sredini mlade, ki se učijo nastopati in so imeli tudi tečaj dikcije". Z velikim zadovoljstvom je Mirjam Bratina povedala, da od konca leta imajo novo spletno stran www.soncnica.it, ki jo je pripravil Peter Vogrič; tako so lahko "bolj vidni tudi navzven". Žal je malo članov, ki so pripravljeni redno sodelovati; pa tudi mlajše družine očitno ne čutijo želje po združevanju in potrebe, da bi se vključile v tako delovanje. In vendar so potrebe družin na Goriškem vedno večje, saj je družina ogrožena kot že dolgo ne. Glede financiranja društva je v letošnjem letu prišlo do sprememb; Dežela FJK ne daje več prispevkov malim društvom, zato se je morala Sončnica včlaniti v ZSKP. To jim je

omogočilo, da so prejeli enak prispevek. "Upam, da je bila odločitev dobra". Kaj lahko še storijo? Dejavnosti bi lahko bilo še veliko; če

pa kakovostno opravljajo redne dejavnosti, če se trudijo, da bi našli nove člane, je to že veliko za našo skupnost, je sklenila predsednica. Navzoči so odobrili blagajniško poročilo, ki ga je prebral Marjan Vogrič, in poročilo nadzornega odbora, ki ga je prebral Adrijan Pahor. Po predstavitvi programa dejavnosti za leto 2016 se je vnela daljša razprava o vlogi društva, željah in pričakovanjih. Mauro Leban je med drugim odprl vprašanje o tem, da bi se v optiki smotne racionalizacije povezala društva, ki delujejo na področju vzgoje in mladine. / DD

Občni zbor SCGV Emil Komel

Dopolnilna blagajna in izredni prispevek

Dne 28. januarja 2015 so na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici imeli občni zbor, na katerem je bila glavna točka odobritev bilance. Predsednik upravnega odbora Saša Quinzi je v krajšem nagovoru, v katerem je bilo zaznati kanček malodušja, poudaril, da sta leto 2015 na poseben način zaznamovala dva dogodka: uvedba dopolnilne blagajne za učno osebo in izredni prispevek v višini 150 tisoč evrov, ki ga je podelila Dežela FJK pod pogojem, da se "naša šola spoji z Glasbeno matico". V tem smislu morajo predstaviti načrt, ki ga bo upravni odbor začel pripravljati v naslednjih tednih oz. mesecih. Izredni prispevek je pripomogel k temu, da so sanirali nekaj zadetov in poravnali vse dolgove, nam je povedal predsednik Quinzi. Poudaril je tudi, da je k pozitivni finančni sliki prispevala dopolnilna blagajna, ki so jo v lanskem poletnih mesecih uvedli za zaposlene učitelje in profesorje. Žal so bili prisiljeni nekoliko zvišati šolnine, sploh pa so skušali čim bolj skrbno upravljati razpoložljiva sredstva. Sedaj se lahko na bolj umirjen in ustvarjalen način posvečajo pouku na šoli ter izzivom šole navzven. Ravnateljica Alessandra Schettini je prisotni predstavila poročilo o zelo bogati in razvejeni opravljeni dejavnosti. "Šola je

Saša Quinzi

zelo živa stvarnost, dobro deluje". Lani so potekali vsi ustaljeni didaktični programi, italijanski, slovenski in angleški. Veliko je bilo uspehov, pa čeprav so bili skoraj celo leto 2015 "pod udarom finančne negotovosti". Šola je delovala na sedežu ter v družnicah v Doberdobi, Devinu, Mirnu, Grgarju in na Plešivem. V učnem kadru je bilo do decembra osem redno zaposlenih profesorjev, od januarja 2016 jih je ostalo šest, od katerih imajo trije polovični delovni urnik; dve redni uslužbenki in en sodelavec krijejo mesta neučnega osebja. Za dober del didaktičnega dela skrbijo "honorarci", v celoti za reden pouk pa sodeluje 40 profesorjev. V celoti je z

zelo dobrimi rezultati (!) kar 84 učencev napravilo izpite na državnih ravni. Razrednih oz. skupinskih šolskih nastopov je bilo 40, nastopov na revijah, tekmovanjih in drugih srečanjih pa več kot 60. Sodelovali so pri raznih krajevnih prireditvah in z lokalnimi društvi, pa tudi pri večjih projektih pod pokroviteljstvom nekaterih javnih uprav. Tudi tokrat so z društvom Arsatelier organizirali niz Snovanj, desetih po vrsti z desetimi dogodki. Predsednik nadzornega odbora Ivo Cotič je nato predstavil premoženjsko stanje in t. i. ekonomski račun, navzoči na občnem zboru pa so odobrili bilanco. / DD

Občni zbor Prosvetnega društva Štandrež

Veliko opravljenega dela in pomladitev odbora

Vsakoletni občni zbor Prosvetnega društva Štandrež je bil 19. januarja v mali dvorani župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu. Vodil ga je predsednik Marko Brajnik. Med gosti so pozdravili Marko Černic za SSO, Miloš Čotar, podpredsednik ZSKP, ki je spregovoril tudi o novih deželnih zakonskih predpisih glede dodeljevanja finančnih sredstev posameznim društvom, ki jih ne bodo več prejemale od dežele, ampak preko Zveze slovenske katoliške prosvete. Za društvo Sedej iz Števerjana je pozdravila Katja Dorni, za KD Sabotin iz Štmavra Gabrijel Figelj in za sKulturo Mario Mucci. Tajnica PD Štandrež Chiara Mucci je predstavila delovanje v letu 2015; le-to je bilo zelo bogato in zaznamovano z več petdesetletnicami. V začetku leta je društvo pripravilo kakovosten spored prireditev ob 50-letnici neprekinjenega, uspešnega delovanja dramskega odseka. Začel se je s premiero farse Nicole Manzarija *Mrtvi ne plačujejo davkov* v režiji Jožeta Hrovata in se nadaljeval z dokumentarno razstavo in predstavitev publikacije, za katero je poskrbel Damjan Paulin. O dramski dejavnosti je na občnem zboru spregovoril Božidar Tabaj, ki je gonilna sila te skupine. Omenil je veliko opravljenega dela, šte-

vilna gostovanja, razna priznanja in se zahvalil vsem, ki so v petdesetih letih oblikovali to ustvarjalno delo. Kljub težavam nekaterih igralcev je razveseljivo dejstvo, da bodo letošnjo sezono oblikovali tudi mladi z uprizoritvijo igre *Butalci*, dramski odsek pa je našturil komedijo *Pokojna gospejina*

Chiara Mucci in Marko Brajnik (foto DP)

mama. Štandreški igralci so v lanskem sezoni večkrat nastopali s komedijami *Trije vaški svetniki*, *Gremo v teater* in *Na trimu*. Sodelovali so z društvom Stanko Vuk iz Mirna v predstavi *Ah, ti kavalirji*. Društvo je pripravilo gledališki abonma s petimi predstavami raznih gledaliških skupin iz Slovenije. MePZ Štandrež je pod vodstvom Gorana Ruzzierja na-

stopil na zborovskih revijah Primorska poje in Cecilijanki. Sodeloval je na proslavi 140-letnice zborovske dejavnosti, ki je bila v Štandrežu in Vrtojbi, in na koncertih v Kopru in Štandrežu. Za dolgoletno uspešno delovanje je zbor prejel priznanje Kazimir Humar. O zborovski dejavnosti je poročal David Vižintin. V oktobru je društvo praznovalo 50-letnico delovanja in župnijskega doma Anton Gregorčič. Ob tem je izšla publikacija *50 let plodnega dela 1965-2015*. Najprej je bila slavnostna prireditev

slavo, naslovljeno *Ljubezen zvesto najti*, v domači režiji pa Praznik špargljev v maju v župnijskem parku pod lipami. V spodnjih prostorih župnijskega doma je bila takrat fotografska razstava domačih fotografov na temo *Narava*. Otroci iz vrtcev in osnovnih šol so risali igrače. Pri izvedbi Škofjeloškega pasijona so bili udeleženi tudi člani PD Štandrež. Društvo sKultura 2001 je podarilo županu iz Škofje Loke lesen križ, ki so ga izdelali na kiparskem srečanju v Jeremitišču. Društvo je organiziralo ogled Škofjeloškega pasijona in dva izleta, v Makedonijo in Prlekijo ter Varaždin. Sodelovalo je na Okusih ob meji in pripravilo martinovanje. MO Nova Gorica je PD Štandrež izročila posebno priznanje za dolgoletno in uspešno delovanje na kulturnem področju. Predsednik Marko Brajnik se je zahvalil vsem, ki so pri društvu sodelovali. Povabil je mlade, naj nadaljujejo društveno aktivnost v korist celotni naši slovenski skupnosti. O stanju blagajne je poročala Daniela Puja, razrešnico staremu odboru je dal Lucijan Kerpan v imenu nadzornega odbora. V novi pomlajeni odbor so bili izvoljeni: Vanja Bastiani, Marko Brajnik, Matej Klanjšček, Roberta Marussi, Chiara Mucci, Mario Mucci, Marjan Breščak, Juri Faggiani, Lorenzo Marussi, Pietro Grauner, Alberto Medeat, Damjan Paulin, Daniela Puja, Božidar Tabaj in David Vižintin. V nadzornem odboru so Jordan Mucci, Lucijan Kerpan in Lucijan Pavio.

DP

Kulturni center
Lojze BratužKrožek
Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Koncert samospevov Lojzetu Bratužu v spomin.

Sooblikovala ga bosta
sopranistka Tamara Stanese in pianist Tomaž Simčič.

Na programu bodo skladbe Dvořáka, Daneva,
Quaggiata in Merkuja,
med katerimi bosta dve prvi izvedbi.

V četrtek, 11. februarja 2016, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

izvirni slovenski muzikal

Cvetje v jeseni

po povesti Ivana Tavčarja

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
NEDELJA, 28. FEBRUARJA 2016 OB 16. URI

Rezervacije možne vsak dan od 8.30 do 12.30
tel. 0039 0481 531445 — e-mail: info@centerbratuz.org
www.centerbratuz.org

Dramski odsek PD Štandrež / Premiera: Pokojna gospejina mama

Zakonski prepirčki neusahljiv komedijski vir

V brk vsem nadlogam, ki kot Damoklejev meč v letošnji, 51. sezoni neprekinjenega delovanja pretijo nad glavami izredno delavnih in v gledališko umetnost zazrtih članov dramskega odseka Prosvetnega društva Štandrež, je v soboto, 30. januarja 2016, na odru štandreškega župnijskega doma Anton Gregorčič bleščeči soj reflektorjev obžaril novo premierno uprizoritev, komedijo *Pokojna gospejina mama*, ki jo je po zapletenem, skoraj matematično natančno preštudiranim komedijskem kolesju napisal Georges Feydeau (1862-1921). Manj znano in igrano delo – prevajalec se je pod slovenskim prevodom podpisal le s kraticama JS - je režiral Jože Hrovat, član SNG Nova Gorica, ki že dvanajsto sezono uspešno vodi Dionizov voz v tej naši

izvirajoče iz malih nerodnosti, ki navadno vzbudijo v gledalcih spontan smeh. Komično nit je - kot je to storil že nekajkrat v zadnjih sezonah - krepko držal v rokah Matej Klanjšček kot Lucien ob soigralki Mojci Dolinšek, ki je odigrala vlogo Yvonne, Lucienovo ženo. Onadva sta namreč poosebljala

skriti svojega ljubosumja, a ve, da zmore obvladati moža. Istočasno pa je Yvonne tudi krhka, tankočutna hči, ki omedli, ko izve za mamino smrt. Oba igralca sta se izkazala z intenzivno, prizadevno igro in dobro karakterizacijo likov, pa tudi z jasno izgovarjavo replik, tako da so vse razločno prišle

Prizor iz predstave (foto DP)

protagonista, mlad zakonski par, ki v eni noči oziroma rano jutro doživi marsikaj. Zaradi njegove pozabljenosti in nerodnosti, pa tudi zaradi njegove ljubosumnosti, razdražljivosti in zajedljivosti se kar nekajkrat med njima razvname prepir, ki doseže višek ob koncu igre. Vse se začne, ko on pride v deževni noči ob štirih zjutraj domov s plesa – umetniškega, kot sam zagotavlja, ponosen na to, da je tudi sam umetnik, čeprav njegova žena zafrkljivo trdi, da je pravo umetnino napravil le takrat, ko je njeno kad umazal z barvami! Ker je pozabil ključke hišnih vrat, pozvoni in seveda zbudi ženo, iz katere privrejo razni očitki, porojeni tudi iz ljubosumja. Situacija se še bolj zaplete, ko jima vratar prinese strašno novico, da je njena mati umrla ... K sreči je bil le hud nesporazum. Pri tem se izkaže, kako smo ljudje neobčutljivi za bolečine drugih ... Matej Klanjšček je z dobršno mero komične naelektrenosti in karikaturnimi prebliski orisal Luciena, ki se ne zna bog ve kako braniti pred ženinimi očitki in je skoraj naivno neobogljiven v svojih odzivih na žene včasih prav zadirčno žaljive besede. Mojca Dolinšek je Yvonne opisala kot temperamentno, odločno žensko, ki ne more

do gledalčevih ušes. Klanjšček in Dolinškova sta stalno prisotna na odru, kar od njiju zahteva velik napor in nenehno koncentracijo, saj prav na njuni igri temelji potek dogajanja. Poleg njiju nastopata še Polonca Cijan in Egon Cijan, v resničnem življenju mož in žena, ki jima je vseh gledališče in imata sina Nejca, ki je sedaj eden izmed mladih članov SNG Nova Gorica. Polonca Cijan je v predstavi učinkovito oživila počasno, a dobro in uslužno služkinjo Anette, ki pa ji včasih le presejda muhe gospodarjev in bi šla rada kar proč iz tiste hiše. Narečna obarvanost njenega jezika in njena flegmatičnost jo delata še bolj privlačno in publiki ne more kaj, da je ne bi vzljubila. Bolj okornega, ne ravno bistrega vratarja Josepha, ki sporoči tragično novico na pačnim stanovalcem, je prepričljivo izrisal Egon Cijan. Režiser Hrovat je, upoštevajoč Feydeaujev natančni komedijski "mekanizem", ki je trd oreh še posebno za ljubiteljske igralce – zato gredo nastopajočim iskrene čestitke za opravljeno delo -, ustvaril prijetno predstavo, ki kljub svoji več kot stoletni starosti izzveni sodobno, saj je v komediji več takih pripetljajev, v katerih se lahko vsak gledalec znajde in se v njih prepoz-

na ter se pri tem nasmeje svojim napakam in slabostim, ki so pač zapisane že v DNK slehernika in so zato vedno "zimizelene". Iz raznih razlogov se je Hrovat tokrat odločil za najnunejšje scenske elemente, pri katerih je na najvidnejšem mestu postelja, ki je podlaga marsikateri komični situaciji, pa še peč, ki jo je mojstrsko izdelal Branko Drekonja. On je tudi avtor karikature protagonista, ki nosi na hrbtu kamelo (tak vzdevek je namreč dal Lucien svoji tašči) na plakatih in gledališkem listu. Kot vselej sta pri scenski obdelavi prizorišča sodelovala Franko in Joško Kogoj. Za luč in zvoke sta zadolžena Marko Brajnik in David Vižintin. Nevenka Tomašević je tudi tokrat odbrala primerne kostume in jih prikrojila, kjer je bilo potrebno. Delo z znanimi kostumografskimi mojstri seveda tudi prispeva k izostritvi čuta za pravšnje kostumske izbire. Za zvočne efekte je poskrbel Vladimir Hmeljak. V zakulisju je šepetala Roberta Marussi. Glasbena oprema nas je odpeljala naravnost v Pariz. Nastopajoči igralški kvartet je občinstvu ponudil urico lepega gledališkega užitka. Igralci so se zelo potrudili, da so v kratkem času - od decembra do sedaj!! - ob službenih obveznostih, postavili na oder nelahko Feydeaujevo delo in ga uspešno predstavili pred domačo publiko tudi v nedeljo, 31. januarja 2016, ko so komedijo ponudili v pogled abonentom Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2015; prav s to predstavo se je končal letošnji abonmajski spored petih predstav.

Med sobotno publiko smo opazili med drugimi predsednika SSO Walterja Bandlja, števerjansko županjo in predsednico ZSKP Franko Padovan, podpredsednico Goriške pokrajine Maro Černic, občinsko svetnico SSk Marilko Koršič in seveda štandreškega župnika in dekan g. Karla Bolčina. Prisotni so bili tudi nekateri nekdanji uslužbenci v SNG Nova Gorica. Gotovo pa je bilo igralcem štandreškega dramskega odseka v veliko čast, da je v dvoranah sedel tudi gledališki in filmski igralec Bine Matoh, do pred nedavnim prvak v SNG Nova Gorica in nositelj Borštnikovega prstana (2004). Ob poklonu se je na odru zvrstilo kar nekaj predstavnikov raznih dramskih skupin z različnih koncev Slovenije, ki so čestitali štandreškim kolegom. Med njimi so bili tudi člani Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana.

Iva Koršič

Obvestila

Pastoralno področje Soča-Vipava vabi tudi letos na tradicionalno procesijo z lučkami ob obletnici prikazovanja Matere Božje v Lurdu. Obred bo v nedeljo, 7. februarja, z začetkom ob 18. uri v župnijski cerkvi v Štandrežu. Iz cerkve bo procesija krenila po vaških ulicah in se sklenila v isti cerkvi.

KD Sabotin vabi v Štmaver na praznovanje sv. Valentina. Letos se bo začelo že v petek, 12. februarja, s turnirjem v briškoli od 20.30 dalje v društvenih prostorih, v soboto, 13. februarja, ob 20.00 bosta nastop moškega pevkega zbora in zanimiva predstavitev potovanja po Japonski vaščanke Slavice Radinja. Praznovanje se bo nadaljevalo v nedeljo, 14. februarja, z odprtjem kioskov ob 10. uri in s slovesno sv. mašo ob 14. uri. Vsi toplo vabljeni!

Srečanja z avtorji v sovojenjski knjižnici: v torek, 16. februarja, ob 18. uri bo ob prisotnosti avtorja Danijela Čotarja in ilustratorja Mateja Susiča potekala predstavitev knjige Ptice kvatre, ki je izšla pri GMD; v torek, 1. marca, pa bo Barbara Žetko, avtorica knjige Sedem mostov po prstih, ki je izšla pri ZTT, predstavila svoje izkušnje s tapkanjem.

Kulturni center Lojze Bratuž, ob svetovnem dnevu žena, pripravlja skupinsko likovno razstavo ženskih portretov pod naslovom Ženski obrazi in izrazi. Za obogatitev razstave naprošamo zasebnike, ki imajo v lasti kakšen ženski portret, da nam posodijo delo za obdobje razstave. Informacije na tel. 0039 0481 531445. Likovna dela bomo zbiral do 12. februarja 2016.

Društvo slovenskih upokožencev za Goriško prireja v soboto, 13. februarja, krajšo ekskurzijo za obisk in ogled spomenika na Cerju nad Mirnom. Odhod iz lastnimi sredstvi ob 14. uri v Mirnu na parkirišču tržnice. Obvezna prijava do konca januarja. Po obisku bo valentinovo večerno srečanje udeležencev. Vpisujejo po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CUIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386

40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstvih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Darovi

Za misijonarja Danila Lisjaka: druž. Mazora 200 evrov.

Za Novi glas: Bronislava Mervic 50 evrov.

V spomin na dragega Lojzeta Tinto darujejo sestra Ančka z možem in nečaki po 100 evrov za MePZ F. B. Sedej iz Števerjana, za števerjansko cerkev in za Onlus Mirko Špacapan - Ljubezen za vedno.

Za Novi glas: Marija Žbogar 25 evrov.

Za kočo sv. Jožefa: N. N. 200 evrov.

Za Novi glas: prof. Martin Kranner 50 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 5.2.2016 do 11.2.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 5. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 7. februarja, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchigi): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 8. februarja (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 9. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 10. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Primorski begunci v Prekmurju - Izbor melodij.

Četrtek, 11. februarja (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Šesta Pravljična ulica v Feiglovi knjižnici

Dragocena bližina prijateljev

Pravljične ulice so si v letošnji sezoni privoščile kar nekaj oddiha v prazničnem decembru, ko so prepustile prostor drugim prireditvam, ki jih v tem najbolj čarobnem mesecu in letu kar mgoli. V prijetno domačnost mladinske sobe v Feiglovi knjižnici na Verdijevem korzu v Gorici so se vrnile v ponedeljek, 18. januarja 2016, ko je okrog dvajset predšolskih otrok v pravljčni svet lahkotno odpeljalo sedem dijakinj 1. razreda Humani-

stičnega liceja S. Gregorčič iz Gorice. S svojo profesorico slovenščine, Slavico Radinja, ki ji očitno poučevanje pomeni mnogo več kot zgolj podajanje včasih suhoparnega šolskega programa, so se z navdušenjem lotile priprave pravljice *Medo je bolan*, ki jo je napisala Karna Wilson, privlačno pa ilustrirala Jane Chapman, tekoče in sočno jo je v slovenski jezik prevedla Jana Kolarič. Iz pravljice, ki vsebino razpreda v verzih, kar predstavlja dodatno težavo za

uprizoritev, je nastal prikupen gledališki prizorček, pri katerem so se mlada dekleta, Lisa Feri (medved), Rebecca Fierro (miška), Maria Vitale (hrček), Ivana Mikulin (zajček), Martina Jarc (jazbec), Živa Stubelj (krokar), delno tudi kostumsko, spreminile v gozdne prebivalce, protagoniste pravljice zgodbe, ki ji je povezovalno nit odvijala Gaia Violin. Medved je kuhla, kašljal: kuhati ga je začela vročina

in se ni mogel igrati s svojimi prijatelji, a oni so mu ljubeznivo prišli pomagat. Skuhali so mu čaj in mu celo zapeli uspavanke, da je zaspal, nazadnje pa so še vsi z njim zadremali. Ko se je

prebudil, je bil zdrav in se jim je prisrčno zahvalil. Veselo je zaplesal med malo publiko, a zaman čakal svoje prijatelje, da bi se šli skupaj poditi po gozdu. Še oni so zboleli! Medved jih je takoj spravil v posteljo in vsakemu dal poljubček. Tako jim je povrnil, kar so oni zanj s svojo prizadevnostjo dobrega storili. Kot vse pravljice ima tudi ta svetel konec. Ozdravljene živalice veselo zaplešejo v krogu z vsemi otroki. Ko se je

končalo poskočno rajanje, so dijakinje malčkom porazdelile drobne, lične prstne lutke-medvedke, ki so jim otroci z barvicami dodali usta, nasek, oči ..., da so zaživel pravi medvedki. Tokrat so bili mali cibicani že pred začetkom pravljice tako mirni in tihi, da knjižničarki Luisi ni bilo treba pozvončkljati, da bi pritegnila njihovo pozornost in predstavila nastopajoče. Kot vedno so otroci ta obisk knjižnice izkoristili tudi zato, da so izbrali zaželjene ilustrirane knjige in jih nesli domov, da bi jih prelistavali in se ob pravljčnih vsebinah marsikaj lepega naučili, kot so se na tokratnem srečanju, ko so spoznali, da je prijateljstvo res velik, dragocen zaklad!

IK

Vest, da je tragično preminil Aleš Debeljak, me je našla nepripravljenega, kot te najdejo nepripravljenega vse nenadne in nepričakovane smrti. Zbolelo me je in prva misel je romala v tisto mrzlo, ledeno zimsko tržaško noč sredi osemdesetih let minulega stoletja, ko sem Aleša Debeljaka prvič srečal in ga spoznal.

Pesnik in prijatelj Marko Kravos je takrat pripravljaj kulturne večere-srečanja v Slovenskem klubu v Gregorčičevi dvorani. Tisti torek je bil leden, zima je pritisnila v mestu ob morju tako, kot z ledom pokaže svoje zobe zima vsakih nekaj let tudi v Trstu. Spominjam se, da je za večer vladalo veliko pričakovanje, nekaj dvajsetletnikov nas je z nestrpnostjo čakalo mladeniče, ki so v Ljubljani in še posebej v reviji Teleks začeli pisati drugače, oznanjali so čase, ki so se kasneje tudi udejanjili. Spominjam se, da so fantje iz Ljubljane le prišli, najeli so kombi in se pripeljali, med njimi sem si najbolj zapomnil Aleša Debeljaka in Andreja Blatnika, z obema sem kasneje navezal stike, prijateljstvo na daleč, kot sam imenujem tisto obliko odnosa, ki je več kot le poznanje, a se v pravo prijateljsko druženje največkrat ne more razviti predvsem zato, ker imajo prav tisti, ki trdijo, da je vse, kar je daleč od oči, daleč tudi od srca.

V Gregorčičevi dvorani nas je bilo malo, Tržačani se takoj ustrašijo ledu in zmrzali, a bilo nam je toplo in lepo. Aleševega nastopa se spominjam zelo živo: bil je naravnost sredozemsko živahen, da ne rečem tistega, kar pravijo vedno meni, ko me opozarjajo, da sem preglasen. Ni res, da je Aleš kričal, ko je govoril, res pa je, da je živahno gestikuliral, bil živ in prepričljiv, za vsako besedo je stal in nikdar ga nisi našel v zagati.

Fantje so potem pisali v Teleks, postali znani, iz tiste 'klape' so danes ostali in postali zelo pomembni še Luka A. Novak, Marko Crnkovič, Marcel Stefančič Jr., medtem ko sta Andrej Blatnik in Aleš Debeljak zavela v literarne vode, pravzaprav je šel Aleš spet malo po svoje.

Po nekaj letih, ko je postal že poznan pesnik, sva se srečala v Vileni-

ci, si izmenjala naslove; ko pa je internet začel delovati na polno, sva si začela dopisovati, vmes je Aleš odšel še v Ameriko, kjer se je navzel sodobnega znanja iz kulture in sociologije, postal je doktor, s seboj je iz ZDA pripeljal Erico, začel na novo.

Od takrat naprej sva se dokaj redno srečevala, se pogovarjala, predvsem pa sva si nekaj časa kar redno dopisovala in prav med enim izmed takih dopisovanj sem mu napisal, kako sem vesel, da sva bila kot mladeniča na istem, danes že kulturnem in legendarnem koncertu bosanske rock skupine Bijelo dugme leta 1977 v Beogradu. Koncert danes poznamo pod imenom Koncert kod Hajdučke česme. Okrog sto tisoč se nas je, iz cele Jugoslavije, v parku Košutnjak v Beogradu gugalo ob taktih ansambla Biejo dugme. Ko je stopil Željko Bebek na oder in zakričal: "Beograde, Beograde..." nas ni bilo več, bil je le ritim in noro prepevanje, Goran Bre-

je bil on, in sva imela različni mladosti.

Vedno sem bil vesel, ko se je pojavil v našem prostoru, še posebej takrat, ko ga je prof. Neva Klanjšček, kot toliko drugih "iz prve lige"!!!, povabila v goste med slovenske srednješolce v Gorico. Imel je od-

"Mojster pesniške besede je odšel tako svobodno, kot je pisal, mislil, deloval in živel" (M. Komel)

"Debeljak je zaplul na odprta morja znanstvene uma in ostal zvest intimi pesniške besede" (A. Ihan)

Ne zmorem brati. Moje misli že bežijo daleč stran.

Foto JMP

Piše se leto 1990, sem programist režiser na Radiu Trst A, oblikujem oddajo o Prešernovih nagradjenih. Mladi pesnik Aleš Debeljak je dobitnik nagrade Prešernovega sklada, a ga na slovesnosti ne bo. Skoraj nepojmljivo, prav gotovo pa nekoliko drzno za slovensko salonsko nadutost. ("Pa saj smo mu podelili nagrado"!)

Ne, v Ameriki je, (takrat še malce sovražno?) daleč proč. Trmasto ga iščem preko vseh mogočih telefonskih števil onkraj oceana. Ujamem ga, seveda sredi noči, celo pred dnevom pomembnega izpita, ki ga čaka. Pa kljub temu takoj sprejme vabilo za intervju. Naslednjega dne poteka najin pogovor v živo med ZDA in Trstom o nagradi v Ljubljani ... Ne, ne o nagradi, od te je Aleš že daleč stran, pogovarjava se o slovenstvu, o tem, da smo - mu je predan, krvavo zavezan, vanj čisto strastno zaljubljen, a da ga prav to slovenstvo tudi duši, mori, utesnjuje in da je pač treba daleč stran, da lahko zaduha, da od daleč pogledaš in zreš nase, da doumeš in sprejmeš, iz ugodja, iz samote tujine, iz oddaljenosti in morda v bolj neobremenjenem svetu, kdo pravzaprav si in zakaj si tak. Priča se, da spoznaš in se odločiš, kam usmeriti svoj zlati čoln bivanja in ustvarjalnosti. Preseneti me, ne, še več, privlači in pričrta me njegova strast, s katero govori o vsem. Pošteno strastno, v hitrem tempu, jasno, nabito, polno. Ves predan in zavezan svoji stvari. Da, tedaj razumem, da gre temu človeku krvavo zares, da pri njem ni prostora za kakršenkoli eksistencialni in umetniški "blef". Najin pogovor, ki sva ga oblikovala, kot da bi se pogovarjala čisto sama in pri tem enostavno odmisli, da naju posluša

"Zares je že čas, da postanem akustika tišine, zamolčani sprotni dialog. Ne bom več nikogaršnji krik, ukristaljen v jantarno sredico." (Aleš Debeljak: Dovolj besed)

govio je igral na kitaro, na bobnih je bil lpe Ivandič, na basu je bil Zoran Redžić, klaviature pa je igral Vlade Pravdič, koncert je bil slovo Gorana Bregovića od civilnega življenja, saj je moral tudi on k v-jakom...

Aleš Debeljak je bil nekje zapisal, kako je bilo na tem koncertu, ko je pisal enega od svojih zapisov o skupni kulturi vseh tistih narodov, ki smo nekdaj živeli v Jugoslaviji. In sem mu zato povedal, da sem tudi sam bil tam. Tako se je začelo nevsakdanje prijateljstvo.

V prostoru, v katerem živim, sem lahko in še danes lahko z zelo malo ljudmi govorim o balkanskem prostoru kot skupnem kulturnem prostoru, z Alešem sem to lahko. Če tu nisem mogel govoriti skorajda z nikomer o tem, kako se je v Jugoslaviji živelo, ker je pač to le malokdo okusil na svoji koži, sem z njim lahko, čeprav sem štiri leta starejši, kot

vsem pa je vedno ostal zavezan slovenski besedi.

Večkrat sem ga srečeval v Ljubljani, bil na predstavitvi več njegovih knjig, tudi njegove zadnje *Kako postati človek*, skoraj vedno sva našla čas za cigareto na samem, nekoč sva razpredala o Lou Reedu, čigar branje poezije je tudi poslušal v ZDA, drugič o otrocih, tudi on jih je imel tri, a zadnji spomin naj bo vseeno namenjen njegovi poeziji, v katero je zakril in vdahnil vse, sicer teh verzov nikdar ne bi bil napisal:

"Ker umrejo le ljudje, ne njihovo molčanje.

A jate škorcev, ki se vračajo domov, so glasne.

Moral boš povzdigniti svoj glas. Govori zdaj!

Povej. Kako si tiho in postajaš dih vseh ljudi".

Jurij Paljk

Ljubljana / Slovesno odprtje zelo pomembnih prostorov

Prenovljena Narodna galerija je sprejela prve obiskovalce

Po nekaj letih prenove so v sredo, 27. januarja 2016, v Ljubljani javnosti predali Narodno galerijo in umetnine, ki jih hrani. Slavnostni govornik, predsednik Borut Pahor, je odprtje prenovljene palače in nove stalne zbirke označil za pomemben mejnik v zgodovini slovenske kulture. Prenova je prvič povezala vse tri stavbne dele galerije, njena zbirka je za tretjino večja.

Po predsednikovih besedah je odprtje

prenovljene galerije tudi jubilej za slovenski narod. "Odslej bo Narodna galerija vrhunska umetniška dela iz svojih bogatih zbirk lahko postavila na ogled na dragocenih dodatnih razstavnih površinah, njeni varuhi kulturne dediščine so pridobili dodatne delovne površine, arhitekturni biser slovenske prestolnice je moderniziran s številnimi tehničnimi izboljšavami", je poudaril. V svojem nagovoru je spomnil na začetke

galerije, sprva društva, ki je svoje poslanstvo začelo uresničevati leta 1918 v Narodnem domu, ki je "v času narodnih gibanj v 19. stoletju postal duhovno torišče slovenskih rodoljubov". Skoraj sto let trajajoče skupno domovanje telovadnega društva Narodni dom in Narodne

galerije se je letos, kot je dejal, dokončno končalo.

Predsednik je izrazil prepričanje, da bo galerija s svojo novo opravo še uspešnejše uresničevala svoje poslanstvo in uveljavljala slovensko kulturno dediščino kot del skupne evropske dediščine enakopravnih narodov ter da bo kot "priznana ustanova odličnosti" podoba slovenstva, enako kot ob ustanovitvi, oblikovala tudi v prihodnje.

Posebno zahvalo pa je namenil Anici Cevc, ki je galerijo vodila 28 let. Dolgoletni ravnateljci so se na slovesnosti, ki se je je udeležilo ogromno število ljubiteljev umetnosti in predstavnikov slovenske kulture, poklonili tudi z odkritjem doprsnega kipa, delom kiparja Mirsada Begića.

Kot je izpostavila ministrica za kulturo Julijana Bizjak Mlakar, bi državi Sloveniji ob 25-letnici težko podarili bolj dragoceno darilo, kot je prenova nacionalne galerije. Ker je zbirka nastajala na pobudo in z donacijami vizionarskih posameznikov, je naša dolžnost po njenih besedah, da njihovo delo spoštujemo in nadaljujemo, galerijo pa odpiramo najširši javnosti. Pri tem je omenila tudi nacionalno zavest, ponos in samozavest, ki jih taka ustanova vzbuja.

Predsednik republike in gospe Pečar na svečanem odprtju prenovljene Narodne galerije in nove stalne zbirke

Prenovljena stalna zbirka

tudi nevidno in neznano število nepoznanih poslušalcev, sem povsem intuitivno sklenila z vprašanjem o tem, ali se bo sploh še kdaj vrnil v Slovenijo. Še zdaj ga slišim: kljub raziskovanju na univerzi, ki je bilo pred zdaj že več kot petindvajsetimi leti nujno na povsem drugačnem nivoju kot tisto v Sloveniji, kljub dekletu, za katerega je že tedaj jasno vedel, da bo spremenilo njegovo življenje, kljub okolju, v katerem se mu je zdelo, da lahko bolj prosto, a hkrati pa tudi še bolj kritično razmišlja, je bliskovito odgovoril - da, vrnil se bom, gotovo se bom vrnil. To je moja domovina.

Življenje je velikokrat spoj naključij. Opravljam izpite za svoj doktorski študij. Prvi izpit je iz sociologije kulture, zunanji izpraševalec - Aleš Debeljak. Tema - tranzicija. Skrbi me. Predobro se namreč zavedam, da je izpraševalec odlični in izkušeni poznavalec izbrane tematike. Skušam podrobno in kolikor mogoče natančno ter poglobljeno predstaviti teorije o sodobni tranziciji, "izom" se ni mogoče popolnoma ogniti. Njegov bliskoviti in izraziti pogled, ki spominja na ostrega risa in hkrati na milo, nežno srno, me motri in posluša. Pozorno posluša. Ob koncu mi reče, z isto strastjo, ki jo zdaj poznam že nekaj časa: Ok, vse drži, vse jasno, a vse to mene ne zanima; mene zanima, kaj si misliš ti, kje si ob vsem tem ti. Tranzicija smo ljudje, ki o njej razmišljajo, sicer nima smisla. Še danes me te njegove besede spremljajo in me nemalokrat vzpodbujajo, da izrazim, kar mislim. Sicer, kot si me tedaj, Aleš, naučil, "nima smisla".

Stojim in se v nepopisni gneči trem na Kongresnem trgu in poslušam Billa Clintona, tedaj predsednika ZDA, na uradnem obisku v mladi slovenski državi. Aleš Debeljak ga spremlja in ga prevaja. Ob Clintonovem pozdravu "God bless Slovenia" se prevajalec zdrzne in njegova hipna zagata se mi zdi neskončno dolga. Na koncu je prevod prirejen. Saj, v Sloveniji smo, kjer sta slovenska hic et nunc samosvoja, prežeta z zgodovino, s posebnim kontekstom in še z marsičim. Takrat sem trdno, a morda tudi nekoliko togo prepričana o svojem prav. Jezna kritiziram, se razburjam, ker verjetno tedaj vsega enostavno ne razumem, ne zmorem razumeti. Danes bi ga, mislim, verjetno veliko bolj.

In tu so še intimni trenutki srečanja z njegovimi esei in s poezijo, ki je intelektualni izziv, ob tem tudi ljubezenska milina in nežnost. Iskanje čistega človekovega jaza, ki se udejanja v tišini in samoti. A ki zmore tudi kruto direktno besedo, ko gre za vprašanja našega časa in prostora. Tega si Debeljak ne pusti vzeti, naj stane, kar hoče.

Spet sem tu in berem: "svobodni duh, poštena intelektualna ostrina, pesniška milina, strast umetniške iskanja odlikujeta enega izmed najboljših in najbolj izrazitih slovenskih intelektualcev naše sodobnosti". Te krute usode ne razumem, kot nikoli ne razumemo in ne sprejmemo nobene. A ta tako boli in žge.

Maja Lapornik

Prenova osrednje nacionalne ustanove za starejšo umetnost v Sloveniji je doslej največji evropski projekt ministrstva za kulturo. Stal je dobrih 12,3 milijona evrov, od tega je 85 odstotkov nepovratnih sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, 15 odstotkov je prispevala država. Galerija po novem obsega skoraj 13.000 kvadratnih metrov v treh povezanih stavbah: najstarejši in zdaj popolnoma prenovljeni Narodni dom iz leta 1896, Ravnikarjevo novo krilo iz leta 1993 in stekleno vhodno avlo iz leta 2001. Stalna galerijska zbirka je s prenovo večja za tretjino del. V njej je okrog 600 eksponatov, ki datirajo od visokega srednjega veka do sredine 20. stoletja.

Odprtju so do nedelje sledili dnevi odprtih vrat.

Ljubljanski grad / Podelitev zlatega in srebrnih priznanj

Praznik ljubiteljske kulture

Friderikov stolp na Ljubljanskem gradu je bil v sredo, 20. januarja 2016, prizorišče zelo doživete prireditve. Na večeru so namreč podelili priznanja za življenjsko delo in izjemne dosežke na področju ljubiteljske kulture. To je bil dogodek, ki v javnosti širi zavest o vlogi in pomenu ljubiteljske kulturne dejavnosti, ali kot je poudaril direktor Javnega sklada za kulturne dejavnosti Tršar, pomena ohranjanja množičnosti, dostopnosti in kakovosti kulturnega udejstvovanja ljudi v matični Sloveniji kot med zamejskimi Slovenci. *“Ljubiteljska kultura je tista duhovna hrana, ki mora biti na voljo vsem ljudem, ne glede na to, ali živijo v mestih ali na podeželju”*, je še poudaril Tršar.

Ministrica za kulturo Julijana Bizjak Mlakar je v slavnostnem nagovoru izpostavila pomen široke razpredenosti ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, iz katerih lahko zrastejo tudi izredno kakovostni kulturni dogodki in se razvijejo vrhunski umetniki. Utemeljila pa je tudi skrb za javno financiranje tega delovanja in smotnost te pomoči za ohranjanje in razvoj narodne zavesti, jezika in ustvarjalnosti. Na večeru so najprej podelili zlata znaka sklada za ustvarjalno in organizacijsko delo gledališki igralki in režiserki Simoni Zorc Ramovš in Mitji Dragoliču za dosežke na področju instrumentalne glasbe, zlasti s trobilnim ansamblom Godbe Cerknica, ki je med podelitvijo nastopila z nekaj skladbami.

Komisija pri izbiri nagrajencev redno upošteva celoten slovenski narodni prostor. Tako so letos srebrno plaketo za življenjsko delo pri razvoju kulture koroških Slovencev podelili dolgo-

letnemu predsedniku Krščanske kulturne zveze iz Celovca dr. Janku Zerzerju. Med Slovenci v Berlinu je nekaj časa delovala

ki je ob svojem delu s profesionalnimi ansambli in skupinami vedno rad deloval tudi z ljubiteljskimi pevskimi zbori in

učiteljica in zborovodkinja Jožica Soko; pesnik in organizator kulturnih pobud, kot je mednarodna literarna nagrada Vilenica, Aleksander Peršolja iz Sežane, je dosledno vzdrževal stike tudi z našim zamejstvom, podobno velja za Branko Bukovec, ki je srebrno plaketo prejela tudi za organizacijsko delo s slovenskimi kulturnimi organizacijami v Italiji in v deželah nekdanje Jugoslavije.

Za naš prostor pa je še zlasti razveseljivo, da je srebrno plaketo za ustvarjalno in organizacijsko delo na področju zborovske glasbe prejel priljubljeni zborovodja in radijski urednik za resno glasbo Janko Ban, ki mu je Sklad priznanje podelil tudi za dosledno vrednotenje opusa zamejskih skladateljev, kar smo že napovedali v prejšnji številki našega tednika.

Podelitev zlate plakete za življenjsko delo na glasbenem področju pa je bila višek večera. Šla je maestru Marku Munihu,

društvi, še zlasti pa po upokojitvi, ko se je vrnil na Tolminsko, kjer je bil v zadnjih desetih letih pobudnik glasbenih projektov ob 100-letnici smrti Simona Gregorčiča, 300-letnici Tolminskega punta, zborovodskega tečaja ali Ipavčevega Rekvijema za padle v prvi svetovni vojni. Marko Munih, ki je prisotne nagovoril in imenu nagrajencev, je v svojem posegu izpostavil prav veselje in vztrajnost, ki ju ljubiteljski zbori vnašajo v svoje delovanje, ter dejal, da gre zato priznanje, ki ga je prejel, tudi vsem zborom in skupinam iz raznih krajev v gornji Soški dolini, ki z njim sodelujejo pri uredništvu množičnih glasbenih projektov.

Med posameznimi deli prazničnega večera na Ljubljanskem gradu sta podelitev popestrila goriški oktet Vrtnica, ki ga vodi Matjaž Šček, in že omenjeni trobilni ansambel Godbe Cerknica.

Popravek

V prejšnji številki Novega glasa je v zapisu g. Ambroža Kodelje prišlo do tiskarskega škrata, saj je očitno, da je izvedenka o organizaciji TIGR dr. Tatjana Rejec in ne prof. Tatjana Rojc, kot je bilo napačno napisano. Omenjenim in avtorju se za “lapsus calami” iskreno opravičujemo!

Ured.

Pomemben mejnik krajevnega glasila 30 let Vipavskega glasa

Vipavski glas prihaja med Vipavce in tiste, ki živijo na vseh koncih sveta, že trideset let. Od leta 1985 se je nabralo že 115 števil! Vsaka ima preko 40 strani računalniško obdelanih besedil in fotografij. Od peščice zanesenjakov je rasel in se širil krog njegovih sodelavcev, ki je od skromnega do zgodovinskega in literarnega prispevka bogatil glasilo Vipavcev. Postal je ogledalo Vipavske doline, njenih prebivalcev, jim vlival vedno nova spoznanja o narodu, ki mu pripadajo, in kulturi, ki jih oblikuje. Vipavski glas skozi spomine rajnih in pričevanja sodobnikov odkriva genske značilnosti vipavskega človeka. Ob predstavitvi pomembnih osebnosti, ki so se rodile na Vipavskem ali tu živele, dviga njegov ponos.

Vipavski glas je v treh desetletjih prinašal zapise o Žigi baronu Herbersteinu, ki se je leta 1486 rodil v Vipavi v znameniti vipavski plemiški družini. Postal je diplomat, poliglota, velik humanist in po njegovi zaslugi se je njegov rojstni kraj “Trg Vipava” umestil na evropski zemljevid. Žiga/Sigmund baron Herberstein je bil kot odposlanec Maksimilijana I. Habsburškega na ruskem knežjem dvoru v času Ivana Groznega. Njegovi znameniti Moskovski zapisi iz leta 1549 so s podrobnimi opisi tedanjega življenja v moskovski kneževini izzvali v svetu izjemno zanimanje in doživeli več ponatisov ter izšli v številnih jezikih. Z znanjem slovenščine, ki se je naučil v rojstni Vipavi, mu ruščina ni delala težav. Med sedmimi avtobiografskimi deli izstopa v latinščini napisano delo “Gratae Posteritati” – Ljubemu zanamstvu. Iz potrebe po zaščiti izvirnika je knjižnica Ivana Potrča na Ptujju izdala faksimile Herbersteinovega dela s prevodom v slovenščino v več izvodih. Lavričevi knjižnici v Ajdovščini je s pomočjo donacij domačih podjetij uspelo pridobiti izvod

faksimila štev. 29. To naj bi bil prvi korak k postavitvi zbirke pomembnih Vipavcev; mnoge med njimi smo spoznali že na straneh Vipavskega glasa. Gospa Magda Rodman je 30 let soustvarjala in bogatila Vipavski glas, od katerega se je

z decembrsko štev. 115 poslovala. Spoznala sem jo поблиže ob izidu pesniške zbirke *Drevo sem* njenega strica tigrovca Draga Bajca ob stoletnici njegove tragične smrti in takrat izvedela tudi za junaško smrt drugega strica Milana v bitki na Nanosu. Dojela sem njeno poslanstvo pri odkrivanju preteklosti ne le znane vipavske družine Bajcovih, ampak nešteti vipavskih rodov, ki jih je zaznamovala italijanska okupacija Primorske. Kot rojena Vipavka je gospa Magda Rodman doslej napisala več knjig, s katerimi je približala novim rodovom Vipavske svet, ki ga ni več; njeno izhodišče je bilo spoznavati preteklost, da bi razumeli sedanost. Tako je leta 2000 / ponatis 2012 / prišla med bralce knjiga z zanimivim naslovom *Življenje ob trti in kršinu*, nato leta 2013 *Moj dom in moj rod*, v kateri je pisateljica dala poudarek na domačijo-očetnjavo in domovino. Velika družina, v kateri je živel, je odkrivala življenjske zgodbe primorskih družin v času krutega dvajsetega stoletja, zaznamovanega s 1. in 2. svetovno vojno, s časom

fašizma, nacizma in komunizma. V samozaložbi je gospa Magda Rodman izdala leta 2014 novo knjižno delo *Rasemo iz korenin*. Tudi tokrat je sam naslov vsebuje zelo jasno sporočilo, da brez korenin ne more rasti nobena rastlina. Tako je zapisala in dodala: “da enako velja za človeka. Za majhen narod, kot je slovenski, je še kako pomembna naša materialna, kulturna in duhovna dediščina. Zato je vedenje o prednikih nenadomestljivo za mlajši rod”.

Tri leta je Magda Bojcova potrpežljivo zbirala osnovne podatke o rodbinah Rodman in Božič. Knjigo je posvetila sorodnikom in prednikom moža Marjana Rodmana, rojenega leta 1934 v Vipavi pri Kudrovih. Posebej zanimivo je poglavje *Tako smo živeli* z življenjepisi bratov

Karlota, Ivana, Mirota, Marjana in Pavleta Rodmana. V rodbini Rodman je bilo skozi stoletja kar precej moških, ki so okusili vojaško službo in se borili za našo zemljo. Bili so v 1. svetovni vojni kot vojaki avstro-ogrske armade v Galiciji in Krpatih, nekaj let služili v italijanski vojski. Sledila je 2. svetovna vojna, ko jih najdemo v Battaglioni speciali ali kot nemške ujetnike na prisilnem delu v Nemčiji. Mlajši so služili redno ali izredno v jugoslovanski vojski po vsej Jugoslaviji. Verjetno na Vipavskem ni človeka, ki ne bi vedel za Magdo Rodman. Njenih poti ni bilo ne konca ne kraja, njeno prebiranje župnijskih, občinskih, šolskih, osebnih arhivov je zahtevalo potrpežljivost, ki jo zmore le malokdo. Vseskozi jo je vodila želja, da bi bili Vipavci hvaležni prednikom, ki so se tu rodili, obdelovali zemljo in jo branili pred tujci. Sedanja podoba doline, polne naravnih lepote, je odsev preteklosti in iz njenega poznavanja mora mladi rod ceniti in ljubiti vse, kar je podedoval od svojih prednikov.

Dorica Makuc

Cvetoča sežanska vrtnica Jubilej Jolke Milič

Ljubi cvetice, a jih ne mara v stanovanju, ker ji luvenijo, saj jih ne zaliva. Ljubi štrbunk - pisni namreč - še zlasti, če ji ga kdo nalašč podtakne. Ljubi prevajanje, čeprav ji ga marsikdo zavida, pa ne zato, da ga ne bi obvladala, ampak predvsem zato, ker ima za seboj velikansko goro prevedenih stihov. Ljubi obiske, ko ni preobremenjena, drugače tudi najljubšemu obiskovalcu pove: “Sem zasedena! Nimam časa!” in ga odslovi. Ljubi novice, takšne in drugačne, posebej kakšno prav pikantno iz Zaliva, saj je tam tekla velika večina njene

mladosti. Malo manj ljubi rodno Sežano, čeprav je v tem mestu nepogrešljiva. Ljubi še marsikaj, ne bi dalje našteval, kaj vse ... Eno pa ne smemo pozabiti: Ljubi smeh! Nasmeje se, ko dobi pošto na naslov: Cenjena sežanska literarna gosposinja, milostljiva gospa Jolka Milič, Cesta slovenskih domobrancev 17, Sežana (Suzana). Pravi, da jo v Sežani vsi poznajo. No, mogoče res ne prav vsi, še zlasti mlajši ne, starejši pristni Sežanci pa prav gotovo. Ne mine dan, ko odzvoni v Sežani pri sv. Martinu poldan, da ona ne bi z odločnimi koraki marširala proti Kosovelovi knjižnici. Pred vhomom ne pogleda več

napisov na stavbi, ker je o njih bilo veliko vetra, ampak najprej z očesom trene k pultu in pozdravi simpatične knjižničarke in knjižničarja, ki so “njeni najljubši vsakodnevni opoldanski svatje”. V slovenskem bralnem prostoru je gotovo prepoznavna, še zlasti ko se spotakne ob kakšno narobe povedano “vragolijo”, da iz nje potem splete nove vragolije, kakršne so se svojčas prepletale in vlekle kot jara kača. V slovenskem žargonu jih imenujemo “jolkizmi”. Žal danes postajajo vedno bolj redki. Tisti, ki je od nje “pičen”, si najprej zavaruje duha in telo v najbližji “farmaciji” in

štrbunk pusti na mrtvi točki. To je škoda, ker se stvari ne prepletajo več kritično in postajamo za takšno obliko

komuniciranja imuni. – Rada potoži, da oni tam v Ljubljani mislijo, da smo mi Primorci frnikule, pa o naših primorskih literatih pišejo vse mogoče, predvsem tisto, kar ne drži. Predobro pozna pesnika Srečka Kosovela s celotno “zgodovino njegovih domačih” z vsemi tistimi pikantnimi “rose” zgodbicami. Razhudi se, ko vidi, kako temu milemu kraškemu neboljlenemu fantiču potvarjajo verze, izpuščajo

besede, spravili so se celo na njegove fotografije in jih začeli objavljati samo delno, ne v celoti, kot jih poznamo, to pa

zato, ker “so se ponovno vremena Kranjcem zjasnila, Primorcem pa od vedno zameglila”! Saj oni tam gori krojijo usodo kulture, kar ni nam Kraševcem bilo nikoli dano in nam verjetno ne bo, zato dobivamo prav pri kulturi “drobtinice, ki padajo iz l’blanske kulturne mize”. Pa še te včasih razpihne naša nepogrešljiva kraška burja in od vsega tega ostane bore malo ... Cenjena sežanska literarna gosposinja: “Za Vaš mladostni dan Vam čestitam in želim, da bi še kaj skupaj skuhal ali spekli in zanamcem povedali, da, četudi živimo na Krasu, ostajamo tu zato, ker Kras ljubimo, pa seveda tudi slovenstvo”!

Don Kihot s Krasa, ki se bori z zamejskimi mlini na veter v osebi Ambroža Kodelje

Nova organistka v Nabrežini

Po dolgih letih "nadomestnega" (kot je sam zatrjeval) vodenja nabrežinskega cerkvenega zbora je neutrudni prof. Humbert Mamolo zapustil svoje pevke. Naj spomnimo, da je sam priskočil na pomoč, ko so pevke ostale brez vodstva. Po dolgih desetletjih je moški spet orglal ter redno vsako nedeljo in praznik spremljal cerkvene obrede, kljub zdravstvenim težavam in ne prav rosnim letom. Ta "začasna" rešitev se je vlekla z leta v leto, dokler ni vedno pogostejše manjkalo zaradi raznih težav. Zaskrbljenim pevkam je priskočila na pomoč prof. Vera Tuta, tudi neutrudna prosvetna delavka v domačem kulturnem društvu, v veliko zadovoljstvo vseh nas (od pevk do vernikov). V Nabrežini se je tako zapolnila ta vrzel in upati je, da se bo tudi sam zbor okrepil, saj je ta vas poznana po več odličnih zborih. Naj se ob koncu iskreno zahvalimo prof. Mamolu za dolgoletno nesebično vztrajanje pri nas, obenem pa želimo prof. Veri Tuta, da bi z njej lastno vztrajnostjo uspešno orglala v naši lepi cerkvi.

Umrla je Dalka Sturman Vecchiet

Po postavi je bila majhna, a po duhovni moči, vztrajnosti in zvestobi svojim prepričanjem je bila velika žena! Ko smo izvedeli, da je po daljšem bolehanju 28. januarja v Trstu umrla dirigentka in organistka Dalka Sturman, vdova Vecchiet, smo mnogi, ki smo jo poznali in cenili, pomislili prav na to. Stara je bila 93 let, rodila se je v Mačkolljah leta 1922 in bila po poklicu šivilja, vse življenje pa se je posvečala tudi cerkveni glasbi. Kot je zapisal prof. Harej v utemeljitvi priznanja, ki ji ga je podelila ZCPZ leta 1999: "petje in orgljanje ji je v zadoščenje in veselje". V orgljanje jo je kot desetletno deklico uvedel leta 1932 osapski župnik Franc Malalan. Leta 1939/40 pa je zbrala skupino deklet, da so vsako drugo nedeljo prepevale pri maši v Mačkolljah in nekaj časa celo med vojno, ko je za določen čas orglala tudi v Predloki. Po vojni je v sicer nenaklonjenih razmerah ponovno zbrala svoje pevke, ko pa je leta 1949 prišel v Mačkollje za kaplana Dušan Jakomin, je k zboru povabila še fante in može, tako da to leto velja za ustanovno leto MePZ Mačkollje. Zbor je takrat nekaj časa vodil sam kaplan in z njim posnel več pesmi za tržaški radio, pri orglah ga je spremljala prav rajna Dalka. Orgljanje v mačkolljanski cerkvi je Dalka Sturman prenehala leta 1958, ko se je poročila v Trst, še vedno pa je kot organistka rada pomagala, kjerkoli je bilo potrebno. Prav orgljanje in vodenje cerkvenega petja ji je bilo v veliko oporo, ko ji je vdovi zaradi zastupitve nenadoma umrl 20-letni sin Edi. Od leta 1977, dokler je mogla, je vodila zbor na Kolonkovcu in pri Sv. Ani, dolga leta pa je vsako drugo nedeljo orglala tudi v Ospu. Zlasti med prazniki je redno pomagala na koru pri salezijancih v Istrski ulici v Trstu. Vsako soboto zjutraj ob 7.30 je spremljala ljudsko petje pri maši s hvalnicami pri Novem svetem Antonu v Trstu. Rada je pomagala, kjer je le mogla, rada je orglala in vodila cerkveno petje in ljudje so ji bili hvaležni, saj je bila vesele narave in je znala, kot je poudarila na pogrebu njena dolgoletna prijateljica in pevkka Ljuba Smotlak, povezovati vsako družbo. Ko so se pred približno desetimi leti začele pojavljati določene zdravstvene težave, se je nerada, a vendar morala odpovedati tej svoji ljubezni in duhovni opori. Svoja zadnja leta je preživela v domu za ostarele v središču mesta. Tudi tu je rada sedla h klavirju in, dokler je mogla, zaigrala in zapela kako pesem. Vsi, ki smo jo poznali in cenili njeno nesebično delo, se je bomo spominjali s toplino in hvaležnostjo za vse dobro, ki ga je naredila, in za vso ljubezen in znanje, ki ju je vlagala v slovensko cerkveno pesem na naših korih na Tržaškem. Bog ji bodi milostljiv plačnik za vse to. / M. T.

*Tiho je v večnost odšla dolgoletna
pevovodkinja in organistka*

DALKA STURMAN vd. VECCHIET.

S hvaležnostjo se je spominjajo

CERKVENI PEVCI S KOLONKOVCA IN OD SV. ANE

PETERLINOVA DVORANA Občni zbor Slovenske prosvete

Maver: "Škoda bi bilo, če bi morali zaradi birokratskih spodrslijajev vračati deželi denar!"

Z občnega zbora Slovenske prosvete, ki je bil v četrtek, 28. februarja, na sedežu organizacije v prostorih na Donizettijevi ulici, je izšel delno prenovljen odbor. To zato, da bi po deželni reformi pravilnika, ki uravnava 'prisilno' včlanjevanje društev v Slovensko prosveto oziroma v Zvezo slovenskih kulturnih društev, dali potrebno pozornost novim članicam. Na občnem zboru je bilo tako določeno, da bo Zveza cerkvenih pevskih zborov, zaradi teže, ki jo po novem ima v SP, imela dva člana v odboru. Kot je uvodoma povedal predsednik SP Marij Maver, nov pravilnik odraža še vedno dejansko stanje v naši tržaški manjšinski sredini: "Odbornik Torrenti je hotel združiti vse v eno vas, ugotovljeno pa je bilo, da so nekatere stvari težko združljive", je dejal. Povedal je tudi, da so lani zaprosili za članstvo v SP Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček, Slavistično društvo Trst Gorica Videm, ZCPZ, Društvo Skupnost in Društvo Vesela pomlad. Glede finančnega kritja je Maver obrazložil, da so zneski ostali dejansko isti kot v preteklosti: za leto 2016 pa bo potrebno počakati na dokončno dotacijo, ki jo bo dežela namenila. Prav zato je bila odobritev obračuna (172.905 evrov prihodkov in 173.091 odhodkov) gola formalnost, skupščina, ki jo je vodila predsednica društva

Finžgarjev dom Lučka Susič (tajnica je bila Vera Tuta Ban), je prav tako soglasno odobrila proračun, čeprav se še ne ve, ko-

dom, Knjižnice Dušana Čereta, KD Igo Gruden, Društva Rojanski Marijin dom, MOSP-a, revije Mladika, SKD Barkovlje,

dobnih srečanjih, kot so občni zbori. Ponudil je tudi organizacijsko pomoč SSO pri izpolnjevanju vse bolj zahtevnih birokratskih pravil (referenčna oseba SSO, ki spremlja te težave, je Albert Devetak). Povabil je tudi društva, naj čim prej sestavijo svoje statute, kar bo dalo možnost za vpis društev v ustrezen deželni seznam. Zaželel si je tudi, da bi se vezi med Trstom in Gorico okrepile, in zato predlagal niz spoznavnih sestankov med goriško ZSKP in tržaško Slovensko prosveto. "Obe gojita to, kar nas razlikuje od ostalih manjšinskih organizacij: to so predvsem krščanske vrednote, na katerih temeljita naše delo in naša bit", je dejal in posredoval izkušnjo goriške ZSKP, ki ima v odboru najmanj po dva predstavnika vsakega društva: na tak način je zastopanost širša. Gre sicer za drugačno stvarnost, ki temelji na drugačnem statusu kot tržaška SP. Nov odbor, mandat katerega bo trajal dve leti in seje katerega bodo kot navadno vsak zadnji četrtek v mesecu, bodo sestavljali: Marij Maver, Sergij Pahor, Saša Martelanc, Katja Pasarit, Lučka Peterlin, Aleksander De Luisa, Tomaž Simčič, Anka Peterlin, Francesca Simoni ter novi člani Mitja Terčon, Marko Tavčar, Maja Lapornik, Marko Manin in Marijan Škerlavaj. Predsednika bo odbor izvolil na prvi seji.

IG

Foto IG

liko bo ta znašal, "verjetno kot lani, morda nekaj več", je pripomnil Maver, ki je predstavnik včlanjenih društev povabil, naj skrbno pripravijo potrebno dokumentacijo za prispevke, saj bo dežela temeljito preverjala prošnje in delo same Slovenske prosvete. "Škoda bi bilo, če bi morali zaradi birokratskih spodrslijajev vračati deželi denar!" Na občnem zboru so predstavniki društev podali poročilo svojega delovanja (nekateri so poslali pisno poročilo). Velika skupina društev kaže, da je delovanje Slovenske prosvete pestro in kapilarno prisotno na našem področju. Spoznali smo tako delovanje Športno kulturnega društva Cerovlje Mavhinje, DSI, Društva Finžgarjev

zbora Jacobus Gallus pri Glasbeni matici, Radijskega odra, SOMPD Vesela pomlad, SKD Josip Pangerc, MoPZ Fantje izpod Grmade, Krožka Šček, Društva Skupnost, ZCPZ. Včlanjenih društev je veliko več, nekatera so poslala pisno poročilo. Po tem delu občnega zbora je Lučka Susič povabila pred mikrofonom predsednika Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja, ki ga je spremljal pokrajinski predsednik SSO za tržaško Igor Švab. Bandelj je zaželel, da bi komunikacija in sodelovanje med Slovensko prosveto in vodstvom SSO potekala na najboljši način, tudi ko gre za navzočnost predsednika krovne organizacije na po-

vedno večja organizacija, saj je za leto 2015 prejela dodatnih 80.000 evrov deželnih finančnih sredstev. To pa nalaaga novemu izvršnemu odboru tudi večje odgovornosti, da čim bolj analizira delovanje društev, ki delujejo v sklopu Slovenske prosvete, in jih primerno finančno nagradi. Nov izvršni odbor ima večjo odgovornost za dobro delo in uresničitev tistih sprememb, ki so vedno bolj potrebne za našo skupnost. Vsi si radi polnimo usta, da je potrebno vzgajati mlade, nato pa pozabimo vključevati v naše izvršne odbore mlade fante in dekleta, ki bi lahko pomagali in marsikaj spremenili. Ne moremo mimo njih, saj je naša prihodnost v naših otrocih, ne pa v ustaljenih predsednikih, ki se jih že desetletja izbira po istih kalupih. Potrebna je zamenjava, kot so potrebne nove ideje, ki jih najdemo v mladih. Slovenska prosveta je tista organizacija in gonilna sila, ki lahko to naredi in tako preide v novo obdobje. To želim dati v razmislek novemu izvršnemu odboru Slovenske prosvete.

Izjava predsednika SSO Walterja Bandlja Ob bok občnemu zboru Slovenske prosvete

Pred nami so volitve novega izvršnega odbora Slovenske prosvete, ki bo na prvi seji izbral tudi predsednika tržaške zveze, v katero je včlanjenih kar veliko društev, ki predstavljajo veliko bogastvo. Na občnem zboru SP sva bila prisotna podpisani in tržaški predsed-

nik Sveta slovenskih organizacij Igor Švab, ki pa sva se žal samostojno in brez vabila odločila, da se občnega zbora udeleživa in prineseva pozdrave SSO. V tem ne vidim kakšne pomanjkljivosti, saj se to dogaja mladim, ko prevzamejo predsedniška mesta. Slovenska prosveta postaja

vedno večja organizacija, saj je za leto 2015 prejela dodatnih 80.000 evrov deželnih finančnih sredstev. To pa nalaaga novemu izvršnemu odboru tudi večje odgovornosti, da čim bolj analizira delovanje društev, ki delujejo v sklopu Slovenske prosvete, in jih primerno finančno nagradi. Nov izvršni odbor ima večjo odgovornost za dobro delo in uresničitev tistih sprememb, ki so vedno bolj potrebne za našo skupnost. Vsi si radi polnimo usta, da je potrebno vzgajati mlade, nato pa pozabimo vključevati v naše

Področni svet Slovenskega pastoralnega središča / Predavanje g. Primoža Krečiča

Usmiljenje ne sme imeti meja!

Ekumenizem in usmiljenje sta med sabo tesno povezana pojma: oba namreč temeljita na odnosu do sočloveka in do Boga. Usmiljenje dejansko pomeni to, da se človek spusti na raven bližnjega, Bog pa nas z darom usmiljenja spominja, da še vedno računata na nas. Usmiljenje je torej upanje, je zaupanje v upanje. Ekumenizem pa je več kot gola skrb za enotnost kristjanov, je namreč preprosto sprejetje dejstva, da smo zaradi krsta vsi kristjani povezani v Kristusu, v enem Bogu. Bodisi usmiljenje bodisi ekumenizem morata premagati greh: greh in hudič delata ljudi in ju odvrčata od Boga. Jezus Kristus pa nam pošilja Sv. Duha, čigar povezovalna moč nas vodi k dobremu. S temi osrednjimi koordinatami je g. dr. Primož Krečič, stolni župnik v Kopru, uvedel svoje predavanje na temo *Usmiljenje v edinosti*, ki ga je Področni svet Slovenskega pastoralnega središča priredil v sre-

do, 20. januarja, v šentjakobskem domu. G. Krečič večkrat gostuje pri slovenskih vernikih v Trstu, ki so vzljubili njegov neposredni način pričevanja še prej kot predavanja, pri katerem je njegova beseda topla, misel izbistrena, vsebina polna milosti in upanja. Recimo, da je g. Krečič človek drugega vatikanskega koncila ali bolj obdobja, ki je temu sledil, saj se v njegovem odnosu do občinstva, do sočloveka kaže neposrednost, ki jo vsak duhovnik danes mora imeti, da suvereno in prepričljivo nagovarja vernika. V tem se kaže domet, ki ga lahko imata usmiljenje in tudi ekumenizem v vsakdanjem življenju. Ni naključje, da se je med predavanjem g. Krečič spomnil, da je ravno ekumenizem v Trstu živa misel. K temu so pritrdili udeleženci srečanja. Predavatelj je izpostavil, da je ekumenizem danes temelj nove evangelizacije. Vsaka duša krščanske Cerkve ima sicer do ekumenskih načel svoje poglede, "vsi pa smo kristjani zaradi

krsta", je spet poudaril. In še: "Je en sam Bog, zato smo poklicani k edinosti. Zanj je Jezus umrl na križu". Veliko je bilo storjenega s protestanti (zadnji trije papeži so storili ključne korake v to smer, tudi s priznavanjem grehov, ki jih je katoliška Cerkva storila v preteklosti), krepkejšo sodelovanje pa je potrebno izvesti v odnosu do pravoslavcev: temelj naj postane Cerkve prvega tisočletja, to je obdobje pred razkolom med Rimom in Carigradom.

Naj tudi ekumenizem torej sloni na usmiljenju, "usmiljenju, ki ne sme imeti meja"! Usmiljenje je temelj Cerkve, ki je nastala za šibke in nepopolne, ne za hr-

vitna". G. Krečič se je spomnil misli slovenskega teologa na rimski Urbaniani, prof. Janeza Vodopivca, po katerem mora Cerkve začeti uresničevati usmiljenje v sebi, navznoter. To sedanjemu papežu Francisku še kako dobro ve! "Glejmo na sočloveka skozi prizmo Jezusa Kristusa", je povabil. Le tako se bomo rešili zgodovinskih vozlov, ki nas še danes pogujejo (bodisi v slovenski družbi bodisi v odnosu znotraj krščanske Cerkve). V sklepnem delu predavanja ni mogel mimo slovite parabele o izgubljenem sinu. Očetovo usmiljenje je kot Božje usmiljenje. Izgubljeni sin pa se je moral sam vrniti domov: "Bog nam vse odpusti, le mi moramo stopiti k Njemu", je dejal.

IG

DSI Večer o 'našem' zborovskem gibanju

Najboljše ljudi bi morali zaposliti v šolah, ne v bankah!

Če želimo, da se zborovska kultura še naprej razvija v našem okolju, moramo vzpostaviti strukturo, ki naj skrbi za vzgojo zborovodij. Ti naj še posebno pozornost namenijo mladim in predvsem najmlajšim. Še zlasti zato, da se petje 'vertikalno' ohrani v življenju in odrasčanju posameznih pevcev. Tovrstna politika naj goji obenem tudi tehnično pevsko plat ter splošnejšo glasbeno in zborovsko dediščino našega prostora in naj spodbuja ozaveščanje pevcev. To je morda najboljši način za strukturno generacijsko prehajanje pevcev iz mlajših pevskih sestavov v starejše.

Tako je moderator **Marko Tavčar**, predsednik Zveze cerkvenih pevskih zborov, povzel vsebino večera, ki ga je Društvo slovenskih izobražencev priredilo na temo našega zborovskega petja v ponedeljek, 25. januarja. Šlo je za dobro obiskan večer, kar je dokazalo zanimanje občinstva za temeljne elemente naše kulturne dediščine: "Po dvajsetletnem molku se je po drugi svetovni vojni zborovska dejavnost med vsemi ostalimi kulturnimi izražaji najprej pojavila in pripomogla k okrepitevi slovenske identitete pri nas", je uvodoma ugotavljal Sergij Pahor. Predsednik DSI je nato predstavil goste večera, zborovodje, ki pripadajo različnim generacijam zamejskega pevskega gibanja. Poleg **Marka Sancina, Aleksandre Pertot in Mirka Ferlana** je Pahor posebno pozornost namenil "veteranu" tržaških dirigentov, glasbeniku **Janku Banu**, ki mu je pred kratkim Javni sklad za kulturne dejavnosti RS podelil srebrno plaketo za ustvarjalno in organizacijsko delo na področju zborovske glasbe in tudi za dosledno vrednotenje opusa zamejskih skladateljev.

Zborovski pevec se mora zavedati, da je navsezadnje umetnik, ki nastopa!

Janko Ban je zaupal, da je zadovoljen s priznanjem, tudi ker odmevnost le-tega sega po vsem slovenskem prostoru; zahvalil se je obenem ZCPZ in Rossani Paliagi, da sta njegovo ime predlagala JSKD. Sergij Pahor je Janku Banu postavil prvo vprašanje, ki se je nanašalo na iskanje kakovosti zborovskega izvajanja danes. Janko Ban je najprej ponudil zgodovinski prerez zborovskega gibanja pri nas. Po pestrem čitalniškem obdobju vse do prve svetovne vojne je zborovsko petje lepo uspevalo. Prisilni mrk v času fašizma ni uničil želje po petju in zborovska (ter društvena) dejavnost se je po vojni spet razmahnila. V okolici Trsta (pri Kolonkovcu, Sv. Ani, Sv. Jakobu, na Rocolu in drugje) je bi-

lo veliko zborov s številnimi pevci! Tudi ta razcvet so sicer pogojevale politične in družbene spremembe. Kominform, izseljevanje Slovencev iz mesta v kraške vasi, prihod Italije in konec STO ter drastičen upad slovenskih družin v mestu po eni strani, možnost hitrega premikanja z avtomobili (kar je dejansko uničilo razdalje med vasi in privedlo do posledičnega medvaškega vključevanja in tudi do zapuščanja izvornih vaških društveno-pevskih sestavov v prid tistim iz drugih vasi), televizija, vse večja razpršenost med različne druge dejavnosti po drugi. Ostaja sicer ključna ugotovitev, da zborovska dejavnost zahteva veliko vneme in študija ter

umetnik, ki nastopa!"

Potrebujemo več glasbene vzgoje od vrtca dalje!

Tavčar je v pogovoru z ostalimi gosti ugotavljal, da se po začetni otroški pevski dejavnosti, ki je pri nas – kot zgovorno priča številčnost sestavov in pevcev na reviji ZCPZ Pesem mladih – lepo razvita, opaža pa skrb vzbujajoč upad pevcev moškega spola.

Aleksandra Pertot je na podlagi dolgoletne izkušnje bodisi kot pevka bodisi kot zborovodkinja začela nekoliko ... bolj od daleč. Ugotavljala je, da primanjkuje splošna glasbena kultura v naših šolah. Otroci bi se z glasbo morali soočiti od vrtca vse do višjih šolskih ravni. Zrla je v zamejsko stvar-

ponuditi to, kar je zanje zanimivo. Za večino pevcev naj ostane zborovstvo predvsem družabni trenutek, tistim pevcem, ki želijo kakovostnejše zborovske izzive, pa moramo ponuditi nekaj več". **Mirko Ferlan** (ki je vodstvu DSI ob koncu večera predlagal tudi srečanje s perspektivnimi zamejskimi skladatelji) ima vpogled na zamejsko in slovensko zborovsko sceno in je svoje umetniško prizadevanje vedno usmerjal v iskanje čim višje kakovosti. Prav zato se zaveda, kako pomembna je tudi glasbena izobrazba pevcev oziroma, kako pomembna bi morala biti, saj je večina članov zborovskih sestavov nima. "Imamo veliko lepih glasov, osnovne glasbene koordinate pa primanjkujejo. Zborovodja se trudi, da bi zbor privedel do višje ravni, a določene meje zaradi te hibe ne more preseči. Takrat nastajajo spori in se marsikateri načrt klavirno konča. Dirigent se lahko pevcem zato približa le do določene mere", je ugotavljal. Vsaka glasbena oziroma instrumentalna izbira otroka mora slo neti na trdnih temeljih (družina je v tem vidiku ključnega pomena), za razvoj naše pevske kulture pa potrebujemo v naši sredini jasne politične izbire, ki pa jih doslej ni bilo. Podpore je deležen športni svet, naša zamejska stvarnost pa temelji 'tudi' na kulturi – je evfemistično ugotavljal Ferlan. **Pertotova** je predlagala, zakaj ne bi kot spodbudo odraslim pevcem v t. i. reprezentančnem zboru ponudili skromnega finančnega prispevka. Poklon Merkuju, ki ga je projektni zbor v režiji ZCPZ (brezplačno) izvedel v nedeljo, 24. januarja, in projekt Gallusovo zvočno bogastvo izpred četrtega stoletja (pri katerem je bil Janko Ban neposredno soudeležen) sta namreč jasno pokazala, da je korak na višjo kakovostno raven mogoč.

"Najboljše ljudi bi morali zaposliti v šolah, ne v bankah!"

Med občinstvom je sedelo veliko zborovodij, med njimi **Stojan Kurec**, ki je na povabilo Marka Tavčarja povedal svoj pogled glede stanja naše zborovske kulture. "Premalo gojimo otroško petje. Veliko število šolanih dirigentov bi hotelo iz dneva v dan tak sestav, ki bi jim omogočil speljavo Devete Beethovnovе simfonije. Najboljši zborovodje bi se morali ukvarjati prav z otroškimi zbori. To bi bila najboljša investicija na dolgi rok", je dejal Kurec. Spomnil se je obdobja, ko je njegov slavni mladinski zbor zbiral po 70 mladih, "a takrat so raje podpirali Jadran, ki je bil za našo manjšino tudi pomemben dejavnik. A koliko časa je takrat Jadran trajal? Mar se nismo zavedali, kako pomembno je bilo vzgajati v glasbenem duhu tako široko množico naših mladih"? se je vprašal in končal: "Najboljše ljudi bi morali zaposliti v šolah, ne v bankah!"

IG

Darovi

Za rojanski cerkveni pevski zbor daruje U. T. v spomin na Vero Košuta Sedmak 20 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Felicita Pavšič 15, Marenčič Dragica 5, N. N. 50, Ziebarth Estell 10, F. D. 50, Lisetta Janežič 10, Amalia Pangos 10, Lovro Oblak 20 evrov; za uboge otroke v Etiopiji: G. K. P. 450 evrov; za

misijon patra Ernesta Saksida: N. N. 150, N. N. 150, N. N. 400, V. B. 312 evrov; za mleko dojenčkom pri patru Janezu Krmelju – Madagaskar: Marjana Babnik 10 evrov. Darove lahko nakažete tudi na:

ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
ul. Cordaroli 29
34135 Trst

Še mnogo, mnogo zdravih dni!

Sedemdeset let Antona Bedenčiča

Repentabski župnik Tone Bedenčič je praznoval 70 let, kar 40 jih je posvetil repentabski župniji. Postal je del tistega ozemlja, kakor da bi pogljal nove korenine. Pod okriljem Vnebovzete Matere Božje na kraškem griču skrbi za versko življenje prebivalstva. Njegov osebni praznik je občuten pri širši župnijski skupnosti in je presegel "osebno", tako da se je veliko število župljanov zbralo okrog svojega župnika v repenski gostilni Križman. Med prisrčnim praznovanjem sta se v imenu verske skupnosti župniku zahvalila, ga obdarovala in mu zaželela še veliko plodnih in zdravih let Ivanka Guštin Destri in Peter Cvelbar. Ob tej priložnosti je izrazil svojo voščila tudi repentabski župan Marko Pisani. To je bilo prazno-

Goriškega. V nedeljo je tako maševal v Devinu, njegovi domači verniki pa so potrpežljivo, ker je bila na Repentabru maša na vrsti nekoliko kasneje.

Križev in težav, ki jih prinašata funkciji škofovega vikarja za slovenske vernike in dekana za tržaške duhovnike, ni malo, vendar jim je dinamični in razpoložljivi gospod Tone navadno kos. V pomoč so mu številni sodelavci, ki si jih je nabral v dolgih letih duhovništva, ter soročniki z Opčin in iz Trebče in od drugod. Vse več pa doživlja situacijo, ko postaja jasno, da ni dovolj slovenskih duhovnikov in da so preostali že krepko v letih. Nikakor mu ni vseeno in se ne strinja, da bi se iz malodušja vdali: saj je vseeno, bo pa prišel italijanski duhovnik. Tako se tudi kot škofov vikar pogovarja s

Foto Peter Cvelbar

vanje 70. rojstnega dne gospoda Toneta Bedenčiča, Repentabskega župnika, škofovega vikarja, dekana tržaških duhovnikov in ravnatelja Marijanišča na Opčinah.

Gospod Tone ima ob vsem tem še vrsto zadolžitev. Denimo skrb za mlade iz župnije in širšega tržaškega slovenskega okolja. Vsako leto jih pelje na zimsko smučarjijo ali poleti v hribe. Ko je bil mlajši, si je vsako leto zamislil in izvedel izlet po Evropi in v Kanado. Tja je med Slovence po svetu kar nekajkrat popeljal pevce svojih zborov (ženskega, mladinskega in otroškega) in druge župljane. Daljši čas je bil tudi duhovni vodja tržaških skavtov in profesor na slovenski višji šoli v Trstu. Po njegovem prepričanju bi moralo biti Marijanišče, za katerega vestno skrbi že več desetletij, osrednje središče v korist celotni tržaški slovenski skupnosti. Kako bi to ustanovo zadržali v slovenskih rokah tudi v prihodnje, pa bi morala biti prioritarna skrb. Sedem križev, ki si jih je naložil, ga ne ovira, da ne bi bil vedno pripravljen priskočiti na pomoč, ko kje zmanjka župnik ali slabo zdravje prepreči kakemu duhovniku, da bi daroval nedeljsko sveto mašo. Tak klic "v sili" je pred nekaj dnevi prišel tudi z

škofom in se trudi, da ne bi nobena slovenska župnija prešla v tuje roke. Zaveda pa se, da v nekaterih župnijah situacija danes ni idealna.

Na Repentabru se ob Velikem šmarnu vedno znova obnavlja tradicija romanja, molitve in skupnega veselja tudi ob dobro založenih mizah. Tudi za to je zaslužen gospod Tone, seveda ne brez truda vseh vaščanov za priprave, postrežbo, petje, molitve in organizacijo.

Svoje župljane doživlja župnik kot svojo družino, repentabski verniki pa mu ta občutek vračajo. Vsako leto jim župnik pripravi ob rednem delu tudi večdnevni izlet v oddaljene kraje (Sveto deželo, Bližnji vzhod ...), z enodnevnim izletom pa se jim zahvali za pomoč pri prazniku ob "Veliki Devici Mariji". V soboto, 23. januarja, se je v Repnu prijeten praznični večer končal s predvajanjem filma o obisku Pariza leta 1988. Takrat so ženski, mladinski in otroški pevski zbor ter ansambel Burja z drugimi člani župnijske skupnosti obiskali francosko prestolnico in tamkajšnje Slovence. Priredili so jim bogat koncert slovenskih pesmi, med njimi so se vseh dotaknile zlasti domoljubne.

(jcc)

Naša draga sodelavka

METKA ŠINIGOJ

je povila zelo pričakovano Nežo.

Ob lepem dogodku se z Metko

in njenim možem Alexom

veseli celotna redakcija Novega glasa

8. februar 2006

8. februar 2016

Nadja Maganja Jevnikar

Ob deseti obletnici smrti se bomo drage žene in mame spomnili pri maši v ponedeljek, 8. februarja, ob 18. uri v župnijski cerkvi v Sv. Križu

Ivo, Peter, Ivan

Nova knjiga v založbi združenja Blankin in zadruga Most

Toponomastika in onomastika starodavne prafare v Prapotnem

Ozemlje vzhodno od Čedad, ki je po večini spadalo k širokemu območju starodavne plebanske cerkve v Prapotnem, je predmet velikega in spodbudnega prizadevanja za raziskovanje toponomastike in imenoslovja, ki sta ga dokončala Maurizio Puntin in Lauro Iacolettig. Objavila sta ga združenje Evgen Blankin in zadruga Most. Knjiga je opremljena s fotografijami Odda Lesizze, doma prav v Idarski dolini. "Župnija sv. Janeza Krstnika iz Prapotna se je v daljni preteklosti ponašala z naslovom prafara,

čeprav je v resnici ni na seznamu prafarnih cerkva videmske nadškofije", je v uvodu napisal zgodovinar in predsednik Blankina Giorgio Banchig. Nato nadaljuje: "Vas Prapotno je bila torej referenčna točka za zelo obsežno cerkveno ozemlje s prebivalci slovenskega in furlanskega jezika; do leta 1753 sta bila od nje odvisna Kožbana in Zapotok (v Sloveniji) iz goriške nadškofije in pokrajine s svojimi naselji in župnijami Mirnik, Dolenje in Rutarji. Ozemlje pa se je močno skrčilo, ko je papež Benedikt XIV. 6. julija 1751 s svojo

bulo "Iniuncta nobis" drastično in usodno ukinil starodavni Oglejski patriarhat in tako končal nad tisoč let zgodovine te cerkvene institucije, ki je zaradi svojega izvora, razsežnosti, organizacije, bogoslužnih posebnosti in teološke misli, navzočnosti ljudstev različne kulture in jezika predstavljala v Evropi unicum, ki je povečeval Cerkevno pluralnost in katolištvo. Papežovo odločitev je narekovala nujnost, da se prenehajo ostra nasprotja med Beneško republiko in avstrijsko cesarsko hišo v zvezi z jurisdikcijo patriarhata, ki je bil za-

gozden med njune posesti. Patriarhat je bil razdeljen med goriško in videmsko nadškofijo - prva je bila ustanovljena leta 1752, druga pa l. 1753 -, tako so tudi župniji Prapotno odvzeli področja, ki so pripadala Avstriji in goriški nadškofiji, in se je njena posest zmanjšala na ozek ozemeljski pas na desnem bregu reke Idrije".

"Čeprav so bile leta 1753 njene dimenzije zmanjšane, je starodavna podeželska prafara v Prapotnem ohranila svoj večjezični značaj. Ta je pomenil veliko kulturno bogastvo in je bil skupna značilnost vseh starodavnih župnij furlanskega vzhodnega podgorskega območja. To bogastvo in te značilnosti so se v dolgih stoletjih izražali tako v toponomastiki kot v imenoslovju, kar sta Puntin in Iacolettig zbrala in izraze preučila v svoji knjigi ter poiskala njihov etimološki izvor in zgodovinske navezave", je še napisal Banchig.

Avtor Puntin pa poudarja: "Še do pred nekaj leti ni nihče raziskal in poglobil z jezikoslovnega zornega kota področja, ki ga obravnava priučujoča raziskava; (tako rekoč) občino Prapotno in Dolenje z omejenim zahodnim predelom slovenske občine Brda). Nujno smo dolžni prepustiti raziskave strogo jezikoslovnega in dialektološkega značaja slavističnim izvedencem: tukaj smo lahko zbrali le splošne ugotovitve. Za območje, ki smo ga vzeli v pretres, je značilno, da na njem prehajajo značilnosti nadiškega

narečja iz Nadiških dolin v narečje Brd (briško). Sedaj so vasi, v katerih se govori slovensko, omejene na višje lege v Prapotnem (od vasi Kras dalje), v Dolenjem pa govori slovensko nekaj družin v Mirniku (Mernico), Raztočnem (Restocina) in Škrljevem (Scrio'). Vendar pa je bilo v omenjeni raziskavi zavoda Tellini o ustnem pripovedovanju takoj jasno, da so v prvi polovici 20. stoletja govorili krajevno slovensko narečje tudi v Ibani (Albana). Iz preučevanja krajevnih imen v Rožacu pa je nedvomno izhajalo, da je v zgodnjem srednjem veku bila slovensko-romanska jezikovna meja postavljena veliko kilometrov vzhodneje in je tekla med Rožacem, ki je bil večinoma furlanski, ter Novaki (Noax) in Gramoglianom, ki sta bila slovenska. Iz tega lahko sklepamo, da je bilo celotno ozemlje, ki smo ga doslej analizirali, še pred pičlimi nekaj stoletji v celoti slovensko. Pofurlanjenje južnih predelov ozemlja Prapotna (Kravored, Novakuc) in Dolenj (Jenkovo, Trussio, Rutarji) je relativno novejši fenomen, ki ga je treba postaviti v čas med 17. in 18. stoletjem. Kar pa

se tiče Dolenj, je najbolj verjetno, da se je pofurlanjenje zgodilo celo v 19. stoletju".

Knjiga se deli na pet delov: Toponimi iz Prapotna in z desnega brega reke Idrije

Toponimi iz Dolenja in z levega brega reke Idrije

Toponimi nekaterih krajev sedanje slovenske občine Brda (le- vi breg Idrije), ki so dolga stoletja spadali k ozemlju plebanske cerkve sv. Janeza Krstnika v Prapotnem ali v jurisdikcijo gradu Mels-Colloredo v Ibani (Golo Brdo, Hruševlje, Kožbana, Nablo, Senik, Zapotok).

Četiri in peti del sta sestavljena iz dodatkov, ki ne spadajo v strogo toponomastično področje. Gre za zgodovinska pričevanja in podatke iz dane tradicije, ki so prišli na dan med raziskavo in za katere mislimo, da bi lahko zanimali gojitelje krajevine zgodovine obeh upoštevanih občin in krajev v neposredni bližini. Starodavni dogodki iz ljudskega življenja v krajih, ki so bili zajeti v raziskavo.

Osebo in rodbinsko imenoslovje iz Idrijskega kanala in bližnjih krajev

Priimki iz Prapotnega (leta 1643-45, Arhiv župnije v Prapotnem) Imena rodbin iz Kravoreda (u. v.) Slovenska narečna različica toponimov zunaj meja sedanjih občin Dolenje, Prapotno (I) in Brda (Slo)

Toponimi, ki izhajajo iz dokumentov pregledanih za priučujoče toponomastično delo o Idrijskem kanalu: nanašajo se na različne kraje na sosednjih področjih, ki niso bila predmet raziskave.

Različice, ki so v uporabi med furlanskimi govorečimi starejše generacije (iz Prapotna in z Goriškega), toponimov ali zunanjih oznak dežel (Slovenija / Koroška, Štajerska).

Seznami imen krajev za 17. in 18. stoletje (iz arhiva župnije v Prapotnem)

U. D.

Kanalska dolina Ob sv. Doroteji v Žabnicah diši po krofih

V Kanalski dolini je navada, da imajo posamezne vasi več zavetnikov. Tako tudi Žabnice imajo ob sozavetniku svetem Jožefu še dva vaška zavetnika, ki sta sveti Egidij in sveta Doroteja. Kako to?

Sredi Žabnic teče (grabič) potok, ki izvira iz okoliških gor in ki nadaljuje svojo pot v bližini današnje ulice del Duomo ter v podzemnem kanalu mimo hiše državne gozdne straže v ulici Monte Nero. Tam se izgubi na mestu, ki ga imenujejo *Na grabnču*.

Na desni strani tega potoka leži zahodni del Žabnic, ki se imenuje *Filja*. Tu domačini *Filjarji* imajo za zavetnico sveto Dorotejo. Na levi strani potoka pa leži vzhodni del Žabnic, ki se imenuje *Vesa* oziroma *Vas*, v kateri domačini *Vaščani* imajo svojega zavetnika

svetega Egidija.

V manjši žabniški cerkvi *na Filji*, ki je posvečena sveti Doroteji, bodo tako v soboto, 6. februarja, tudi letos praznovali svojo zavetnico. Maša se bo tistega večera pričela ob 18. uri. Kakor je v Žabnicah še vedno navada, bo evharistični obred v italijanščini in slovenščini, v obeh jezikih bo zapel tudi žabniški pevski zbor. Po maši bodo pred cerkvico ponudili kuhano vino, čaj in krofe in za veselo vzdušje bosta poskrbela moški zbor iz Žabnic in domača glasba. Na sveto Dorotejo so *Filjarji* vedno priredili kakšno slavo in so potem vsi žabničani skupaj praznovali. Tamkajšnje ženske so za tisti dan pripravile krofe in prisotni so, tudi ko je bila maša ob delavnikih, po njej vseeno šli v vaško gostilno, kjer so se družili.

Če je bil 6. februar nedelja, pa je tisti dan bil skoraj žegen. Kljub temu da je cerkev svetega Egidija kot prafara v Kanalski dolini zgodovinsko pomembnejša, je tudi cerkva svete Doroteje zanimiva, saj je zelo stara. Naj omenimo, da so njene temelje postavili v začetku 11. stoletja. V njej so še vedno ohranjene zelo lepe freske iz 15. stoletja.

Luciano Lister

Izšla Mladika 10/2015 Pestrost zapisov

Deseta številka revije Mladika z letnico 2015 se začne z uvodnikom o manjšinskem gospodarstvu. Gre za razmišljanje o članku, ki je bil objavljen 11. oktobra leta 2015 v tržaškem Primorskem dnevniku na temo likvidacije Tržaške kreditne banke. Likvidacijski postopek je bil v omenjenem članku, pravi uvodničar, opisan skoraj brez komentarja in brez omembe odgovornosti za veliko izgubo, ki je v začetku devetdesetih let prizadela celotno manjšinsko gospodarstvo. Avtor Mladikinega uvodnika zatem obnovi zgodovinski razvoj manjšinskega oziroma "družbenega" gospodarstva. Začelo se je leta 1926, ko je nastala družba Saf, ki so jo ustanovili skupaj Slovenci, Hrvati in Čehi in med fašizmom reševali ostanke Jadranske banke. Po drugi svetovni vojni se je leva politična stran popolnoma polastila tega gospodarstva in ga samovoljno vodila do njegovega propada, ko pa je poklicala na pomoč k njegovemu reševanju celotno manjšino. Avtor uvodnika se sprašuje, kaj ima manjšina od tega, in opozarja, da se še naprej uveljavlja netransparenten odnos do nepremičnin, ki

tečaju revije Mladika, in božična pesem Vladimirja Kosa *Ljubezen in pesem in sreča brez mej*. Maja Lapornik premišljuje o slovenskem gledališču v Trstu, o njegovih potrebah in nalogah, ki morajo upoštevati umetnost gledališča v prostor, dialog s publiko, odprtost do lastnih mladih umetnikov in dramskih ustvarjal-

cev ter udejanjanje pluralnosti. V rubriki *Iz naše preteklosti* bremo tretji del zapisov zdomske tržaške Slovenke Mirelle Urdih, ki se spominja osnovnošolskih let v času druge svetovne vojne.

Hvala Ti, Sambucus nigra je naslov liričnega proznega zapisa Brune Marije Pertot, ki ga posveča bezgu. Tomaž Simčič je avtor spominskega zapisa o pianistu in nekdanjem ravnatelju Glasbene matice, pokojnem profesorju Gojmirju Demšarju, čigar stoletnica rojstva je potekala oktobra 2015.

V rubriki *Umetnost* Mojca Polona Vaupotič piše o fontanah in vodnjakih na slovenskih tleh. O zemljepisnih imenih na Tržaškem v zgodnjih slovenskih besedilih in o prvih omembah Trsta, Krasa, Doline, Devina, Gro-pade in Kokoši piše zgodovinar Boris Golec.

Na zadnjih straneh revije dobimo novice iz zamejstva in zdomstva v Anteni, oceno knjige Jurija Ravnika *Plezanje po kraškem robu*, ki jo je pripravil Ciril Velkovrh, in knjige Karla Bonuttija *Med izbiri in zgodovino*, ki jo je napisala Rozina Švent. Lučka Kremžar poroča o delovanju Knjižnice Dušana Černeta v letu 2015.

V mladinski prilogi RAST je med drugim zapis o novem projektu MOSP-a *Ko zaživi pisana beseda*, ki predvideva vrsto jezikovnih delavnic, namenjenih višješolskim dijakom.

Ob 60-letnici Zveze slovenskih organizacij na Koroškem Predsednik RS Pahor je Zvezo odlikoval z redom za zasluge

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc se je v soboto, 23. januarja 2016, udeležil slovesnosti ob 60-letnici ustanovitve Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Pred slovesnostjo se je minister Gorazd Žmavc s predsednikom Republike Slovenije Borutom Pahorjem srečal na delovnem pogovoru z deželnim glavarjem Koroške dr. Petrom Kaiserjem in dr. Josefom Ostermayerjem, zveznim ministrom Republike Avstrije za umetnost in kulturo ter ustavo in medije. Na začetku so govorniki poudarili odlično sodelovanje obeh držav. V nadaljevanju pa so spregovorili o številnih potencialih regionalnega sodelovanja in skupnih izzivih, predvsem pa o migracijski krizi, s katero se sooča Evropska unija. Nato je ob 16. uri v slavnostni dvorani Delavske zbornice sledila slovesnost ob 60-letnici ustanovitve Zveze slovenskih orga-

nizacij na Koroškem; na njej so spregovorili vsi visoki gostje iz Republike Slovenije in Republike Avstrije in dali veliko priznanje Zvezi slovenskih organizacij kot tudi samemu predsedniku dr.

narodne skupnosti na avstrijskem Koroškem.

Tudi minister Gorazd Žmavc kot resorni minister je izrazil veliko zahvalo predsedniku republike za vročitev državnega odlikovanja

ja tako pomembni organizaciji, kar dokazuje njen velik pomen ne samo za Slovence v Avstriji, ampak tudi v matični domovini. V nadaljevanju je minister Žmavc izrekel tudi zahvalo zveznemu ministru dr. Ostermayerju in deželnemu glavarju Koroške dr. Kaiserju za njuno stalno pripravljenost na dialog in iskanje skupnih rešitev.

Ob koncu je minister s ponosom opozoril na velikega prijatelja, Slovenca, dr. Marjana Sturma, ki danes z modrostjo in zrelostjo rešuje odprta vprašanja na prijateljski ravni z Republiko Avstrijo.

Čestitke in veliko dobrih želja ob dvajsetletnici izhajanja tednika Novi glas

V politiki naraščajo dvomi, da bo vlada lahko izpolnila celoten mandat

Časom, ki mineva, se v slovenski politiki in državi nič velikega in pomembnega ne dogaja, razen nadaljevanja delitev in sporov, ki Slovenijo delijo na dva ideološko in politično doma in tudi v mednarodnem okolju zaznamovana dela. Pa vendar se v koaliciji pojavljajo vrzeli, ki bi utegnile povzročiti upadanje moči njene največje stranke, to je SMC oziroma Stranke moderne centra. Kot val umazane reke se namreč širi val nezadovoljstva in zgražanja nad Mirom Cerarjem, ki je ob prevzemu oblasti etiko in moralno postavil za najpomembnejše izhodišče svojega ravnanja in ukrepanja, pri svojem delu in s popuščanjem prestopnikom obeh načel parlamentarizma pa je užalil in ponižal celoten slovenski narod. Samo še njegov predstavnik, minister za javno upravo Boris Koprivnikar, ponavlja, da bo vlada svoj mandat nadaljevala in izvedla do konca, medtem ko so druge koalicijske stranke začele priznavati, da bi nastale razmere v politiki in državi nemara tudi tokrat najhitreje rešili z novimi predčasnimi parlamentarnimi volitvami. Kdaj bi bile, najbolj jasno namigujejo le v SDS Janeza Janše, kjer pravijo, da so na volitve pripravljeni, tudi če bi jih razpisali že za letošnje leto. Ob razmišljanju o ideoloških in političnih delitvah in sporih, ki delijo Slovenijo in med ljudmi ohranjajo sovraštvo, bom navedel mnenja, ki v naši javnosti niso redka, a bodo najbrž ostala le v sferi upov in dobrih želja. O tem, kako dokončno rešiti spore v Sloveniji in v prihodnje razvijati

državo, naj bi se dogovorila Milan Kučan in Janez Janša, domnevno še zmeraj najbolj vplivni in izkušeni osebnosti iz nedavne preteklosti, ki, tako zatrjujejo, svoje sposobnosti lahko ponudita tudi v času parlamentarne demokracije. Za sicer zelo oddaljen in nemara težko uporabljen vzor in primerjavo si drznem priklicati papeža Frančiška, ki je tudi s prispevkom in soglasjem Fidela Castra dosegel, da sta Kuba in ZDA obnovili diplomatske odnose in v veliki meri tudi gospodarsko sodelovanje. Toda hvala Bogu, pravijo verni ljudje, če ni bilo velikih dogodkov v politiki in na slovenskih mejah ni bilo novega vala prebežnikov, pa smo v Sloveniji zaznamovali nekaj drugih lepih dogodkov. Počlašeni smo in srečni smo ob čestitkah in pismih z dobrimi željami, ki jih razne organizacije, ustanove in tudi posamezniki izrekajo ob dvajsetletnici izhajanja Novega glasa. Med sodelavci od prve številke dalje sem tudi jaz, skromno dodajam, kar mi je dalo veliko napotkov in navdihov za svoja ravnanja in odločanja v življenju. V slovenskem katoliškem tedniku Družina je Manica Ferenc z besedilom na celi strani objavila pogovor z odgovornim urednikom Novega glasa Jurijem Paljkom. Objavljena je tudi fotografija članov uredništva. Paljk je odločen, ko pravi: "Dejansko smo v Novem glasu skušali ohraniti bistvo

prejšnjega Katoliškega glasa in Novega lista, saj smo v temeljno listino Novega glasa zapisali, da mora ohranjati slovenstvo, demokracijo in seveda krščanstvo". Odgovorni urednik Novega glasa je tudi dejal, "da so domovini hvaležni za finančno pomoč, brez katere bi seveda bili revnejši. Pogrešajo pa več zavedanja, da

Ravnateljica dr. Anica Cevc

smo tudi mi polnopravni del slovenskega naroda. Veliko lahko naredimo kot posamezniki, a več bi se lahko naredilo tudi tako, da bi bilo življenje naše narodne skupnosti bolj navzoče v slovenskih medijih". Slovenija pa je dobila še eno kulturno in narodno vrednoto, ki ima evropski pomen in razsežnost. To je prenovljena Narodna galerija z zelo povečano stalno umetniško oziroma likovno zbirko. Zasluga za veliko pridobitev gre najbolj izredno razgledani in preneniti, hkrati pa srčno dobri in skromni ravnateljici dr. Anici Cevc, ki je Narodno galerijo v svojem času in mandatu idejno

zasnovala. Narodna galerija po prenovi obsega tri zgradbe, zgrajene med letoma 1896 in 2001. Celoten kompleks prostorov je med seboj povezan in obsega 12.000 kvadratnih metrov površine. Od tega je okoli 4.000 kvadratnih metrov prostorov, namenjenih razstavnim dejavnostim. Povsod so vidne novosti, presenečajo blišč in fantazijske rešitve, kar seveda opozarja tudi na stroške, ki so bili za to novo in prestižno naložbo, ki vzbuja samozavest in ponos Slovencev, zelo visoki. Ob tem navajamo, da stalna umetniška razstava obsega okoli 600 likovnih del, nastalih v celotni zgodovini Slovenije. Sporočamo še, da so sodelavci Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Novi Gorici, kot velik dogodek, pomemben za omembo v kroniki dogajanja, Novemu glasu sporočili, "da so ob zaključku leta 2015 že dvanajstič zapovrstjo pripravili tematsko obarvano številko vsakoletnega poročila, ki so ga naslovili Izvestje, ter ga namenili Furlanom in Furlaniji. Uvodnik k "furlanski" številki je napisal prof. dr. Marko Snoj, izredni član SAZU in Predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Zgodovinar prof. dr. Branko Marušič pa v daljšem prispevku razmišlja o tem, kaj so Slovenci v 19. stoletju vedeli o Furlanin in kako so Furlane spoznavali. V prihodnje pa bo pač najbolj zanimivo, pa nemara koristno in uporabno tisto, kar bodo Furlani odgovorili o mnenjih o njih, izrečenih v Novi Gorici.

Martjan Drobež

Števerjanci pri predsedniku RS Pahorju

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je uradno povabil Občino Števerjan na sprejem, ki bo potekal dne 8. februarja 2016 v predsedniški palači na Erjavčevi cesti 17 v Ljubljani. Za povabilo se je predsednik Borut Pahor odločil ob svojem obisku v Števerjanu, ko se je udeležil zadnjega Števerjanskega festivala narodno-zabavne glasbe. Ob tisti priložnosti se je namreč navdušil nad lepim in ubranim petjem domačega MePZ F. B. Sedej. Prijetno je bil tudi presenečen nad dejstvom, da v njem še zmeraj aktivno nastopa tudi števerjanska županja Franka Padovan ter drugi občinski odborniki in svetniki. Pred kakšnim tednom je tako prišlo tudi do dokončne potrditve uradnega kulturnega programa. Med sprejemom v predsedniški palači bo najprej MePZ F. B. Sedej zapel Premrlovo Zdravljico, sledil bo pozdrav števerjanske županje Franke Padovan in izročitev košare z briškimi dobrotami predsedniku Pahorju. Nato bo na vrsti OPZ F. B. Sedej, ki bo zapel venček narodnih pesmi iz slovenske zakladnice. KD Briški grič bo poskrbel za recitacijo dveh poezij Franceta Prešerna. Kulturni program se bo končal z nastopom MePZ F. B. Sedej, ki bo zapel Vrabčovo Samo milijon. Skupno se bo med sprejemom zvrstilo okoli 130 nastopajočih. Ob praznovanju dneva slovenske kulture se števerjanska občinska uprava veseli te pomembne pozornosti, ki jo je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor še enkrat izkazal slovenski narodni skupnosti v zamejstvu.

Dan spomina v Rimu tudi "slovenski"

Dan spomina v Rimu je tokrat minil tudi ob slovenski prisotnosti, saj je v Hiši vojnih invalidov v imenu Društva izgnancev Severne Primorske spregovorila tudi predsednica Dora Levpušček, ki je visoke politične predstavnike najprej pozdravila v slovenščini in nato spregovorila v italijanščini. Med navzočimi je bil tudi

podtajnik italijanske vlade na ministrstvu za obrambo Domenico Rossi. Na slovesnost so prišli predstavniki odporniških organizacij in društev iz cele Italije, predstavniki ministrstva za obrambo in vojsko, nekaj preživelih iz nemških taborišč in njihovih potomcev. Na srečanju je v svojem govoru predsednica Društva izgnancev Severne Primorske Dora Levpušček orisala trpljenje slovenskega naroda pod fašizmom, spregovorila je o deportirancih med drugo svetovno vojno in tudi o vseslovenskem društvu, ki skrbi za ohranjanje spomina na vse deportirance, da se kaj podobnega nikdar več ne bi zgodilo.

Z 2. strani

Slovenci namesto ...

V Pueblu velja omeniti vsaj tri markantne osebe slovenskega rodu. Prvi je nekdanji astronom Ronald Sega, zdaj predstojnik kolidža za fiziko in sorodne znanosti na Državni univerzi Kolorado. Drugi je Ray Kogovsek, med leti 1978 in 1985 demokratični senator v Washingtonu, kasneje pa častni konzul Slovenije v Koloradu. Šarmanten gospod je še vedno zelo vpliven, danes deluje kot lobist, osrednje področje njegove aktivacije je razdelitev kvot za pitno vodo. Tretji pa je Rudi Krasovec, nacionalni predsednik KSKJ. Čeprav sem mu obisk najavil le dan prej, si je v trenutku vzel dva cela dneva zame ter mi razkazal Pueblo z okoličnicami, tako vse sledi slovenske prisotnosti kot tudi vse naravne znamenitosti. Ob tem pa sem izvedel tudi marsikatero zanimivo in koristno informacijo o KSKJ. Nobe-nega dvoma ni, da prav podporne bratske organizacije (ob KSKJ je navečja še Slovenska narodna podpora jednota - SNPJ, poleg teh dveh delujejo še tri manjše) danes povezujejo največje število rojakov v ZDA. Čeprav se je njihova vloga od ustanovitve do danes spremenila, so še vedno pomembne nosilke slovenske identitete. Važno je tudi, da jih odlikuje vzorno poslovanje, ki zago-

tavlja stabilno prihodnost. KSKJ denarne presežke tako namenja poleg drugih stvari tudi za štipendije študentov in dijakov. V preteklem letu so razdelili kar 168 štipendij v višini 1.000 dolarjev za vse njihove člane, ki so na univerzi. Do štipendije imajo pravico tudi vsi srednješolci, ki se vpišejo na katoliško srednjo šolo. Glede članstva sicer pri KSKJ postajajo vse bolj odprti. Včasih so bili v organizacijo pripuščeni le posamezniki, ki so bili slovenske narodnosti in aktivni katoličani. Danes je edini pogoj, da so kristjani. Tako KSKJ kot mesto Pueblo si zelo želita povezovanja s Slovenijo. Mesto je pobrateno z Mariborom, vsako leto organizirajo teniški turnir, kamor poskušajo vedno privabiti tudi enega tekmovalca iz Slovenije, ki mu oni krijejo stroške. Uspešno je sodelovanje med slovensko vojsko in Colorado national guard, v prihodnosti bi želeli spet obuditi aktivnosti na področju šolstva in študija, kjer je bilo že precej iniciativ, a niso najbolj zaživele. Kot težavo navajajo, da za ameriške študente Slovenija ni najbolj atraktivna lokacija, medtem ko za Slovence, ki jim je omogočen študij v Koloradu, pravijo, da nato vsi hočejo ostati v ZDA in se nočejo vrniti v Slovenijo.

Tine Hribar o krizi starega kontinenta

"Zgodovina od Evrope terja preroditev na duhovni ravni!"

Filozof Tine Hribar je eden tistih, ki čutijo, da so Slovenci po 25 letih samostojnosti prišli do nove prelomnice, ki pa je v svoji velikosti, morda tudi veličini, podvojena, saj je na prelomu tudi Evropa. "Vse bolj jasno je, da zgodovina od nje terja preroditev na vseh ravneh, predvsem duhovni", je za STA ocenil ob nedavnem praznovanju svojega 75. rojstnega dne. Komunizem, ki je desetletja obvladoval evropsko levico, je po njegovem mnenju v zadnjih vzdihljajih, tudi katolicizem kot stoletja vodilna krščanska vera v Evropi se zgublja v lastnem klerikalizmu in zato nazaduje. V porastu je muslimanstvo, hkrati z islamizmom kot njegovo radikalno izvedbo. Evropejci se, kot trdi Hribar, vse premalo zavedamo, da tako krščanstvo kot muslimanstvo pa tudi judovstvo spadajo v okvir biblijske supercivilizacije, na raven nezavednega pa je potisnjeno dejstvo, da se znotraj nje danes odvijajo glavni svetovni spopadi. Evropa po njegovem mnenju potrebuje določeno preroditev, v kateri ne bo moglo iti le za krščanske korenine, ampak bo treba upoštevati tudi korenine krščanstva samega. "Kaj to pomeni? Ta pot nas bo vodila ne samo do etično utemeljene razločitve tega, kar je v Bibliji pravilno, od tistega, kar je v njej napačno, celo zločinsko, ampak tudi do tiste vsebine antičnega grštva, ki se je razprla s sofoklejevsko izpostavitvijo

posvečenosti mrtvih, nato - še nazaj - do polnega uzrtja budističnega spoštovanja svetosti življenja, vsakega, ne samo človeškega, ne nazadnje pa tudi do vključitve politeistične strpnosti, na katero že desetletja opozarja biblicist Jan Assmann". Vlogo džihadistov in "po njih izsiljenega

migrantskega cunamija" Hribar vidi v tem, da nas zaradi svoje zločinskosti tako rekoč silijo na pot novega rojstva. "Zaradi njihovega početja so se neizbrisno zarisali obrisi trojnega sesutja Zahoda. Skozi militaristično reakcijo ZDA na islamiistični terorizem, zaradi katere se je njihov antiterorizem sprevrgel v terorizem nad ljudmi domovin, kjer so (bili) teroristi doma, se je razprl razcep med ameriško in evropsko kulturo, med kulturo smrti, s smrtnimi kaznimi na čelu, in kulturo

življenja, zasnovano z odpravo smrtnih kazni".

Ta razcep je, kot presoja Hribar, zarisan s trojnim - ekonomskim, religioznim in filozofskim sesutjem Zahoda v njegovi metafizični konstituciji, ki terja "razločno in odločno potegnitev črte med nihilistično brezobzirnim sledenjem volji do moči ter obzirno spoštljivim sprejemanjem drugega, človeka v dostojanstvu njegove biti in iz njega izvirajočih človekovih pravic. To ni grožnja z apokalipso ali kataklizmo, marveč klic k sestopu iz nihilizma metafizike k čisti ontologiji biti kot biti".

Po filozofovem mnenju izhod torej obstaja, a ob upoštevanju tega, da ne podležemo militarističnim zahtevam in napotkom ZDA, kako zaustaviti naval migrantov, ki so ga zaradi vsaj začasnega zmanjšanja lastne ogroženosti spodbudile same. "Kajti v tem primeru nas res ne bo doletelo nič dobrega. Med prvimi, ki bomo plačali zelo visok davek, pa bomo prav Slovenci", napoveduje. Akademik Hribar je pomembno prispeval k slovenski misli. Bil je eden od ustanoviteljev Demosa, sodeloval je pri nastajanju slovenske ustave, bil je tudi prvi glavni in odgovorni urednik Nove revije. Raziskovalno se je osredotočil na fenomenologijo in filozofijo religije, oboje je kot redni profesor predaval na ljubljanski Filozofski fakulteti. Za svoje znanstvenoraziskovalno delo in prispevek k osamosvajanju ter demokratizaciji slovenske družbe je bil leta 2008 odlikovan z redom za zasluge.

osamosvajanju Slovenije. Bil je eden od ustanoviteljev Demosa, sodeloval je pri nastajanju slovenske ustave, bil je tudi prvi glavni in odgovorni urednik Nove revije. Raziskovalno se je osredotočil na fenomenologijo in filozofijo religije, oboje je kot redni profesor predaval na ljubljanski Filozofski fakulteti. Za svoje znanstvenoraziskovalno delo in prispevek k osamosvajanju ter demokratizaciji slovenske družbe je bil leta 2008 odlikovan z redom za zasluge.

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (2)

Mariza Perat

Narodna skupščina, tako imenovani Konvent, je leta 1793 v pariški katedrali proslavljala praznik Svobode. Zatem je Konvent vse cerkve, skupno s katedralo Notre Dame, posvetil Razumu. To revolucionarno mišljenje so utrjevali še z uvedbo raznih praznikov ter obletnic, v katerih so se spominjali junakov revolucije. Da bi čim bolj zabrisali sled krščanstva, so preuredili koledar, odpravili nedelje in namesto njih vsak deseti dan uvedli nekakšen praznik. Ustvarilo se je tako izrazito protikrščansko vzdušje.

Mnogo so trpeli duhovniki. Ustavodajna skupščina je odločila, da morajo priseči na ustavo, to je, da bodo za svoje nadrejene priznavali državno oblast in ne Cerkve. V nasprotnem primeru sta jih čakala izgon iz župnij in preganjanje. Nekateri duhovniki so na ustavo prisegli, a je pozneje marsikateri izmed njih svojo prisego prekrical. Prav tako je ustavodajna skupščina zahtevala, da morajo na ustavo priseči tudi škofje. Naslednje leto je takratni papež Pij VI. izdal posebno pismo, ki je določalo, da škofje in duhovniki na ustavo ne smejo priseči. Mnogi du-

hovniki in škofje so tako izgubili svoje župnije in škofije. Nezapriseženi duhovniki so odtlej le na skrivaj in v stalni življenjski nevarnosti opravljali bogoslužje in delili zakramente. Preganjali so tudi redovnike in redovnice in mnogi med njimi so kot mučenci umrli pod giljotino ter s tem izpričali svojo zvestobo Kristusu in njegovi Cerkvi.

Maksimilijan Robespierre

V Franciji so že leta 1792 odstavili kralja in razglasili republiko. Kralja Ludvika XVI. so postavili pred sodišče in ga obsodili na smrt. Dne 21. januarja 1793 so ga obglavili, kar pa revolucije in njenih grozodejstev nikakor ni zaustavilo. Strahovlada tudi v letu 1794 ni pustila. V tem letu je namreč v 50 dneh bilo umorjenih 3000 oseb, med njimi kraljica Marija Antoaneta, hči cesarice Marije Terezije in žena Ludvika XVI.

Pod giljotino pa je 28. julija 1794 končal tudi Maksimilijan Robespierre, najvidnejši predstavnik revolucije, ki je še poprej istega leta na giljotino obsodil Jakoba Danton, enega izmed voditeljev revolucije. Nasilne smrti je umrl tudi Marat.

Po francoski revoluciji so sosednje evropske države nezaupno zrle na Francijo in bilo je nevarno, da jo bodo napadle. Takrat se je pojavil Napoleon Bonaparte (1769-1821), kateremu je pariška vlada zaupala nalogo, da francosko državo brani pred sovražnikom.

/ dalje

Napoleon Bonaparte

Kulturni dom Gorica Biseri svobode

Biseri svobode, s podnaslovom *Melodije partizanskih pesmi ob 70-letnici osvoboditve*, je bil naslov večera, ki ga je 27. novembra 2015 priredil goriški Kulturni dom ob 34-letnici delovanja (1981-2015) v sodelovanju s Kulturnim društvom Danica z Vrha Sv. Mihaela in kulturno zadrugo Maja ter s pokroviteljstvom SKGZ, ZSKD, Občine Sovodnje ob Soči, Pokrajine Gorica in Dežele FJK. Med zelo številno publiko, ki je napolnila veliko dvorano tega slovenskega kulturnega hrama, so bili predstavniki raznih kulturnih ustanov, med temi je bil tudi Rudi Pavšič, pred nedavnim spet potrjen za predsednika na čelu SKGZ. S to slovesno prireditvijo, ki jo je sproščeno uvedla in povezovala Katerina Citter in na kateri je priložnostni nagovor imel Igor Komel in v njem poudaril, da kljub krizi je Kulturni dom preživel to nelahko obdobje in bo še vztrajal na začrtani poti, so organizatorji obeležili tudi 70-letnico osvoboditve izpod nacifašizma. Ta je zadal hude udarce in rane tudi našim krajem; ob njegovem zatrtju so se ljudje veselili vzhajajočega sonca svobode, ki sicer ni za vse zasijalo, kot bi moralo. Nekaterim je, žal, ta svoboda prinesla novo gorje, veliko bridkosti in ogromno še danes nepojasnjenih smrti. Na odru Kulturnega doma seveda te temne sence ni bilo slutiti, saj je na njem v vsem svojem spodbuja-

jočem, uporniškem, upa polnem žaru zapela partizanska pesem, ki je v hudih časih bodrila tiste, ki so se hrabro borili za boljšo prihodnost. Po režijski zamisli Kristine Di Dio in Andreja Pahorja, ki sta odrsko prizorišče odela v realistično jesensko podobo, medtem ko so projekcije na velikem platnu v ozadju ustvarjale simbolično ozračje, so se na odru zvrstili posamično ali skupaj ženska vokalna skupina Danica z Vrha pod vodstvom Jane Drassich, moška vokalna skupina Sraka iz Štandreža (vsi pevci so se tudi kostumsko "prelevili" v partizane s titovkami na glavi, manjkale so le puške!) in godba na pihala Kras iz Doberdoba pa pod taktirko Patricka Quaggiata. Pevci in glasbeniki so z zanosom odpeli in odigrali znane in manj znane partizanske pesmi in z njimi izzvali bučen aplavz občinstva, ki je v zameno prejelo še dodatek. Na odru se je kot presečenec pojavila tudi znana pevka Martina Feri, ki je odpela dve pesmi, med katerimi je znano *Počiva jezero v tihoti*, z žalostno vsebino, izvajala še posebno čustveno obarvano v svojem razpoznavnem glasbenem slogu. Med petje in glasbo so bila vpletena tudi razna besedila, ki jih je v ozadju odra interpretiral goriški ljubiteljski gledališki igralec Robert Cotič. Posamezne, bolj ali manj posrečeno izbrane utrinke v nevezani besedi iz pisem, člankov ..., so na odru prispevali še nekateri drugi sooblikovalci te prireditve, ki je bila obenem tudi predstavitev zgoščenke *Biseri svobode*; pred nedavnim so jo posneli nastopajoči, pevska sestava in glasbeniki.

IK

Četrta številka mladinske revije Galeb

Veliko lepega branja za mrzle zimske dni

Na decembrski naslovnici Galeba kraljuje okrašeno božično drevo, v desnem kotičku pa je sv. Miklavž z vrečo, polno daril v roki; risbici sta prispevala drugošolca OŠ I. Grbec iz Škedenja, Valentina Stefani in Riccardo Jerkic. Tudi nju-

prej postati petelin. Zgodbo iz sveta živali, ki imajo seveda človeške lastnosti, Maje Smotlak ob ilustracijah Marka Ropa (*na sliki*), tiskano z velikimi črkami, lahko brez težav prebirajo tudi prvošolčki. Učencem iz prvih razredov osnovne šole je namenje-

Rubrika je čudovit pogled v neda-

danje domače jedi. V likovni svet zazrti Jasna Merku', predstavlja slikarja Roberta Hlavatyja (4. december 1898, Trst; 16. januar 1982, Ljubljana). Bil je sin čeških staršev; zdravnik po poklicu, a od mladih nog za-

pisan slikarstvu. "Z akvareli je slikal pokrajine. S hitrimi potezami čopiča je znal ujeti bistvo. Še kot študent je rad risal karikature svojih sošolcev in profesorjev ter bil zelo duhovit". Razlaga Merkujeva. Obenem svetuje, kako lahko sami kaj narišemo z akvareli. V stripu Sandre Kump Crasnich *Počitniški biser* razmišljajo učenci, kako bi še sami kaj ukrepali, da bi kaj dobrega naredili za to našo onesnaženo zemljo. Medved Maje Koren in Bojana Jurca je izdelal "superfon", s katerim je celo s snegom oz. ledom prekril vrt. Kot vselej tudi v decembrski Galebovi številki ne manjkajo pesmi. Marko Gavriloski je nav-

na pot do dreves modrosti (piše Marko Gavriloski, krasno pa ilustrira Katerina Kalc), *Čajnik Erike Cunja*, tokrat je radovedna porcelanasta posodica za čaj spoznala ruske samovare, *Detektivi iz 4. razreda*, izpod peresa Helene Jovanovič in razpoznavnega čopiča Štefana Turka, so na jasi sredi gozda našli otroke, namenjene na Božičkov dom. Juša iz družine Šalčkarjev se še vedno mudi pri Kamili, ki ji je obljubila, da ji bo razkrila vse, kar zna o zeliščih. Pripoved piše Marjana Šegula - Miš, drobno jo upodablja Maša Ogrizek. Pravo zmedo je na kmetijs s svojimi lumpirijami naredil piščanček Paček, ki je hotel čim

dih za verze našel pri vetrovih, ki jih je s pisano domišljijo naslikala Dunja Jogan. Jure Jakob v pesmici *Lisica* poje o zvitoepki, ki še zmeraj sviga po gozdu, čeprav povsod že vlada zimski mir. V stih *Abeceda živa zmeda* je Majda Artač Sturman izlila svojo veliko ljubezen do slovenskega jezika in natančno poiskala rimane odtenke in jih ovila v več kot kanček nežnosti, pa tudi šegavosti. Simpatični strip *Ko-Ko-Krišna* Maše Ogrizek in Mihe Ha je prežet z domotožjem in prinaša modro misel: *Ne objokuj nedosegljivih reči, objemi, kar ti pred nosom tiči.*

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (96)

POROD

Pred 70 leti so ženske rojevale na naraven način, saj ni bil še tako "moderen" carski rez - bil je namreč malo v praksi. Te dni sem videla objavo v medijih, ki me je motila: prikazan je bil ženski trebušček, bil je prerezan, šiv je bil zaradi carskega reza, spodaj je pisalo: "najlepša tetovaža na mojem telesu". Porod je v glavi, porod je naraven proces, ženska bi se morala poslušati, verjeti vase, se pustiti sili narave in roditi! Vsaka žival skoti, ker se prepusti instinktu narave. Mi pa kopiramo, se bojimo, poslušamo tehniko, stroje, izvide, namesto samih sebe! Zakaj nekoč ženske skoraj niso potrebovale carskega reza? Zakaj je danes porod postal skoraj ekskluzivno operacijski poseg? Ker se ženska boji, nima moči in zaupanja, da bi se prepustila sili narave, ki je tako silovita, močna in nekontrolirana. Lažje je poslušati stroj in izvid kot samega sebe, saj prevzema odgovornost za tvoje početje nekdo drug, ne ti sam. Lažje je spremljati nosečnost preko strojev in analiz, saj si tako tudi zdravnik lahko umije roke, če pride do napake, saj jo je zagrešil stroj. Najtežje je učiti človeka suverenosti, notranje moči, odgovornosti, predvsem ker moraš tega učiti z zgledom! Ko proces zanositve in nosečnosti poteka pra-

vilno, ko ženska zanosi na naraven način, brez umetnih spodbujevalcev, skrbi in si prizadeva, da energija med nosečnostjo teče pravilno; ko ženska čez celo nosečnost krepi svoje telo na pravi način in se pravilno prehranjuje, potem bo porod naraven, normalen! Vsaka ženska lahko rodi takega otroka, kot ga lahko! To nam je naravno dano. Otrok, ki tehta več kot 4.500 gramov, je pretežak. Nekaj ni potekalo pravilno, to ni naravno. Otrok, ki je lažji od

2500 gramov, nam govori o isti napaki. Porod mora slediti luninemu ciklu: ob deveti polni luni od zanositve bo ženska rodila. To so zakoni narave. Ženska se mora med nosečnostjo pravilno prehranjevati, tako ne bo zakisana, s tem v njej ne bo rasla patogena kandida, za porod se bo lažje odpirala in tako tudi lažje rodila. Naj navedem primer: ženska, ki se pravilno prehranjuje, po porodu prepreči mastitis, ki predstavlja porast patogenih bakterij (stafilokoki ipd.) na bradavicah. Naturopat posluša zakone narave v telesu, naturopat ne pregleduje laboratorijskih testov oziroma laboratorijski testi potrdijo naturopatu energetski primanjkljaj, ki ga je na telesu že sam predhodno opazil. Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljena na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 2. februarja, ob 14. uri

Nekaj tako lepega in naravnega Družinski izlet

Januarska nedelja, tako sončna, kot je bila prejšnja, kar vabi v gore. Vse nas, ki si želimo, da bi še nekajkrat zaslišali prijetno škripanje snega pod gojzarji. Saj je konec koncev zima, ne? Čeprav nekam muhasta. Z možem odločiva, da greva do Tamarja in nato še pol ure naprej do slapov pod Jalovcem, tako da se nagledava lepote in ledenih iger. Že v Planici razumeva, da bo na poti večja množica, kot na promenadi v Barkovljah. Toliko je avtomobilov na parkiriščih. In vrsta, ki se vije od skakalnic proti pešpoti do koč. Družine z otroki in nekaj psov.

Enourni sprehod po široki, dobro shojeni makadamski cesti je vse prej kot zahteven, primeren za vsakogar, tudi za najmlajše. Kot sva že skoraj pri koči, nas prijetno preseneti številna družba, ki se s sankami pelje po poti proti dolini. Ne moreš si kaj, da se jih ne bi razveselil. Otroci so razposajeni kar se da, lička so lepo rdeča, nasmehek polni obraze, v igro so se vključili tudi starši, nekateri sedijo z malčki na saneh, največ očetje, drugi gredo smeje za njimi. V nekatere sani so vpreženi večji kužki, vse skupaj deluje sproščeno in veselo, da nikoli tako. Pozdravljajo nas in z možem si ne moreva kaj, da jim ne bi nasmejano odzdravljala. Kmalu se nalezeva te njihove zdrave igrivosti in pot postane lažja in lepša. Razmišljam o tej veliki skupini staršev in otrok, nad petdeset jih je bilo, družin, ki so si privoščile nedeljsko sprostitev. Tako enostavno in lepo obenem. Tisto zdravo veselje, te preproste slovenske družine. Kako rada imam te ljudi, ki jim je življenje, kjub težavam, lepo in preprosto. Ta zdravi smeh ter igra otrok in odraslih. Družina... Nekaj tako lepega in naravnega obenem. Ravno v teh dneh je o družini govor povsod. In občutek imam, da nikomur ni več jasno, kaj ta beseda pomeni.

V Italiji se v zadnjih tednih, kljub številnim drugim težavam, ki pestijo državo in ljudi, govori samo o tem, kaj pomeni beseda družina in katere so pravice istospolnih parov. Sicer je to problem, s katerim se je pred nekaj

tedni spopadla tudi Slovenija in na ljudskem referendumu odločila, da je družina skupnost moškega in ženske ter njunih otrok. Preprosto to in nič drugega. Ne morem si kaj, da se ne bi zamislila. Od mladosti imam prijatelje, ki so istospolno usmerjeni. Lezbijke in geji, čudoviti ljudje, ki jih spoštujem. In se z njimi razumem. Nežni, spoštljivi, odprti, prijazni. Nobeni ekshibicionisti. Svojo drugačnost živijo naravno, a zasebno. Zakaj bi se razkazovali v javnosti. Tudi mi, heteroseksualci se ne. Saj ljubezen ni spektakel, ljubezen nosiš v srcu, zase in za tistega, ki ga imaš rad. Že dolgo let se borim na strani teh istospolnih parov, ki jih nekateri ne

marajo in kažejo nanje. Enaki nam so, ljudje. Že pred toliko leti me je razveselila odločitev nekega tržaškega duhovnika, ki je sprejel v svojo cerkev katoliški dekleti, ki sta živeli kot par. Če se imata res radi, to ni greh. Bog vaju ima rad, jima je zagotovil in jaz vaju tudi sprejem kot kristjanki. Dekleti sta bili olajšani in veseli in meni se je zdelo imenitno, da se nista več počutili kot izobčenki. Že pred časom sem spoznala tudi izobraženca iz Slovenije, pravzaprav iz nekdanje Jugoslavije, ki so ga predčasno upokojili zaradi depresije. Bil je istospolno usmerjen in na delu so ga zaradi tega zasmehovali. Čudovit, nežen in inteligenten človek, ki je rad zahajal v Trst. Za take, kot je bil on, je bilo v socialistični Jugoslaviji kaj malo razumevanja. Mislim, da je prav, da ima človek možnost in svobodo, da stoji ob strani osebi, ki jo ima rad. Pa naj si bo

prijatelj, partner, kdorkoli. Tudi v bolnišnici, tudi tedaj, ko naj bi po zakonu smeli zraven samo bližnji sorodniki. A ta definicija je zelo nejasna. Sama, razen moža, sorodnikov praktično nimam, imam pa prijatelje. Tudi oni so enako pomembni. In zato razumem trpljenje istospolnih parov, ki jim zakon velikokrat onemogoča, da bi v najhujših trenutkih stali ob strani človeku, ki jim je v življenju najdražji. Enako velja za imetje, za premičninsko in nepremičninsko premoženje. Če istospolna partnerja živita skupaj in skupaj kupujeta ter ustvarjata svoje bogastvo, je prav, da ima ob smrti enega izmed njiju partner pravico do dedovanja. Človeško je in pravično. In čas je, da na ljudi, ki živijo drugače, gledamo brez predsodkov in sovraštva. Žalostno je namreč, da kdo ob smrti partnerja izgubi pravico do stanovanja in do vsega, kar jima je bilo skupno. In grdo je, da nanj kažemo s prstom. Glede posvojitve otrok pa je drugače. Za otroke sem posebno občutljiva, ker sem veliko delala z njimi in ker iz lastne izkušnje vem, koliko otroku pomenijo starši. Oče in mati. Moja mama se je tedaj, ko mi je bilo samo šest let, ločila od očeta. Zaradi popivanja in grdega odnosa, ki ga je imel do nje. In zaradi drugih žensk. Po nekaj mesecih sta se vrnila drug k drugemu.

Zaradi mene, priznam. Mama mi je to pozneje večkrat očitala. A jaz brez očeta enostavno nisem mogla. Moj oče, ki je znal popraviti karkoli, ki je spet oživil radio, ki je onemel, ki je znal ravnati z lučkami in božičnimi drevesci. Moj oče s tistimi velikimi, žuljavimi rokami... Moj oče, delavec, garač, ki sem ga jaz občudovala. Zame je bil popolnoma brez napak, najboljši. Pozneje sem veliko delala z otroki, ki so bili v začasnem rejništvu zaradi problemov doma. Ne recite mi, da je vsaka družina boljša od problematične družine. Vsi otroci, kar sem jih poznala, so sanjali samo to, kako se bodo vrnili k svoji družini. Pa naj je bila še tako problematična. Oče in mama ter otrok. Neka vez obstaja, ki je ne moremo pretrgati, niso samo navade, vzgoja... Za krvno vez gre, za nevidno popkovo, za nekaj globljega in nedorečenega. Koliko

posvojenih otrok vse življenje išče mater ali očeta. Pravo mater in pravega očeta. Iste nasmeh pogrešajo, iste poglede, občutek, da si si v nečem podoben, domač. Tudi v napakah.

Otrok je dar. Nekaj, kar ni samoumevno, nekaj česar ne moremo, predvsem pa ne smemo enačiti z materialnimi dobrinami. Otrok ni na prodaj. Otrok se nam "zgodi", pride. Podarjen nam je. In to, da kdo, pa naj si bo to istospolni par ali pa mož in žena, kupuje otroka ali si celo priskrbi maternico v najem, se mi zdi naravno ogabno. Pred meseci sem iz radovednosti gledala dokumentarec o gejevskem paru iz Slovenije, ki se je izselil v Združene države, samo da je lahko posvojil otroka. Moška sta posvojila temnopolto deklico. V zameno za denar. Temnopolto zato, ker je to ceneje. In rasla je z njima. Na videz povsem normalno življenje..., a meni se je vse skupaj zdelo žalostno. Ne morem si kaj. Spominjala sem se, kako sem doživljala puberteto in kako sem kot deklica potrebovala to, da sem svoje negotovosti skrivala pred očetom in jih raje zaupala mami. Deklice, ko rasejo, potrebujejo tiste skrivne, zaupne pogovore z materjo. Vem, da jih potrebujejo. Ženska solidarnost pač. In zaupanje. Grozno mi je tudi to, da imajo otroci različne cene. Glede na narodnost in barvo kože. Najceneje je, če maternico najameš v Indiji. Najdražje v Združenih državah. Nekako kot pri psih, rodovniški so dražji, tiste brez papirjev dobiš tudi zastoj. Ogabno. Ogabno je že to, da kupuješ katerokoli živo bitje. Sama se počutim krivo, ker sem psa kupila, plačala za

to, da ima značilnosti, ki sem si jih zaželela. Ko pomislim, da se to dogaja z otroki, me je enostavno strah, zmrazi me. Otrok je dar, otrok je dragocenost. Otrok je svobodno živo bitje. Ne potrošniški material, ki ga

kupujemo po naročilu. In ženska ni stroj, ženska je mati, materinstvo pa je nekaj svetega. In nikjer, nikoli, ne bi smelo postati sredstvo za preživetje. In veliko istospolno usmerjenih oseb poznam, ki so tudi sami proti temu, da bi posvajali otroka.

Narava ima svoje zakone, jasni so, ne da se jih spremeniti. Nekje na Danskem so otrokom predstavili slikanico, ki je pripovedovala o pingvinu z dvema materama. To je laž, velika laž. Pingvinov z dvema materama na tem svetu ni, niti psičkov ali teličkov z dvema očetoma. To, da otrokom pripoveduješ o njih, je zavajanje. Kajti narava je preprosta in logična obenem. A mimo njenih zakonov se ne da.

Občutek imam, da z nami nekaj ni v redu. Tudi, ko spremljam ves ta vik in krik okoli gejev in lezbijk. Te ljudi imam za sebi enake, nobenih predsodkov nimam do njih, ne maram pa razkazovanja in prireditve, kot so parade ponosa. Ljubezen, intimno življenje, partnerstvo in predvsem čustva so osebno bogastvo, so trenutki zasebnosti, iz katerih ne moremo in ne smemo delati spektaklov. Pa to ne velja samo za istospolne pare, a za nas vse. Preveč je v naši družbi razkazovanja, premalo zasebnosti, spoštovanja, premalo prave ljubezni in čustev. So stvari, ki jih je lepo doživljati v dveh, so stvari, ki niso namenjene vsem. In so trenutki, ki so lepi, ker so naši, ne javni.

Nasploh mislim, da je okoli nas nekaj hudo narobe. Vse več je govora o pedofiliji, o nasilju, o tako imenovanem spolnem turizmu, govor je celo o občevarjanju z domačimi živalmi. Tudi ljubezen in spolnost sta postali tržni dobrini kot vse ostalo. Nekaj, kar spada v trgovska središča, ne v naša srca. Zabava za ljudi, ki se dolgočasijo. Šport za družbo, ki ima vse manj vrednot, in za človeka, ki ne pozna več niti čustev niti zdravega razuma. In je žrtev praznine in depresije, ki ju je sam ustvaril. Nekaj je hudo narobe z družbo, ki hoče samo zabavo. Zabavo za vsako ceno. In kjer ni več prostora za duhovno rast in zdravo razmišljanje.

Suzi Pertot

Kako je z našimi odbojgarskimi ekipami? Sloga Tabor se bo potegovala za zmago B2 lige

Konec tedna so bili odbojkarice in odbojkarji prosti, saj se je končal prvi del prvenstev. Odbojgarska zveza namreč vsako leto prekine za teden dni prvenstva, tudi da bi lahko amaterski športniki izjemoma preživeli nekaj dni na smučanju ali preprosto na odhodu.

Za nas je to ugodna priložnost za pregled stanja po polovici rednega dela lig od B2 do D. Razlogov za zadovoljstvo in optimizem ne manjka, uvrstitve pa bo seveda treba potrjevati – in v nekaterih primerih po možnosti izboljšati – v spomladanskem delu tekmovanj. Največ zadoščenj daje doslej prva moška ekipa Sloge Tabor, ki po 11 krogih sama vodi na čelu uglednega prvenstva B2 lige. Vedelo se je, da je uprava sestavila kakovostno in predvsem izjemno izkušeno postavo, kako se bo na igrišču dejansko ob-

nesla, pa ni bilo samo po sebi umevno. Za zdaj so rezultati Jerončičevih mož odlični, tako da je boj za zmago prvenstva – še posebej, če se bo zvezdnik Biri-banti ustalil na izrednem standardu zadnjih nastopov – čisto realen. Treba je sicer vedeti, da zaradi načrtovane preureditve prvenstev letos napredovanj ni, pač pa bodo vse ekipe z izjemno zadnjih treh prihodnje leto vključene v skupno, novo B ligo. Združena goriška šesterka Olympie, ki po polovici prvenstva sameva na zadnjem mestu s samo štirimi osvojenimi točkami, resno tvega, da je v tej drugoligaški družini naslednje leto ne bo. Zamuda v primerjavi z odrešilnim devetim mestom znaša že 10 točk, sploh pa po odhodu Terpina (ki se pri ACH Volleyju vse bolj uveljavlja) in Galdalda moštvo trenerja Marchesinija ni konkurenčno, tako da bo treba najbrž

pa je izgubil le derbi proti bratranecem iz goriškega centra Bratuž. Soča pa se otepa dna lestvice. Ravno tako se bo do maja pred izpadom reševala druga, mlajša moška vrsta Sloge Tabor v C ligi. V ženskem tretjeligaškem prvenstvu je Zalet Sloga letos začel novo zgodbo. Ostala je le peščica izkušenih igralčkov, vse bolj odgovorno vlogo pa so prevzele mladinke, ki navsezadnje solidno opravljajo zaupano nalogo in lepo napredujejo. Novi trener Jasmin Čuturič se je

uspešno vživel v novo okolje, rezultati pa kajpak ne morejo biti takoj slični tistim iz zadnjih sezon, ko je za Zalet - na lestvici tik pod vrhom - nastopala že pre-

Derbi Olympia - Sloga Tabor 31.10.2015 (foto damj@n)

verjena postava. V letošnji C ligi združeni ekipi v vsakem primeru ne bi smel groziti izpad, saj so zadnje tri ekipe, ki bi nazadovale, ko bi se prvenstvo

končalo, daleč, v resnici na varni razdalji in za odtonek slabše. Toda zaletovke so do zdaj četrte od spodaj navzdol, tako da lahko v povratnem delu ciljajo na iz-

boljšanje uvrstitve, četudi ostaja glavni smoter – obstanek v najvišji deželni ligi. V deželnih prvenstvih nastopa od naših ekip še Zalet Kontovel, ki bo v ženski D ligi igrala v skupini za obstanek. Računamo pa, da se bodo mlade odbojkarice trenerjev Mitje Kušarja in Veronike Zuzič tu v spomladanskem delu zanesljivo rešile pred izpadom.

In še vabilo za nedeljo, ko bo ob 18.00 v Repnu v prvem krogu povratnega dela moške državne B2 lige slovenski derbi med Slogo Tabor in Olympio.

HC

GORICA Pod lipami o slovenskem jeziku v naših šolah

Če se zapremo v svojo zamejskost, ne bomo zrasli

Srečanje pod lipami dne 28. januarja v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je bilo posvečeno slovenskemu jeziku v naših šolah ter vprašanjem, povezanim z našo materinščino in šolo. Profesorji Marija Kostnapfel s tehničnega pola ter Maja Melinc Mlekuz in Adrijan Pahor z licejskega pola se na večeru, ki ga je vodil časniki Julijan Čavdek, niso omejili zgolj na ugotavljanje stanja, ampak so - z ljubeznijo do mladih, pa tudi s primer- no kritičnostjo - podčrta- li, kako pomembno je, da Slo- ven- ci izven meja matične domovine ohranjamo stik in emocionalen odnos do živega jezika. Trije go- stje, ki sta jih v pričakovanju na slovenski kulturni praznik pova- bila Krožek Anton Gregorčič in omenjeni kulturni hram, so po- nudili res kakovostna in spod- budna razmišljanja, ki bi jih bilo morda vredno še poglobiti oz. "strateško" obravnavati v prid vsej naši skupnosti in njeni pri- hodnosti.

Prof. Maja Melinc je poudarila, da jo v našem okolju fascinira boga- to literarno-zgodovinsko znanje, pa tudi zanimanje za zgodovino. Razredi so sicer zelo heterogeni, opaziti je, ali dijak prihaja iz slo- venske, mešane ali italijanske družine. Knjižni jezik v pisnih iz- delkih dijakov je zadovoljiv, splošno sporazumevalni jezik pa bi se dalo izboljšati. "Jezik je živ organizem, dnevno se spremin- ja". Poznavanje literarne zgo- dovine je v tem prostoru ključno: preko tega gre za spodbujanje na- rodne pripadnosti in, posledično, lahko tudi narodne zavesti. Prof. Marija Kostnapfel je poudarila, da nekateri dijaki uporabljajo slo- venščino samo v šoli, drugi tudi doma, tretji prehajajo z enega je- zika na drugega, zaradi česar upo- rabljajo kalke oz. je struktura po- vedi včasih italijanska. Tudi na tehničnem polu obstaja zani- manje za literarno ustvarjanje, imajo pa morda več težav pri izražanju. Nekako radikalizacijo sporazumevalnega jezika so pr- nesla družbena omrežja.

V zadnjih desetletjih so se bistve- no spremenile metode poučevanja slovenščine, je dejal prof. Pahor. Metodologija se je začela bistveno spreminjati, po- tem ko je "univerza, še posebno ljubljanska, začela ponujati neke ustaljene vzorce, po katerih naj bi mi literaturo interpretirali na način, ki ga ponujajo strokovnja- ki sami". Nekateri posamezniki se le navdušujejo za branje, na splošno pa manjka izkušnja bran- ja. Za tiste, ki so zrasli z digitalno tehnologijo, je zelo pomembno vizualno dožemanje; v spominu jim ostaja predvsem to, kar vidi- jo.

Na eni strani so dijaki z izvrstnim znanjem, je še povedala prof. Ma- ja Melinc; očitno je, da se kultura branja goji tudi doma, kjer sta znanje in slovenščina vrednoti. Kar nekaj je takih, "ki dajo zalet profesorju pri poučevanju". Na drugi strani pa so tudi taki, ki pri- hajajo z zelo slabim znanjem slo- vensščine, celo na ravni tujega je- zika. So tudi taki, ki imajo zelo močno ukoreninjeno narečje in

s težavo gojijo knjižni jezik. Te raz- like so učiteljem velik izziv, sicer pa so večje težave gotovo na nižjih srednjih šolah. Usklajevanja med nižjo in višjo srednjo šolo je malo, kvečjemu poteka na osebni ravni, je poko- mentirala prof. Marija Kostnap- fel; malo več ga je med osnovno in nižjo srednjo šolo. Čuti pa se pomanjkanje neke skupne strate- gije, vizije, osnovnega hrbišča, na katerega se šola lahko nasloni zato, da lahko gledamo naprej. Značilno za celotno našo narod- no skupnost je to, da smo nekeje okosteneli, oleseneli v neki na- rodno-obrambni drži, ki je neko- liko zastarela. Po drugi strani je pomembno, da gojimo narodno zavest in torej emocionalno držo do jezika. Brez tega tvega postati slovenščina tuj jezik, ki se ga di- jaki pač priučijo kot vsakega dru- gega tujega jezika. Že zato mora- mo ostajati odprti do Slovenije: "Jezik ni nekaj okostenelega, ampak se stalno spreminja, je živ or- ganizem in kot tak potrebuje pre- tok, zrak, kisik". Če hočemo preživeti, moramo pospeševati stike s Slovenijo tudi s projekti, ki bi bili stvar celotne slovenske skupnosti. Taka dolgoročna stra- tegija pa zahteva denar, ki bi se lahko tudi našel, "ko bi bili računani v naši skupnosti nekoliko bolj transparentni".

Prof. Pahor poučuje v zadnjih let- nikih; je zadovoljen, ker operira s "smetano dijakov". Že nekaj let ima "same briljantne dijake; s časom, če že niso, to tudi postane- jo". Učnih ur, ki trajajo 55 mi- nut, t. j. deset minut več kot vse evropske šole, je dovolj. "Če je profesor kvaliteten, lahko v eni uri naredi ogromno". Pouk slo- vensščine pa ne bi smel biti zredu- ciran samo na pouk slovenščine kot predmeta; pravilno slovensko bi morali govoriti tudi ostali ko- lege, ne glede na to, kaj poučuje- jo.

Širjenje bralne kulture je eden iz- med temeljnih ciljev književne vzgoje; kot tak pa ni vezan samo na bralno ugodje: ne morem si iz- birati samo avtorjev, ki so mi všeč ali me zabavajo, ker s tem eno- stavno ne rasem, je prepričana prof. Marija Kostnapfel. Branje je kontinuirana dejavnost, traja v času, v njej rasemo, se pogloblja- mo v razmišljanje drugega, gle- damo na svet z njegovega gle- dišča, usvajamo nove kompeten- ce. Nekateri dijaki radi berejo, drugi imajo hude težave s kon- centracijo in niso vztrajni. Veliko pa je odvisno od profesorjev, ali znajo dijakom približati svet knji- ge. "Velik dosežek je, če postane- jo kritični in motivirani bralci".

Dijaki radi berejo v slovenščini, med počitnicami pa jih "za dušo, za užitek" kar 41% izbere knjigo v italijanščini, je dopolnila prof. Maja Melinc. Zadovoljna je, ker ima tudi "izjemne poznavalce slovenske literature", zelo dobro kulturno in jezikovno razgledane dijake. V marsikom je opaziti je- zikovni purizem v smislu čiste knjižne slovenščine. Literatura nudi identifikacijo, razmislek o identiteti, bližnjica za osvajanje živega, praktično sporazumeval- nega jezika pa so lahko mediji. Za večino dijakov je slovenščina "ab- solutno vrednota". Velik vpliv na njihovo kulturno ozaveščenost in narodno pripadnost ima zagoto- vo družina, pomembno vlogo pa seveda imajo tudi profesorji in okolje. Slovenska narodna pri- padnost je med mladimi v Slove- niji bistveno manjša. Odstotkov- no je velika razlika. "V Sloveniji sem tudi doživela precejšen od- por do vprašanja narodne pripad- nosti".

V narodni zavesti je treba začeti vzgajati že zelo zgodaj, trdi prof. Kostnapfel. Otroci "pijejo" do- ločene situacije in vzorce", tako usvajajo neko vedenje. Če se odrasli umikamo in smo pripra- vljeni na popuščanje, privzgjaj- mo pri otrocih ambivalenten od- nos. Potem mladi pravijo, da niso Slovenci, ampak zamejci. "Po- trebno je odpraviti strah pred je- zikom". Dijaki se ne smejo bati jezika in z njim operirati. "Jezik ne sme biti zazrt sam vase; po- trebno je ga odpirati in širiti". Šolska populacija je "zelo pestra družščina", je dodal prof. Pahor. Če so otroci iz slovenskih družin zelo občutljivi za jezik in narod- no zavest, pa se pri otrocih iz mešanih družin ustvarja neka po- larizacija na eno ali drugo stran, v končni fazi se mlad odloča za varianto, ki mu je bližja. Zato je pomembno delo organizacij, društev in krogov, kjer gojijo živ jezik med mladimi. Posebno dra- gocene so gledališke skupine. "Javna občila pa ravno nasprot- no, škodijo in krčijo obseg besed, ki jih uporabljajo naši dijaki".

Na Čavdkovo vprašanje, kaj sve- tujejo za vsakdanje gojenje jezika, so trije profesorji izpostavili rabo slovenščine brez bojazni, da na- rediš slovnično napako ali da uporabiš napačen izraz, sprem- ljanje medijev in branje vsega, ne nazadnje pa še skromnost in priz- navanje lastnih napak. Pripo- ročili so stik z živim jezikom in s Slovenijo: pretok je pomemben, da se stvari spreminjajo, da raste jezik in ljudje z njim. Če se zapre- mo v svojo zamejskost, enostav- no ne bomo zrasli! / DD

KATOLIŠKA KNJIGARNA Na kavi s knjigo

Nova številka Izvestja o Furlanah in Furlaniji

Trudnost, ki se polasti ljudi po prazničnih dneh, je očitno še prisotna, saj se je srečanja Na kavi s knjigo v Kato- liški knjigarni na goriškem Travi- niku v četrtek, 20. januarja 2016, udeležila le peščica poslušalcev. Tokratnemu dopoldanskemu kle- petu, ki ga prireja omenjena knji- garna, je pokroviteljstvo dala Jav- na agencija za knjigo Republike Slovenije, kavo s prijetno aromo pa je kot zmeraj ponudila tržaška prazarna PrimoAroma, katere la- stnika sta Fabrizio Polojaz in Cor- rado Bassanese. Zaradi nujnih službenih obveznosti srečanja ob predstavitvi nove številke *Izvestja 2015*, ki ga vsako leto redno, že od l. 2004, izdaja Raziskovalna posta- ja ZRC SAZU iz Nove Gorice kot nekakšno poročilo o letnem delu inštituta, ni mogla vo- diti koordinatorka dela doc. dr. Danila Zuljan Kumar z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, kot je bilo napovedano. Odlično sta jo sicer nadomestili dr. Neva Makuc in Petra Kolenc, obe z Zgodovinskega Inštituta Milka Kosa. Njima se je pri- družil vsem dobro poznan zgodovinar prof. dr. Branko Marušič. Goste je pozdravil dr. Damjan Paulin v imenu organizatorjev, potem pa predal besedo dr. Nevi Ma- kuc. Na kratko je obrazložila, da je tokratna številka vsa posvečena Furlanom in Fur- laniji, s katerimi so Slovenci

od nekdaj sobivali. Vljudno je pozdravila tudi v furlanščini, saj je bil na srečanju navzoč predsed- nik Societa' Filologica Friulana, Feliciano Medeot. Izrazila je za- dovoljstvo, da je predstavitev zbor- nika prav v Gorici, kjer se Slovenci in Furlani že stoletja srečujemo. Kot je v uvodniku *Izvestja* napisal prof. dr. Marko Snoj, "Znanje je večrazsežnostni mozaik dejstev in novih interpretacij. Letošnja šte- vilka *Izvestja* osredinja osvetliti ti- sti kamenček tega mozaika, ki predstavlja slovensko-furlanske odnose v preteklosti in sedanjosti". Naj povemo, da je vsakemu prispevku v publikaciji priložen tudi furlanski izveček (prevajalec Giorgio Cadorini), da ga lahko vzamejo v roke tudi furlanski bral- ci. Kar zajetna tiskovina vsebinsko ni suhoparna, kot je poudarila Ko- lenčeva, ker so v njej objavljene tudi raziskave in predavanja, pe- dagoško delo, pa še monografije in seveda obvezne bibliografije. Da je letošnja številka posvečena Furlanom, ni naključje: dva pri- spevka sta bila že prebrana na študijskem srečanju *Furlani in Slo- venci* lani februarja, ki so ga pri- redili Slori, Societa' Filologica Friulana in Raziskovalna postaja ZRC SAZU iz Nove Gorice. Neva Makuc v svojem prispevku predstavlja deželno zavest ali deželne zavesti na habsburško-be- neškem obmejnem prostoru v ob- dobju pred nastopom nacionaliz- mov, v 19. stoletju. Izpostavljena je furlanska deželna zavest, ki je povezovala prebivalstvo, ne glede na jezikovne in domnevne et- nične razlike. Branko Marušič v daljšem zapisu odgovarja na vprašanje, ki je v samem naslovu njegovega razmišljanja *Kaj so Slo- venci v 19. stoletju vedeli o Fur- lanah in kako so Furlane spoznavali?* Stoletje narodov je tudi v Slo- venci prebudilo zanimanje za

sosede, za Furlane tudi zato, ker je bilo tesno povezano s poznavan- jem razmer pri "furlanskih Slo- venci"- Beneških Slovenci. Za- radi jezikovnih in etničnih pestro- sti ter zapletenosti furlanskega prostora so se pojavljale tudi na- pačne razlage, tudi glede same identitete le-teh. Od Stefana Ko- ciančiča (okoli l. 1850), ki je prvi bolj podrobno pisal o Furlanah, se je zvrstilo več slovenskih piscev, ki so poročali o njih. Že od vsega začetka so sicer vedeli, da so raz- lični od Italijanov. A šele med leti 1860-1870 so se Slovenci začeli malce bolj zanimati za Furlane. Stiki med Slovenci in Furlani so bili vsekakor zmeraj intenzivni; tudi Štrekelj je npr. znanstveno začel preučevati furlanski jezik. Ti

sandrinkami. Danila Zuljan Ku- mar z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša se je v zapisu po- globila v romanske strukture, ki so prisotne v terskem narečju, kar je treba pripisati pač medseboj- nim jezikovnim vplivom. Vlasta Križman je prispevala izsek iz svo- je diplomske naloge O odnosu med furlansko in italijansko iden- titeto. Avtorica prikazuje, kako se je izoblikovala furlanska identite- ta skozi zgodovino in kakšno je njeno sedanje stanje. Prispevek orisuje tudi odnos med furlansko in italijansko identiteto v italijan- ski državi. Na prijetni predstavitvi je bilo povedano še marsikaj, med drugim, da *Izvestja* romajo v več kot sto institucij v Sloveniji, pa tu- di v hiše posasmeznikov. V *Izve-*

poskusi se nadaljujejo še danes, a še zdaj nimamo temeljite študije o tem. Zelo zanimivo študijo je opravila Špela Ledinek Lozej, z Inštituta za slovensko narodopisje & Razisko- valne pisarne, ki je orisala razvoj kaminskega odvajanja dima v Vi- pavski dolini pod furlanskim vpli- vom. Gost je o spahnjenici-fo- golarju, pravokotnem ali pol- krožnem kuhinjskem izzidku, ki je bil izrazito furlanska arhitektur- na prvina. Na Vipavskem so jih imenovali *žbatafurji*.

Jasna Fakin Bajec z Inštituta za kulturne in spominske študije pa razlaga, kakšno mesto sta imeli furlanska koruza in polenta v pol- jedelski in kulinarčni tradiciji Zgornje Vipavske doline. Koruza je bila tu najpomembnejša pol- jska kultura, namenjena krmi za živali in za prehrano ljudi. Petra Kolenc je obrazložila, da je v svojem prispevku skušala poja- sniti, od kod izvira poimenovanje nekaj samotnih domačin na Trnovski planoti "v Reziji", ki se je sicer pojavilo pozno (omenja ga npr. Ludvik Zorzut). Ustno izročilo pravi, da so na teh do- mačijah brusači in kramarji iz Re- zije, ko so prihajali v te kraje, do- bivali prenočišče in zato se je tega zakotnega zaselka prišlo to ime. Tudi sama avtorica meni, da je to najbolj verjetno. O dekletih, ki so iz Benečije odhajale v italijanska mesta služiti kot dekle - *dikle*, piše Petra Testen z Inštituta za kultur- no zgodovino ZRC SAZU in pri tem izpostavlja, da so bile te žen- ske večkrat ožigosane negativno, ker so se pač navzele tujih me- stnih navad. O njih so sicer pisali le moški pisci, tako da so še bolj pod drobnogled vzeli nje in ta po- jav. A prav te *dikle* so večkrat reševale in rešile marsikatero do- mačijo v domačem kraju. Lahko bi jih primerjali z znanimi alek-

stju 2015, ki ga v sozvočju z vsebi- no krasi na naslovnici slika Vena Pilon (tudi sam je živel "dvojno" identiteto, saj je imel očeta Furla- na, mater pa Slovenko) *Menigov kruh*, olje/platno, 1922, so še ra- zlična poročila o vsebini humani- stičnih in družboslovnih revij v Furlaniji-Juljski krajini, pa tudi poročila o delu sodelavcev razi- skovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici. Nekaj črno-belih fotografij dopolnjuje nekatere prispevke.

V pogovoru, ki je sledil predstavit- vi, je bilo izrečenih še veliko dru- gih ugotovitev in pripomb na račun poznavanja Furlanov. Ko- lenčeva je pripomnila, da pač vsakdo išče svoje korenine, ki so za ljudi na tem območju večkrat prepletene, ker je bilo pri nas zme- raj stičišče več kultur in narodno- sti. Do nastanka nacionalizmov so bili ti odnosi pristrčni, potem pa se je, žal, vse spremenilo. Ma- kučeva je poudarila, da je bilo poznavanje več jezikov zmeraj ve- lika prednost, tudi npr. za tu- kajšnje goriško plemstvo, ki je za- radi tega imelo lažji dostop do po- membnihih služb v cesarstvu.

Vprašanje dr. Paulina, kako to, da je v prejšnjem stoletju veliko slo- venskih duhovnikov službovalo v furlanskih vaseh, pa je ostalo ne- kako brez pravega odgovora. Ob koncu se je oglasil Feliciano Medeot, ki je izrazil zadovoljstvo ob izdaji te številke *Izvestja*. Tudi to, kot vsaka študija, prispeva namreč kamenček v sestavljanju mozaika, iz katerega se izrisuje to naše večjezično območje. Marsi- kaj združuje slovensko in furlan- sko identiteto. Žal, je pristavil Me- deot, Furlani nacionalne identite- te niso nikdar imeli, morda tudi zato, ker so se zmeraj "radi podre- jali" trenutnim gospodarjem, v 90. letih prejšnjega stoletja pa so tudi zamudili priložnost za to.

Iva Koršič